

The Project Gutenberg eBook of Kansallista itsetutkistelua: Suomalaisia kulttuuri-ääriviivoja, by Volter Kilpi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kansallista itsetutkistelua: Suomalaisia kulttuuri-ääriviivoja

Author: Volter Kilpi

Release date: March 23, 2005 [EBook #15440]
Most recently updated: December 14, 2020

Language: Finnish

Credits: Produced by Sami Sieranoja, Tapio Riikonen and DP
Distributed Proofreaders

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KANSALLISTA ITSETUTKISTELUA: SUOMALAISIA KULTTUURI-
ÄÄRIVIIVOJA ***

VOLTER KILPI

KANSALLISTA ITSETUTKISTELUA

ALKULAUSE.

Täten lasken julkisuuteen teoksen, jonka alkuaineokset jo ehkä pari vuosikymmentä ovat kehäilleet mielessäni. Olen tuntenut kansallisen onnettomuutena kielellisen kahtiajaottumisemme, olen siinä nähnyt useimpain sivistyksellisten ja kansallisten vajanaisuuksiemme juuret ja selityksen. Olen nähnyt erikielisten ryhmiemme kuin itsetiedottomuuden sokeudessa yhä laventavan sitä kuilua, joka kummankin menestykseksi päinvastoin olisi saatava--jos ei täytetyksi--niin ainakin silloitetuksi ja käytännöllisesti vaarattomaksi.--Varsinkin ruotsinkielinen kansalaisryhmämme on tässä eristäytymisessä joutunut jo tuhoisan pitkälle, ja on tämä eristäytymispyrkimys eräille sen vaikuttaville piireille muodostunut aivan ohjelmalliseksi päämaaliksi. Etenkin ruotsinkielinen nuorisomme--kasvaneena kodeissa ja ympäristössä, jossa suomalaisuuden halpeleminen ja ynsiminen on ollut, jos ei suoranaista, tunnustettuna teoreettisena ohjelmana, niin ainakin käytännöllisenä ilmakehänä, jokapäiväisenä henkisenä leipänä--tämä nuoriso etenkin on tästä veriinsä eletystä halveksumisesta ja vieroksumisesta vetänyt kansallisohjelmalliset johtopäätökset ja on nyt isäinsä hengen johdonmukainen toteuttaja. Jos eräät keski-ikäiset ja sitä vanhemmat ruotsikkomme jonkun verran epäillen pudistelevat päitään nuorisonsa erinäisille ruotsalaisuus-intoilun räikeimmille ilmauksille, niin ovat ne silti täydessä henkisessä edesvastuussa niistä.

Kun nyt tällainen kansallinen suhtautuminen käsitysteni mukaan perustuu täydelliseen kansalliseen ja sivistykselliseen näköharhaan ja kun se seurauksissaan saattaa vaaraan kansamme sivistyksellisen sekä menneisyyden että tulevaisuuden, niin olen jo kauan tuntenut tarpeen valaista kansallisia olosuhteitamme siltä kannalta kuin ne minulle näkyvät. Olen tuntenut ikäänkuin kansalaisvelvollisuudekseni koettaa osaltani tehdä voitavani sen sivistyksellisen ja kansallisen vaaran torjumiseksi, jonka turmiollisuuden niin elävästi tunnen ja näen.

Jos käsittelyni pääasiassa tulee olemaan kielteinen, johtuu se luonnollisesti siitä, että esitykseni tarkoituksena juuri on valaista kansallisen kahtioitumisemme tuhoisuutta ja että sen tähtäyslinjaan senvuoksi lankeavat juuri tämän lohkoutumisen aiheuttamat sivistyksemme vajanaisuudet ja heikkoudet.

*

Työssäni on minua avustanut vaimoni *Hilja*, jonka huomautukset ja osanotto ovat tehokkaasti vaikuttaneet teokseni monipuolistumiseen ja muodolliseen selkenemiseen.

Tekijä.

SISÄLTÖ

I. Kansallisten käsitteiden selvittelyä.

1. Johdanto
2. Kansa--yksilö--sivistyneistö
3. Suomen ruotsinkielinen sivistyneistö ja kansallinen kokonaisuus.

--Sivistyneistö kansallisen elämän tulos --Perinnäiskulttuuri--Hämäläis-karjalainen vastakohta suomalaisessa sivistyksessä.

II. Ruotsinkielinen sivistyksemme ja ruotsinkielinen sivistyneistö.

1. Kansallinen polveutuminen
2. Sivistyksellinen ja kansallinen eristäytyminen
(Sivistyselämän keinotekoisuus--Vereket, elvyttävät voimat--Kansallinen myötäeläminen--Elimellinen uusiutuminen--Sivistyksellinen rappeutuminen)
3. Sivistyksellisiä laatupiirteitä.
(Erikoistunut muotokulttuuri--Ripeät arvioitsijat--Älyniekat--Yksilöllinen, siveellinen ryhti--Yliopiston virka- ja kieliriidat--Esteetit--Kirjallisia suuntaviivoja--Aatteellisia ailahduksia--Aitofilistealaiset--Sivistyksellisesti positiiviset yksilöt--Yhtymäkohdat nykyaikaisen juutalaiskulttuurin kanssa)
4. Kansallisen pohjan etsiskelyä.
(Suurruotsalaista haaveilua--Maakunnallista kotiseutuintoilua--Luonnollinen kansallinen ja yhteiskunnallinen pohja--»Ruotsalainen maa»--Kansallisessa tienhaarassa--»Taisteleva» ruotsalaisuus ja suomalaiskansallinen myötäeläminen)

III. Suomenkielinen sivistys ja sivistyneistö.

1. Johdanto
2. Julkinen yhteiskunnallinen elämä.
Yksilöllinen työ--»hyväpääniekat»--komiteatyö
Puolue-elämä ja sanomalehdistö
Eduskuntajärjestys
3. Sivistyksellisiä laatupiirteitä.
Aatteellinen harrastelu
Epäyksilöllisyys elämäntyössä
Älyllinen ja henkinen kulttuuri.
(Seurakeskustelu--Periaatteelijat--Seurapiirien ja henkisen harrastelun huiput--»Viisikymmenvuotiaat nuoret»--Kaunosielut--Konsistoriaalit--Ylikriittilliset »kultaiset» nuorukaiset)
4. Taiteellisia ja kirjallisia suuntaviivoja.
Yleistä
Kirjallisuus
Näyttämötaide
Eristyneisyys euroalaisista hengenvirtauksista
5. Sivistyksen perustajia.

IV. Tulevaisuuden suuntaviivoja.

1. Kansallisen ristiriitamme selvenemis- ja kehittymismahdollisuudet
2. Suomalaiskansallisen sivistyksen huomenkoitto

Alaviitteet

I

KANSALLISTEN KÄSITTEIDEN SELVITTELYÄ

Epäilen, että kansoja kuten ihmisiäkin toisinaan johtavat luulot, harhautuneet käsitykset siitä, mikä on oma sisäinen pyrkimys. Kuten yksityisellä ihmiselämällä saattaa kansallakin joskus olla kriisikautensa, ajankohta, jolloin joku vaiheen kehityksessä on saavuttanut huippunsa ja kypsyytensä ja jolloin kansaelimistössä on pyrkimys, paisuva tarve vuolahtamaan uusille urille, hakemaan uutta ilmenemis- ja toteutumismuotoa sisäiselle, alati vireessä olevalle muodostumistarpeelleen, elämäntarpeelleen.

Tällainen ajankohta on tavallisesti sisäisen tyytymättömyyden, risteilevien, etsivien, taistelevien pyrkimyksien aikaa. On kuin kansan sielu olisi käymistilassa, tulvehtimistilassa, hakisi uomaan, ulospääsyuraa patoutuneille voimilleen, hyökyisi sokeassa, itsetiedottomassa etsinnässä aivan ristiriitaisillekin, vastakkaisille tahoille. Tällaisena ajankohtana saattaa sisäisessä kuohunnassaan itsetiedoton, seestymätön kansan sielu vuolahtaa harhateille, saattaa eksyä, murtautua vääriin uomaan: kiihtyneesti, ärtyneesti muodostumisaltis ja -valmis yleinen mieliala voi saada syytyksensä vääristä herätys-sanasta, voi kiteytyä väärien, umpimähkäisen sattuman sen tielle viskaamien johtosanojen ympärille ja voi näiden hetkellisesti harhauttamana tuokioksi hairahtua oman sisäisen laatunsa suunnasta, oman kehityksensä ja historiansa syvästä pohjavirrasta, voi eksyä pitkille, vaikeillekin harhataipaleille ennenkuin taas selkeytyy itsestään, huomaa harhamutkansa ja taaskin taistelee itsensä takaisin omalle uralleen. Kuten ihmisen on kansankin ratkaisevissa ajankohdissa hetken kuohun keskeltä palauduttava, keräydyttävä itseensä, on väkevällä hillinnällä seisahtettava satunnaiset virtailut mielialoissaan, sukkellettava syvemmälle niihin ja seestyttävä sisäisesti tyveneksi ja kirkkaaksi tavataksaan sisäisen olemuksensa hiljaisen, syvän ja väkevän

pohjavirran, jonka haltuun antautuen ainoastaan menneisyys voi suorana ja hämmentymättömänä virrata tulevaisuudeksi.

*

Suomen kansakin on parin, ehkä useammankin viimeisen vuosikymmenen kuohukaudessa osaksi eksynyt itseltään ja on yhä kulkemassa etäämmälle itsestään, särkymässä vuosisatojen luomasta sivistyskansallisesta kokonaisuudesta. Ja tätä uraa se on kulkemassa osaksi väärinkäsitettyjen ja väärinsulatettujen, hetkellisten poliittisten iskusanonjen lumossa. On viime vuosina unohdettu, että Suomen kansa ja Suomen historia eivät ole viimeisen tai viimeisien vuosikymmenien, eivät edes viimeisen vuosisadankaan luomia, ettei niiden syntyä ole laskettava ensimmäisen eduskunnan kokoontumisesta, ei 1863-vuoden valtiopäivistä, ei edes Porvoon valtiopäivistä, vaan että Suomen kansa on vuosisatojen itsetiedottoman, sulattavan, kehittävän työn luoma elimellinen kokonaisuus, jonka heräävät itsetietoisuuden ilmiöt ja heräämisen vaiheet saatetaan määritellä edellämaituilla merkkitaapauksilla, mutta jonka olemus on saanut yksilöllisen laatunsa, yksilölliset piirteensä, kansallisen muotonsa kohtalokkaina vuosisatoina ennen tätä aikaa ja jonka ainekset ovat perityt vielä kaukaisemmalta menneisyydeltä. Suomen kansa historiallisena kansana, sivistyksellisenä kansayksilönä ei ole viimeisen vuosisadan, vaan viimeisen vuosituhannen kehittämä ja muodostama, sen periainekset ovat sitäkin vanhemmat, mutta vasta viimeisen vuosituhannen vaiheissa nämä ainekset ovat sulautuneet, muodostuneet ja hioutuneet siksi historialliseksi kokonaisuudeksi, mikä meillä on edessämme Suomen kansana.

Sen minkä vuosisadat ovat luoneet, ovat viime vuosikymmenet--etenkin viimeinen--pyrkineet särkemään ja särkemään sisäisessä harhassa, hetkellisten mielipidekiihkojen sokaisussa. On alettu puhua Suomen kansasta kahtena kansallisuutena aluksi heikosti, epämääräisesti ikäänkuin epäröiden, vähitellen yhä varmemmin, vakuutetummin, lopulta kiistämättömänä tosiasiana. Onhan Suomessa kaksi kansanainesta: suomen- ja ruotsinkielinen asutus. Mutta siitä ei tässä kansamme vähittäisessä lohkouttamisessa ole ollut kysymys. Kysymys on historiallisten olosuhteidemme vuoksi ruotsia puhuvan yläluokkamme ja suomea puhuvan kansapohjan vierautumisesta toisestaan. Tämä ikäänkuin maamme ja kansamme menneisyyden, tähänastisen historiallisen kehityksen itsekielto, itsemurha on viimeaikaisen traagillisen historiamme traagillisin vaihe.

Kukaan suomalainen, jolle kansamme sivistyksellinen, sanokaamme eurolainen menneisyys, kansamme viimeisen vuosituhannen historia ja tämän historian kehitysviivojen eheys ovat kalliita, ei saata tunnustaa kansallisesti ja sivistyksellisesti terveeksi ja siunaukselliseksi tätä eristäytymispyrkimystä, joka tietoisena tai tiedottomana virtauksena yhä väkevämpänä ja hallitsevampana tulvii poliittisessa yhteiselämässämme ja yhteiskunnallisessa yleistajunnassamme, ja joka voimastaan saa kiittää vain tilapäisen kielieron aiheuttamaa optillista näköharhaa.

Tämä eristäytymispyrkimys, joka yhtä väkevästi on lumonnut pauloihinsa kansamme kummankieliset kansalaisryhmät, ei nimittäin ole historiallisesti eikä kansallisesti mitenkään oikeutettu ja perusteltu. Suomen ruotsiapuhuva sivistyneistö ja suomalainen kansapohja eivät vereltään eivätkä historialliselta kehitykseltään ole eri kansaa. Niin kiinteästi kuin missään muussa maassakin tahansa kuuluvat meilläkin kansa ja sivistyneistö yhteen. Minkä ulkonaisen, vahingollisen kielierojuovan historiallisten olosuhteiden sattuma onkin luonut kansamme sivistyneen luokan ja kansan välille, sivistyneistömme on kuitenkin elimellisesti Suomen kansaan kuuluva osa: on suurin piirtein katsottuna verta sen verestä ja mikäli vierastakin alkuperää, historiallisen kehityksen kautta sen elimeksi omistettu ja sulanut.

KANSA--YKSILÖ--SIVISTYNEISTÖ.

Missään kansassa ei ole veren täydellistä yhteyttä. Kaikkien nykyisten sivistyskansojen etnillinen kokoonpano ja alkuperä on varsin kirjava ja epäyhtenäinen. Historiantakaiset, tietojemme ylettyviltä olottuvat ajat ovat olleet nähtävästi yhtämittaista kansamyllerrystä: heimojen alinomaista vaellusta ja siirtyilemistä, lakkaamatonta veren ja asuinsijojen vaihdosta, eroamista ja yhtymistä. Tällaisista, rodullisesti varsin sekoittuneista heimoista ovat nykyaikaiset eurolaiset kansallisuudet muodostuneet sulattaen jatkuvan pitkäaikaisen valtiollisen, yhteiskunnallisen ja sivistyksellisen yhteiselämän puitteissa nämä ylen monitahkoiset ainekset nykyisiksi yhtenäisiksi kansallisuusvaltioiksi.--Lienee vaikeata ratkaista, onko esim. nykyinen Ranskan kansa etnillisesti katsottava pääasiallisemmin keltiläis-gallialaiseksi vaiko frankilais-burgundilais-normannilais-germaaniseksi, onko nykyinen Saksa väkevämmin germaaninen vaiko slaavilainen vai onko sen kansallinen pohjaväri saanut voimakkaimman sävynsä ehkä muista vielä alkuperäisemmistä, nykyiselle tieteelle tuntemattomista kansa-aineksista tai mikä rotuaines antaa päävärin englantilaiselle, italialaiselle, espanjalaiselle kansanluonteelle, joissa kaikissa kansallisuuksissa germaaniset ja keltiläiset ainekset eri tavoin ja eri määrin ovat sekoittuneet vielä aikaisempiin ja pohjemmalta vaikuttaviin kansallisiin kanta-aineksiin.

Ja juuri kansan ilmeikkäin, toimekkain osa, sen taloudellinen ja sivistyksellinen ylin kerros on kaikkialla kautta koko historiallisen ajanjaksonkin ollut yhä jatkuvan muokalaisvirran vaikutuksen alaisena. Juuri nämä yhteiskunnallisen ja kansallisen sivistyksen elokkaimmat ja luonnehtivimmat kerrokset sisältävät kaikkialla runsaasti verrattain hyvinkin myöhäisperäistä kansainvälistä ainesta. Paitsi sitä lakkaamatta tapahtuvaa ja vuosisatojen kuluessa hyvinkin merkittävää verenkiertoa, joka sivistyskansojen kesken juuri näissä yhteiskuntakerroksissa tapahtuu yksityisten henkilösiirtymisten kautta, mitkä henkilösiirtymiset sangen useassa tapauksessa merkitsevät uuden sivistyssuvun astumista asianomaisen kansan henkille viljelysmaalle--paitsi tätä säännöllistä verenuusiutumista, on huomautettava sellaisista joukkotapahtumista kuin normannilaisten hyökkäys Englantiin, uskonpuhdistuksen yhteydessä tapahtuneet joukkosiirtymiset, hugenottien karkoitukset Ranskassa, uskonvainot Espaniassa, palkkasoturilaitoksen aiheuttamat lukuisat asettumiset uusiin kansallisiin ympäristöihin, juutalaisten vaellukset, jotka kaikki ovat tuoneet runsaasti uutta vierasta verta uusiin ympäristöihinsä. Tällaiset uudet, uuteen kansalliseen ja sivistykselliseen ympäristöön joutuneet suvut sulautuvat tavallisesti jo toisessa tai ainakin kolmannessa polvessa jäljettämiin uusiin ympäristöihinsä, haihtuvat siihen kuin sateen pisara virran vuoluun--ja minkä sitte myöhemmin kuvastelevatkin kultuuri-ilmioita, minkä luovatkin kultuuria, sen kuvastelevat ja luovat sitä kansallista kultuuria, joka

on heidän aineellisen ja henkisen elämänsä lähtökohtana, aineksena ja toimikehänä.

Jokainen kansa on historiallisen yhteiselämän luoma kokonaisuus, jonka jokaisessa solussa sykähtelee yhteinen elinhenki. Mikä ero onkin maan uumeniin uppoavalla juurella, ylväästi, teräksisesti ilmoihiin nousevalla rungolla, huojuvalla, humisevalla lehvistöllä: saman elimistön ilmestyksiä ne kuitenkin ovat ja sykkivät yhteisenä samana elämisenpontena. Samaten kansakin. Miten eri tahoille sen voimat näennäisesti ovatkin suuntautuneet, miten vieraista, toisistaan etäällä olevista lähteistä sen jäsenet näyttävätkin imevän elinnesteensä, miten eri näkö-alat niille avautuvatkin, maan uumenet tai taivasten sinet, yhteisessä työssä ne kuitenkin työskentelevät, ovat kansansa elämähengen soluja, sykkivät, välittävät, virtaavat sen elämää, ovat jokainen kohdaltaan kaikessaan kansaansa, humiskoot sitte soivana lehvistönä ilmojen sinessä ja juokoot auringon valoa kansansa elimistöön tai hiipikööt hentoisina imusuonina mullan pimennossa noutaen näkymättömässä työssä maan elähyttävät mehut kansansa suoniin.

Kansa on rodullisen kokoonpanonsa, maantieteellisten- ja ilmasto-olosuhteittensa, historiallisten vaiheittensa ja yhteiskunnallisten olojensa yhteis-, vuoro- ja vastavaikutuksien kehittämä elimistö, joka edelleen on yhtäläisen kehittymis-, muodostumis- ja vaihtumisprosessin alaisena kuin aikaisemmissakin vaiheissaan ja kuin mikään muukin elävä elimistö hyvänsä ja joka alinomaa etsii, saa ja sulattaa uusia aineksia itseensä eläkkeen ja vaurastuakseen. Mikään elävä, kasvava kansa ei ole sulkeutunut laatuunsa, pysähtynyt itseensä, vaan jokaisella toimivalla huokosellaan imee se uusia vaikutuksia, uusia aineksia itseensä: alinomaa virtaa siihen sen omasta rodullisesta juuresta, sen omalta maantieteelliseltä pohjalta, sitä ympäröivästä, sen kanssa kosketuksissa olevista lähikansoista, aikakauden yhteiskunnallisista ja historiallisista virtauksista, hetken henkisestä ilmacehästä henkisiä ja aineellisia vaikutuksia, jotka saattavat kansan hengen alinomaiseen hiljaiseen muuttumistilaan. Mikään kansa ei ole henkisesti eikä aineksellisesti itäinen ja alkuperäinen: tuhannet suonet liittävätkin sen kulloiseenkin hetkelliseen historialliseen tilanteeseen, ja tuhansilla suonilla on se kautta historiallisen ja historiantakaisenkin olemassaolonsa juonut verenvaiikutuksia ja sivistysvaikutuksia itseensä siitä ympäristöstä, johon sen ravintoa hakevat imusuonet vain ovat jaksaneet ulottua.

Mutta joskaan ei itsenäinen, niin itseänsä kansa silti on, itseänsä täydellisesti, tulisesti jokainen hetki. Kreikan tuore raakalaiskansaa herää hedelmälliseksi sivistyskansaksi vasta juotuaan itämaiden sivistyksen itseensä. Tämän kansan henkiset herätteet, kaikki ne ainekset, joista sen sivistys on rakentunut, ovat juonnettavissa itämaille, mutta kreikkalainen, tulvivasti, täyteläästi, jokaista kudosta myöten kreikkalainen on kuitenkin se sivistys, joka kreikkalaisella pohjalla näistä vieraista aineksista syntyy.--Englannin hallitsijakansa juontaa kansalliset juurensa yhtä tukevasti alkuperäiseen brittiläis-kelttiläiseen ja roomalaiseen kuin myöhempään angliilais-saksilaiseen tai skandinaaviseen ja normannilais-ranskalaiseen alkuperään, ja sen sivistyksen juuret ovat yhtä syvällä kelttiläisessä kuin germaanisessa, romaanisessa kuin skandinaavisessa maaperässä; henkisen laatuunsa ainekset on se vuosisatoin vaihteessa värjännyt vaikutuksilla yhtähyvin kreikkalaisesta ja roomalaisesta muinaisuudesta kuin kunkin hetken italialaisesta, espanjalaisesta, ranskalaisesta, saksalais-hollantilaisesta nykyisyydestäkin, on yhtäläisesti sulattanut oman henkensä aineksiksi Europan kuin valtamerien takaistenkin sivistysmaailman henkiset ilmacehät, nykyiset ja entiset; mutta huolimatta kaikesta tästä--tai oikeammin juuri tämän suunnattoman sulattamansa aineksen voimistamana--on Englannin kansa, Englannin ylpeä hallitsijakansa jokaisena historiallisena hetkenään, jokaisessa historiallisessa teossaan esiytnyt niin ilmeekäänä, tulisesti ja tarmokkaasti yhteenkuuluvana kansayksilönä, että Europan nykyisistä kansoista se sivistyksellisesti esiytyy kansallisesti eheimpänä ja yksilöllisimpänä.

Kansa, mikä sen etnillinen kokoonpano lieneekin, mistä se on saanutkin sivistysvaikutuksensa ja mitä aineellisia ja henkisiä herätteitä se onkin omakseen sulattanut, on nykyisellä elävällä hetkellä ja on jokaisena entisenä hetkenään ollut kansallinen kokonaisuus omine menneisyyksineen, jolle sen nykyisyys on perustunut ja jolle sen tulevaisuuskin on rakentuva. Kansat ovat kokonaisuuksia, yksilöitä, joilla on oma kiinteä, mutta kehityksenalainen laatuunsa.

*

Tällaisessa elimellisessä, sulattavassa ja omistavassa kansakokonaisuudessa on erillinen yksilö erikoisine rodullisine tai kansallisine sukupuineen haihtuva pisara. Rodullinen alkuperä, sikäli kuin se on vaikuttamassa, ei merkitse yksilölle mitään hänen kulttuurinsa ulkokohtaiseen laatuun tai ainekselliseen sisältöön nähden, ainoastaan tämän kulttuurin henkilökohtaiseen tarmoon. Se ei merkitse mihinkään erikoiseen määrättyyn sivistyskokonaisuuteen kuulumista, vaan ainoastaan aivan puhtaasti yksilöllistä ominaisuutta, taipumusta, jolle ympäristö antaa aineksen ja sisällön. Yksilö saa uskomattomassa määrässä henkisen elämänsä suunnan, värin ja sisällön siitä ympäristöstä, jossa hän elää. Yksilö on täydellisesti kansa-, yhteiskunta- ja sivistysympäristönsä kuvastus, ase, se väline, jossa tämän ympäristön sisällös puhkee muodoksi. Yksilön omaa--polveutukoon se kansan omasta tai vieraasta rodusta--on vain se hengen intensiteetti, lahjakkuuden mitta, jolla hän yksilölliseltä kohdaltaan omistaa itseensä ja toteuttaa tämän ympäristönsä aineellisen ja henkisen sisällön. Yksilön henki liikkuu, kehäilee ja toteutuu niissä aineksissa, jotka hänen ympäristönsä hänelle antaa; niistä saa hänen mielikuvituksensa aineensa ja värinsä, hänen tahtonsa teräksen ja karaisun, hänen lahjakkuutensa tehtävät ja työkentän.

Rikkainkin, heränneinkin yksilö seisoo aina kansansa pohjalla; hänen katseensa saattaa kantaa kauas, huimaaviinkin henkisiin etäisyyksiin ja korkeuksiin, mutta pohja, jolta hän tähyttää, taso, joka määrää hänen näköpiirinsä rajat, on aina se sivistyksellinen, kansallinen ympäristö, jossa hän elää.--Plato sameammassa, epävalmiimmassa, henkisesti heräämättömässä ympäristössä, joka ei olisi antanut hänen työskentelevän henkensä läpituokevalle voimalle rikasta aineistoa, laajaa näköpiiriä, kirkasta, sisäistä viljeltyneisyyttä, olisi kaikilla yksilöllisillä hengenvoimillaan varustettunakin takertunut vain joksikin sokkeloiseksi Jakob Böhmeiksi, jonka ajatukset hedelmättömästi olisivat uurrelleet olemisen ongelmallisissa läpinäkymättömissä syvyyksissä voimatta kirvoittua vapahtuneeseen ja vapahtavaan, aurinkokatseiseen elämänvaruuden näkemiseen.

Missä määrin yksilö yksilöllisine lahjakkaisuuksineen ja taipumuksineen on sivuseikka kansallisessa kokonaisuudessa, historiallinen, yhteiskunnallinen ja kansallisrodullinen ympäristökokonaisuus ratkaiseva pääasia, sen osoittaa elävästi henkisten voima- ja kukoistuskautien esiintyminen jossakin kansassa. Todennäköisesti on tässä kansassa suurin piirtein katsottuna aina piillyt sama määrä yksilöllistä lahjakkuutta, yksilöllisiä henkisiä mahdollisuuksia, luovia

voimayksilöitä, mutta nukkuvina vuosisatoina on tämä yksilöllinen lahjakkuus uinunut kuin itseään tajuamatta kansan sielun verhossa. Lahjakkaat, lahjakkaimmatkin yksilöt ovat vaeltaneet yksilöllisen elämänsä tulematta tajuntaan niistä hengenvoimista, jotka ovat olleet heidän olentoonsa kätkeytyinä; he ovat yksilöinä haihtuneet ja lahonneet kuin siemen, joka ei ole joutunut mullan kätköön. Mutta ainoastaan yksilöinä he siten tehottomina häviävät, mahdollisuuksina pysyvät he yhä läsnä kansansa henkisessä voimakokonaisuudessa. Kun vihdoinkin sattuu historiallinen tilanne, jolloin kansalla on käyttötilaisuus näillekin tähän asti ponnettomina häilyneille voimille, sukeltavat ne odottamatta esille jonkun Napoleonin, jonkun Shakespearen huikaisevana haahmona näennäisesti kuin yksilöllisen lahjakkuuden ja itsetehon lihaksitulona, todellisuudessa kuitenkin aina vain kulloisenkin kansallisen voima-aallon ylimpänä, heijastavimpana huippuna. Ellei tilanne, heidän yksilöllisten lahjojensa suunnassa kulkeva kansallinen voima-aalto olisi heitä vyöryttänyt esiin, olisi Napoleon kuollut eläkkeellä olevana ranskalaisena everstiluutnanttina Ajacciossa ja Shakespeare kunnioitettuna porvarina Stratford-on-Avonissa, ja heidän muistonsa, jossa heidän loistokkaat kansansa nyt näkevät kansallisen henkensä loistavimman ilmestyksen, lepäisi ikuisen unhotuksen povessa niin monen muun ehkä heidän vertaisensa, varjoon jääneen henkisen suurmiehen muiston rinnalla.

Yksilöllinen hengentarmo on vain kansan ase, se uinuu kätkeytyä mahdollisuutena kansan henkisessä elimistössä, muodostaa toisten kaltaistensa kanssa ikäänkuin kansan henkisen voimasäiliön, tarmopatouman, ja otollisena hetkenä vasta, milloin tilanne juuri sen lahjoja kaipaa--olkoon tämä hetki nyt, olkoon vasta vuosisadan takana--kirpoaa, sinkoaa se henkensä tehossa esiin ja muuttuu tekonsa loistossa näkyväksi kuten pimeyden vaipassa piillyt saari, johon valonsäteet yhtäkkiä sattuvat.

Eikä kansa tätä asetta tarvitessaan, katso tämän asean alkuperää. Napoleonin, korsikalaisen se suistaa ranskalaisen kunnian, sota- ja seikkailuhengen, loisteliaan, näkyvän toimitarmon säihkyvimmäksi edustajaksi. Bellmanin, saksalaisperäisen se soinnuttaa eräiden ruotsalaisessa kansanluonteessa piileväin tunnelmallisten, surumielisesti iloittelevien ja vallattomien mielialojen herkimmäksi laulavimmaksi ilmestykseksi. Larin-Kyöstin, täysverisen ruotsalaisen, se sävyttää ja mielikuvituksellisesti ravitsee aidoimman hämäläisen luonnon ja kansanluonteen, vaistoisan korpimystiikan ja verevän kansanhuumorin herkäksi tulkiksi ja kuvastajaksi.

Yksilöllisessä nerossa on kuitenkin aina säkene itsevoimaista aurinkoa. Se on valonlähde, joka kyllä on sidottu ympäristöönsä, riippuu tästä ympäristöstään, mutta joka myöskin valaisee tätä ympäristöään. Se kirpoaa ja vaikuttaa kansallisen sivistyksen pohjalta, on tämän pohjan liikkeiden läike, on kansan elinponnen kärki. Mutta yksilön omaa, hänen omasta verestään, hänen perityn henkisen ja aineellisen laatunsa kudoksista noudettua on kuitenkin se kiihkeys ja tarmo, jolla hän suorittaa ympäristön ja olosuhteitten hänelle antaman teon. Kansa antaa hänelle tehtävän, määrää hänen elintehtävänsä sisällön, mutta yksilönä, hänen vereensä ja tuntemisen mahtiinsa kätkeytyillä voimilla hän tekonsa suorittaa.

*

Sivistyneistö yhtenäisenä kokonaisuutena katsottuna on sensijaan kaikessa sitä kansaympäristöä, jonka pintakerrosta se on. Se on kansan luuta ja lihaa, on kansan tietoisia osa, se elin, jossa kansan henkinen kypsyyts kirpoaa toimivaksi.

Kulloinenkin sivistystaso, aineellisen ja henkisen kulttuurin summa on ikäänkuin yhteenveto kansan historiallisen työn, vuosisatoja kestäneen, sukupolvi sukupolvelta perityn luomisen tuloksista. Siinä on kerrostuma kerrostumalta läsnä kaikki se pysyvä aineellinen ja henkinen saavutus, minkä kansa on elämästä voinut irroittaa pysyvään, jäävään muotoon. Tämän sivistyspääoman näkyvänä kannattajana, hoitajana on kansallisen kehityksen ylin kerros, se pintakerros, jonka historian virtaukset, tapahtumien sattuma, useasti oma kuntokin ovat vyöryttäneet kansallisen kehityksen huipulle ja huipuksi; mutta se on vain tämän sivistysperinnön kannattaja, hoitaja, edustaja, ei sen luoja, omistaja. Kuten veden pintakalvo ei itsessään ole sen vesimäärän kokonaisuus, jonka näkyvänä rajaviivana se päilyilee--on vain tämän vesimäärän ulottuvaisuuden ulkonainen raja, joka on alinomaisessa hengittävässä, nousevassa tai laskevassa liikunnossa, sikäli kuin sen kätkössä oleva, sitä kannattava vesimäärä paisuu tai laskeesamaten ei kansan ylin kerroskaan, se, jossa kansan sivistyspatouma ilmestyy toimivana, näkyvänä, ole itsessään muuta kuin kansan sivistystason näkyvä rajaviiva, pinta, joka hengittää, nousee ja laskee kansan hetkellisen voimarikkauden noustessa tai laskiessa.

Kansan ylin kerros, se kerros, jossa kerätty henkinen rikkaus herää toimivaksi, jossa unhotukseen vaipuneiden sukupolvien ja nykyisen näkymättömissä työskentelevän kansapohjan yhteinen henkinen ja aineellinen voimasäestö kuin polttopisteessään sykähtelee ja kukoistaa puhjeten voiman kukkurassaan itsenäisiksi hengen teoiksikin, kuuluu yhtä kiinteästi ja välittömästi kansaan kuin mikä salaisin, pohjaisin solu hyvänsä kansaelimistössä; on voimassaan kansansa voimaa, teoissaan kansansa tekoja, loistossaan kansansa loistoa, kukoistuksessaan kansansa kukoistusta. Älköön ylpeikö kukan terä heloittavuudestaan, ikäänkuin olisi sen värien herkeä loisto sen omaa luomaa: tuhansin tiehykkein on se liitetty lehvien ja rungon salaiseen elämään, juurien uupumattomaan työhön maan ikuisessa hedelmällisessä viileydessä, niitä tiehykkeitä myöten ovat ilmojen siniriemu ja maan sykkivä väkevyuden punerrus imeytyneet sen kupuun: vamma juureen tai haava runkoon ja kukkasen poskelle leviää kuoleman valjuus ja hedelmä surkastuu ennenkuin se on muodostunutkaan.

Kansan toimiva kerros, aineellinen ja henkinen ylimystö, luova ja nauttiva, aineellisen vaurauden ja henkisen tietoisuuden päivänvaloon noussut ja siinä elävä pintakerros on kansan kaiken aineellisen saavutuksen ja henkisen sivistysperinnön sekä ilmestys että vaalija. Siinä on läsnä se henkinen tarmo, jonka väistyneet sukupolvet ovat jaksaneet herättää, viljellä toimivaksi itsetiedottomasta kansasielusta; siinä on läsnä se elämäntapojen, elämäntunnon, elämänkaipuun hioutuminen, herkistyminen ja hienostuminen, joka polvi polvelta on virittynyt kansassa ja viljelty eläväksi yhteisomaisuudeksi jäyhän, karun elämän kamarasta; sillä on käytettävään kaikki se aineellinen vauraus, joka kansan kaikkien menneitten ja nykyisten sukupolvien uuraan yhteistyön ylijäämänä on muodostunut vapaaksi, irralliseksi kansallisvarallisuudeksi. Kaikestaan on tämä kerros velassa kansalle, kansan kaikelle menneisyydelle ja sen koko nykyisyydelle: on velassa aineellisesta vauraudestaan, on velassa henkisestä luomistarmostaan ja -vapaudestaan, on velassa elämäntuntajensa ja -vaatimustensa hienoudesta ja herkistymisestä, siitä henkisen näköpiirin avaruudestakin ja vapaudesta, joka sillä kansansa henkisen perinnön huipulla seisten on koko ihmiskunnan

henkiseen viljelykseen.

SUOMEN SIVISTYNEISTÖ JA KANSALLINEN KOKONAISUUS.

Niin kiinteästi ja välittömästi kuin missään muuallakin, on Suomessakin sivistyneistö kansan henkisen tason näkyvä muoto. Suomenkin sivistyneistö on kunakin historiamme hetkenä edustanut sitä saavutusta, johon Suomen henkinen viljelys kulloinkin on kypsynyt ja kohonnut. Suomen suomalaisesta kansapohjasta on se määräävältä, värittävältä, sävyttävältä enemmistöltään noussut; mikäli siinä on vierastakin verta, on tämä veri kunakin ajankohtana sulautunut kansallisen sivistyneistön vallitsevaan suomalaiseen kanta-aineistoon vain rikastuttaen, monipuolistuttaen, henkisesti ja verellisesti elävöittäen sitä, mutta sen kansallista laatua ratkaisevasti muuttamatta. Suomenkin aineellinen ja henkinen ylin kerros on vain Suomen kansan päiväpuolikerrosta, se kansallinen kerrostuma, johon viljelyksen eläyttävät säteet ovat sattuneet ja joka sen alla ja kätkössä elävien ja tykkivien voimien ja mehujen väkevöittämänä on saavuttamassaan auringonvalossa puhjennut kukkaan ja hedelmäkantoon.

Suomenkin sivistyneistö on kansansa historiallisen kehityksen, suomalaisen kansallisen viljelyksen sekä tulos että ase; se on sekä kansansa saavutetun aineellisen ja henkisen viljelyksen näkyvä ilmestys että myöskin se elin, jonka avulla kansa taistelee itsensä yhä elävämpään itsetietoon, yhä syvempään, herkempään viljelykseen.

Tässä, että sivistyneistö välittömästi on sekä kansansa sivistystyön saavutus että kansansa tulevaisen sivistystyön ase, ei merkitse mitään se, jos erikoisten historiallisten olosuhteitten vuoksi tämä sivistyneistö on joutunut kielellisesti irroittautumaan varsinaisesta kansasta, omasta kansastaan. Silti on tämä sivistyneistö kaikessaan kansansa vuosisataisen viljelystyön saavutus ja kannattaja, ja silti lepää tällä sivistyneistöllä olemisen velkana velvollisuus olla tämän oman kansansa sivistyselimenä.--Jos Suomessa erikoiset historialliset olosuhteet ovat vuosisatojen kuluessa kehittäneet yläluokkamme ruotsinkieliseksi, ei tämä vielä merkitse sitä, että yläluokkamme silti olisi vaihtunut kansallisuudeltaan toiseksi kuin mitä se itsessään on: yhä se silti pysyy vereltään pääasiassa suomalaisena ja--mikä ratkaisee--yhä se silti on Suomen kansan historiallisen kehityksen tulos. Ruotsinkielisenäkään se ei syki Ruotsin kansan verta, eikä se viljelys, jonka povelta se on puhjennut, josta se on imenyt ja edelleen imee mehunsa ja aineksensa, josta se on saanut sekä olemisensa sisällön että muodon, ole Ruotsin kansan vuosisataisen työn ponnistuksesta ilmoille puserrettu. Suomalainen on yläluokkamme vereltään ja--mikäli se edustaa ja sisältää aineellista ja henkistä viljelystä--on se viljelys suomalaisen vaivannäön, suomalaisen ponnistuksen elämän kovasta kamarasta esille taistelemaa. Yläluokallamme on olemisen ja esiytymisen ehtona ja edellytyksenä kaikki se uuras, näkymättömissä tapahtunut viljelystyö, jonka Suomen kansan menneet ja nykyiset sukupolvet ovat vuosisatojen vaiheissa suorittaneet ja nykyhetkellä suorittavat: se on suomalaisen työn näkyvä tulos, suomalaisessa veressä, suomalaisessa maaperässä, suomalaisessa historiassa ovat sen kaikki juuret.

Mikäli alkuperä velvoittaa, mikäli kukaston elinvelvollisuutena, olemisentehtävänä on kantaa sen elimistön hedelmää, jonka povella se on puhjennut, jonka juurien, solujen tietä se imee elämänsä mehun ja jossa yksin sillä on olemisensa, elämänsä ja kukoistuksensa, sikäli on Suomenkin sivistyneistöllä olemisenvelvollisuutena--tai paremmin vielä olemisen oikeutena ja olemisen toteuttamisena--velvollisuus olla kansansa sivistyksen, ei ainoastaan ilmestys ja tulos, vaan myöskin tekijä.

Suomalaisen kansallisen sivistyksen suurin vamma onkin siinä, että kielen juopa on joutunut eroittamaan toisistaan varsinaisen kansan ja sen sivistyneistön, jonka vuosisatainen viljelystyö on tästä kansasta kamppailut ja kehittänyt esille. Tämä kielen juopa on puolella ja toisella aiheuttanut sen harhatunnon kuin olisi tämän kielieron takana olemassa todellinen kansallinen ero, kuin edustaisi ruotsinkielinen sivistyneistömme vierashenkistä sivistystä, jonka siteistä suomalaisen kansanelun on vapauduttava löytääkseen oman todellisen itsensä, ja kuin olisi suomalainen kansapohja toista vierasta rotua, jonka vereen ja vaistoihin ei voi istua se viljelys, jonka edustajaksi ruotsinkielinen yläluokkamme itsensä katsoo. Tämä harhatunto on aikojen kuluessa ja olojen vaikutuksesta päässyt syöpymään yhä syvemmälle yleiseen tietoisuuteen, ja uhkaa se kestäväenä mielialavirtauksena lopullisesti todella lohkoa kansamme sivistyksellisesti eri ryhmiksi. Varsinkin viime aikoina ovat nämä eri tolille joutumisen oireet aivan ahdistavassa määrässä kasvaneet ja muuttuneet itsetietoisiksi ja päämäärästään selviksi.

*

Tätä vierauden tuntoa on tehostamassa ja kiihdyttämässä se ilmeinen erilaisuus, joka todella kyllä on vallitsemassa vanhan ruotsinkielisen sivistyneistömme ja muodostumassa olevan nuoren suomenkielisen sivistyneistön yksilöllisten laatupiirteiden välillä.

Toisaalla vanha perinnäiskulttuuri: sen joustavampi muotovalmius, hiotumpi älyllisyys ja herkempi yksilöllinen viljely, joka varustaa jokaisen jäsenensä sekä valmiimmalla hengen notkeudella että keskitetyllä, tiiviillä, iskevällä asiallisuudella; toisaalla nuori, vielä alullaan ja muodostumassa oleva kulttuuri: sen muodollinen epävalmius, hapuileva ylimalkaisuus, löyhä, vähän pintapuolinen, ja epäasiallinen aatteellisuus, jonka kehässä yksilö ei vielä voi valmiina perintönä saada sitä hengen viljelystä, terästyä ja tiivistystä, minkä vasta perinnäissivistys, vanhalla kulttuurilla ladattu ilmakehä voi antaa--nämä molemmat ovat toisiinsa verrattuina käsitetyt, ei eri kulttuuritason, jota ne ovat, vaan eri kansallisuuspohjan, eri rodun tuntomerkeinä.

Täten aiheutunutta henkisen vieraantumisen tuntoa on vielä lisäksi ollut tehostamassa eräs toinenkin historiallisten olosuhteittemme luoma laatupiirre ruotsinkielisessä sivistyneistössämme. Ruotsinkielinen sivistyksemme ja ruotsinkielinen sivistyneistömme on historiallisista syistä etupäässä muodostunut länsisuomalais-hämäläisellä maaperällä ja pohjalla ja kantaa edelleen vahvasti tämän alkuperäisen pohjansa laatuominaisuuksia.

On nimittäin olemassa varsin tuntuva laatuero itäsuomalaisen ja länsisuomalaisen kansanluonteen välillä. Tämä laatuero johtunee useastakin samaan suuntaan vaikuttavasta asianhaarasta. Länsisuomalais-hämäläisen asutuksen raja, joka yleispiirteisesti määritellen kulkee Kyminjoen laaksoa ja Päijännettä pitkin taipuen Päijänteen pohjoispäästä

Pohjanlahtea kohden, on samalla myöskin maamme vanhemman ja vankemman maanviljelysalueen raja, ja värjännee jo tämä vakiintuneemman maanviljelyskulttuurin tanakka vauraampi asettuneisuus kansanluonnetta tällä alueella. Länsisuomalais-hämäläinen ja savolais-karjalainen kansanluonne ovat voineet saada eroavat vivahtuksensa osaksi juuri tästä aineellisen kulttuurin vanhemmuudesta tai nuoremmuudesta--toisaalta vanhemmasta, juurtuneemmasta yhteiskunnallisesta viljelytymisestä, yhteiselämän juuriin pureutuneemmasta elämäntottumusten muokkautumisesta, toisaalta nuoremmasta, vielä hataraksi ja sulautumattomaksi jääneestä, epävalmiimmasta sivistys- ja muokkaustyöstä.

Mutta mahdollisuuksien ulkopuolella ei myöskään ole varsin huomattavakin veren ja rodun erivivahteisuus näiden kansamme kahden pääryhmän välillä. Edellytettynä kuten eräät kieli- ja esihistorialliset seikat antanevat aihetta olettamaan, että länsisuomalais-hämäläiset ovat saapuneet maahamme Virosta, savolais-karjalaiset taas idästä ja kaakosta, niin ovat länsisuomalaiset sekä aikaisemmilla että nykyisillä asuinsijoillaan joutuneet monipuolisiin, elokkaisiin ja kestäviin kosketuksiin germaanisten kansanheimojen kanssa, kun taas savolais-karjalaiset ovat olleet yhtä eloisan ja kestävä vaikutuksen alaisina slaavilaiselta taholta. Länsisuomalaisen kansa-aineksemme sekä verellistä että sivistyksellistä germaanistumista jo historiantakaisina aikoina tehostaa vielä se seikka, että uudemman esihistoriallisen tutkimuksen mukaan nykyisen länsisuomalaisen asuma-alueen pohja-asutus on ollut germaaninen, joka nähtävästi rauhallista tietä vähitellen on sulautunut tulokkaisiin. Kun vielä ottaa huomioon varsinaisen historiallisen ajan tapahtumat, jolloin länsisuomalainen asutus jatkuvasti on sulattanut itseensä runsaasti ruotsalaista rannikkoasutusta, samalla kuin itäiset kansaheimomme alinomaisten sotien ja niiden seurauksien vuoksi tuontuostakin ovat saaneet vahvoja venäläisiä veriannoksia sulatettavikseen, niin lienee oikeutettu väittämään, että länsisuomalaishämäläinen heimo on vahvasti germaanisesti väritetty, kun taas itäsuomalaisessa laatusävyssä kuvastelee melkoisesti slaavilaisia luonnepiirteitä.

Ero itä- ja länsisuomalaisen kansanluonteen laatusävyssä onkin jotenkin sama kuin on ero slaavilaisten ja germaanisten yleispiirteisten luonnesävyjen välillä: toisaalla verrattain avoin herttainen elokkuus ja välittömyys, toisaalla jäyhempi, karumpi sulkeutuneisuus. Itäsuomalaisissa henkisesti liukuvampaa, antoisampaa, mutta höllempää valmiutta, sytyvää, mutta ylimalkaista innostelua ja harrastelua, juoksevaa sanavalmiutta ja -vuolautta, kun on kysymyksessä yleinen suuntailu ja ylimalkainen periaatteilu, mutta laimea, mieto, herpoutuva tartunta silloin, kun on kysymyksessä kouraisu asialliseen, henkiseen tai aineelliseen todellisuuteen ja tämän arkisen todellisuuden kärsivällinen muodostaminen tahtovan mielikuvituksen mukaan. Länsisuomalais-hämäläisissä taas henkisesti niukempi ja karumpi, näköään vaatimattomampi, mutta todellisempi, koottu, kohdistuva ja tarmokas hengenlaatu, sisäänpäinkääntynyt, niin sanoakseni asialliseen täsmällisyyteen sitoutuva mielikuvitus, juro, tiukka, sanojen ja liikkeiden liioittelua välttävä, melkein askeettisesti kuivakiskoinen ja koruton asiallisuus.--Kirjallisuudessammekin näkee tämän laatuero kuvastelua, ja edustaa siinä laulavaa, liukuvaa, väljää karjalaisuutta elävimmästi ja loistoisimman Kalevala, kun taas miehisesti järeämmän, yksilöllisesti hehkutetumman länsisuomalais-hämäläisen laatusävy suurimpina muistomerkkeinä kirjallisuudessamme ovat Raamatun käännös ^[1] ja Aleksis Kiven runous.

Tämä luonnesävyjen ero on jokaiselle kansallista elämäämme myötäelävälle kiistämätön. Onpa tämä vastakohtaisuus niin tuntuva, että melkein yksilöä myöten voi päätellä, kummanko heimon katsomustavat ja tunnesävy asianomaista henkilöä vallitsevat, ja että koko julkisessa yhteiselämässämme voisi vainuta ja seurata itä- ja länsisuomalaisten mielialasuuntien ja -virtailujen vuorottelevaa voitollepäisyä.

Nyt on--kuten jo huomautin--vanha ruotsinkielinen sivistyksemme ratkaisevassa määrässä muodostunut länsisuomalais-hämäläisellä maaperällä ja pohjalla ja kantaa edelleen vahvasti tämän alkuperänsä väriä, samalla kuin uusi nouseva suomenkielinen sivistys melkein liika hallitsevasti on perinyt määrääviä laatuominaisuuksia ja väriä savolais-karjalaiselta henkipohjalta. Sitenpä joutuu näiden kansamme kahden pohjalaadun eroavaisuus ja sen aiheuttama vieroksuva suhtautuminen vielä tehostamaan jo erikielisyuden synnyttämää juopaa kummankin sivistyneistömme välillä ja yhä vahvistamaan sitä harhakäsitystä, että ruotsinkielisen sivistyneistömme muka kansallisesti vieraana on vieroksuttava Suomen kansaakin.

Sivistystasojen kehitysero ja eri heimoilta peritty luonnesävyjen ero ovat yhtyneinä tilapäisten historiallisten olosuhteiden aiheuttamaan kielieroon virittäneet ja juurruttaneet kummallakin puolella mieliin sen, näissä olosuhteissa läheisen ja luonnollisen vaistoharhan, että erikieliset sivistyksemme muka edustaisivat myöskin eri kansallisia ja rodullisia hengenlaatuja, että ruotsinkielinen sivistyksemme olisi laadultaankin meille aivan vieras muodostuma, josta eroittautuminen on kansallisen suomalaisen sivistyksen elinehto, ja että ruotsinkieliselle sivistyneistöllemme eristäytyminen suomalaisesta yhteiselämästä merkitsisi tämän sivistyneistön heräämistä ja selkeytymistä omaan kansallisrodulliseen itsetajuntaan.

Mutta miten luonnollinen ja selitettävä tämä vaistoharha onkin, niin vaarallinen ja tuhoisa se silti on kansallisen sivistyksemme kokonaisuudelle: tuhoisa kansalliselle sivistyksellemme kokonaisuudessaan, vielä tuhoisampi kummallekin niistä ryhmistä erikseen, jotka nyt näiden kiistämättömien, mutta kuitenkin ainoastaan näennäisten luulosityiden sokaisemina pyrkivät erilleen toisistaan. Niin totta kuin kukka kuoleutuu, jos se irroitetaan varresta, ja niin totta kuin juuren on vaikea uudestaan versota, jos siltä sen varsi katkotaan, niin totta vuotaa kuiville jalointa Suomen verta, jos se, minkä vuosisatainen yhteinen kasvaminen on luonut, viilletään toisestaan irti. Suomen ruotsinkielinen sivistyneistö ei surkastumatta voi tätä eroittumista, tätä kansallisesti juurettomaksi joutumista kestää, ja kipeään, vaikeaan, vaikk'ei aivan yhtä korvaamattoman vamman saa Suomen suomalainen kansapohjakin kestää, jos siltä menee kansallisesti menetyksiin se korkeamman henkisen viljelyksen ase, jonka sukupolvien ja vuosisatojen työ sille oli valmiiksi hionut.

II

RUOTSINKIELINEN SIVISTYKSEMME JA RUOTSINKIELINEN SIVISTYNEISTÖ

KANSALLINEN POLVEUTUMINEN.

Kielipoliittisessa taistelussamme nykyään esiytyvä pyrkimys käsittää erikieliset kansalaisryhmämme vereltään eri rotuisiksi perustuu siis eräänlaatuiseen näköharhaan. Historiallisten olosuhteiden luoma kieliero, sivistyksen vanhemmuuden aiheuttama kehitystasoero, verrannollisesti runsaampi verellinen ja traditionellinen pohjautuminen länsisuomalais-hämäläiseen kansapohjaan ja -laatuun yhtyneenä jonkinvertaiseen--vaikka luultua paljoo vähäisempään--veren vierauteen vain ovat ne rajaviivat, jotka eroittavat ruotsinkielisen sivistyneistömme nuoremasta suomenkielisestä sivistyneistöstä ja jotka väärintajuttuina ja väärintulkittuina tunnevaikuttimina ovat tehostaneet näiden erikielisten kansalaisryhmiemme vierautumista toisistaan siinä määrin, että harhautunut ja harkitsematon yleistajunta on johtunut antamaan näille tilapäisille ja pinnallisille laatueroille jopa ratkaisevan rotueron sisällön ja merkityksen.

*

Jos olisi mahdollista laatia seikkaperäinen sukutilasto sivistyneistömme polveutumisesta, kävisi siitä epäilemättä varsin selvästi ja vakuuttavasti ilmi tämän sivistyneistön vallitseva suomalaisuus. Tietysti on tämä sivistyneistö sulattanut itseensä tuntuvat määrät ruotsalaista ja muutakin kansainvälistä ainesta, mutta kanta-ainekseltaan on se kuitenkin aina ollut ja pysynyt suomalaisena.

Läheinen valtiollinen yhteytemme Ruotsin kanssa on aiheuttanut kummankinpuolisen vilkkaan virkamies- ja sotilassukujen vaihdon. Keskiaikainen vilkas hansakauppa ajoiksi puolittain saksalaistutti kaupunkimme. Lukuisten sotain aiheuttama kestävä palkkasoturijärjestelmä ja muut olosuhteet ovat kuten Ruotsiinkin vetäneet tänne meillekin aikojen kuluessa runsaitakin tulokasmääriä, joista useat valta- ja sivistyssukumme polveutuvat. Varsinkin saksalaista ainesta on Saksasta ja Itämerenmaakunnista saapunut tänne niin runsaasti, että meillä polveutuu jopa useampikin valtasuku saksalaisesta kuin alkuperäisesti ruotsalaisesta kantaisästä.

Mutta on huomattava ensinnäkin, että nämä tulokkaat ovat saapuneet maahamme varsin pitkänä, useamman vuosisadan kestävässä ajanjaksona, että ne eivät koskaan ole saapuneet niin tiheinä ryhminä, että ne hetkellisestikään olisivat saavuttaneet henkisesti vallitsevaa asemaa yhteiskunnassamme, vaan että ne ovat saapuneet siten yksitellen, tilapäisesti ja vähitellen, että kunakin ajankohtana uudet suvut aina täydellisesti ovat ennättäneet sulautua jo olevan kansallisen ympäristön pohjalle, naturaliseerautua historiallisesti ja kansallisesti suomalaiseen sivistyskehään tuoden ainoastaan uusia aineksia, uutta kehitysvirikettä siihen, verestäen sitä, mutta mitenkään ratkaisevammasti sen sisäistä suuntaa ja laatua muuttamatta. Suomalainen kansallisuus on jokaisena ajankohtana tasaisesti ja vaikeudetta jaksanut siinä määrin sulattaa nämä uudet ainekset historialliseen ja sivistykselliseen kokonaisuuteensa, että nämä uudetkin sulatetut ainekset jo vuorostaan ovat myöhäisempiin tulokkaisiin nähden välittömästi ja ehdottomasti kuuluneet siihen sulattavaan kansalliseen pohja-aineistoon, jonka helmaan nämä myöhäisemmät tulokkaatkin taas vuorostaan jäljettömästi haihtuvat.

Vielä on otettava huomioon, että tänne saapuneista tulokkaista todennäköisesti enimmät ovat vasta täällä, suomalaisessa ympäristössä perustaneet perheen ja että sukujen myöhempipolviset jälkeläiset--lukuunottamatta avioliittoja tällaisten tulokassukujen omassa kehässä--runsaasti ovat joutuneet perustamaan avioliittoja puhtaasti suomalaisenkin ympäristön pohjalle, joten vierasperäisten sukujemmekin vierasverisyys täten jatkuvasti ja kestävästi on joutunut ohenemaan ja kulumaan, ja että tällä vierasverisyydellä lopulta on enää vain historiallista, mutta ei sanottavaa kansallisrodullista merkitystä.

Sukujen alkuperää ratkaistaessa on myöskin otettava lukuun sekin seikka, että sukujen alkuperän määrittäminen monessa tapauksessa on suoritettava hyvin epäiltävien sukutarinain perustuksella. Varsin usein saattaa puhtaasti kotimainenkin suku tällaisten sukutarinain valossa esiintyä vieraana. On nimittäin aina ja kaikissa oloissa ollut kiehtova eksoottisuutensa vieraalla alkuperällä, ja mielellään vaippaa arkisinkin sielu viattomalla runollisella itsekultauksella alkuperänsä siihen vaatimattomaankin romantiikan heijastukseen, jonka jossakin suhteessa epätavallinen ja poikkeava polveutuminen voi antaa. Kun norjalainen poroporvari, jolla ei ole muutakaan häikäisevämpää sukupuuta esitettävänä, kuitenkin tahtoo saada jotakin romantiikan heijettä, jotakin taikaisen demoonisuuden vilettä vereensä ja sukuperänsä, tarinoi hän heikkona hetkenään mielihyväisesti jostakin esi-isästään, jonka suonissa on juossut pisara suomalaista tai lappalaista verta. Ja yhtä herkällä runollisella luomiskyvyllä unelmoi jokin kuopiontakainen Asikainen savolaissuoniinsa puhdasta Asa-verta jostakin epämääräisen muistotarinan haamuttelemasta kanta-isästä--tekee tämän silläkin uhalla, että kerran johtelemiseen johduttua suku tulee juonnetuksi hamaan kantaisään »asinukseen» asti.--Senpä vuoksi lienevät ne suvut, joiden alkuperästä tiedot ovat epämääräiset tai ristiriitaiset, useimmissa tapauksissa oletettavat kotimaisiksi.

Jos alkaisi päätellä sivistyneistömme yleistä kansallisperäisyyttä sukutieteellisen kirjallisuutemme antamien tietojen perustuksella, johtaisi sekin menetelmä osaksi vääriin päätelmiin. Tässä kirjallisuudessa joutuu nimittäin sivistyneistömme vieras alkuperä esiintymään tuntuvasti korostetumpana, kuin minä se esiintyisi, jos olisi käytettävissä laajempi aineisto. Eri sukukirjoissamme käsitellään ainoastaan aatelistoamme ja ilmeikkäimpiä sivistyssukujamme, kun taas sivistyneistön määräävän kokonaisuuden meillä kuten muuallakin muodostaa sankka, keskipinnan tasoon ja nimettömyyteen verhoutuva sukumetsä. Nyt ovat tulokkaat irrallisen, elokkaan alotetarmonsa, seikkailevan ennakkoluulottomuutensa--sekä henkisen että aineellisen varallisuutensa niin sanoakseni käteisyysden ja käytettävyyden vuoksi--kaikkialla ja kaikissakin olosuhteissa etupäässä liittyneet kulloisenkin uuden ympäristönsä toimivaan intelligenssiin, sen elokkaimpaan ja esiintyvimpään kerrokseen. Siten etenkin meillä, jossa tulokkaat säännöllisesti ovat tulleet paljoo kehittyneemmistä oloista vielä verrattain alkuperäiseen, viljelemättömään ympäristöön ja siten jo sinään taitoineen ja tietoineen joutuneet sivistystekijöiksi uudessa ympäristössään saavuttaen täten aineellisen vaurauden ja yhteiskunnallisen aseman, joka on helpoittanut heidän jälkeläisilleenkin tällä saavutetulla, näkyvällä yhteiskuntatasolla säilymisen.--Sivistyneistö kokonaisuudessaan--myöskin vähemmän ilmeikkäät ja etualalle päässeet, keskipinnan varjoon painautuneet suvut lukuunotettuina--on kaiken todennäköisyyden perustuksella ollut vielä tuntuvasti suomalaisempi kuin mitä näkyvimmistä sivistyssuvuista tehdyt johtopäätökset oikeuttavat päättämään. Ja tämä hallitsevasti suomalainen yläluokka-kokonaisuus on kuitenkin kautta kaiken

historiallisen kehityksemme ollut sinä ainesmerenä, jolla alkuperäisesti puhtaasti vieraatkin suvut ovat pitkäaikaisessa, useampipolvisessa oleskelussaan tässä maassa joutuneet verestämään itsensä ja vähitellen monessa polvessa tapahtuneiden avioliittojen jälkeen kansallisesti ja verellisestikin liittymään ja sulamaan uuteen elämänympäristönsä.

Nämä kaikki asianhaarat lukuunotettuina, voinee suurin piirtein katsoen väittää, että sivistynyt yläluokkamme 1800-luvun keskivaiheilla täydellisestä ruotsinkielisyydestään huolimatta kansallisesti oli hallitsevassa määrässä suomalaista, ja että se verillisesti kuten sivistyksellisestikin oli Suomen kansaa.

SIVISTYKSELLINEN ERISTÄYTYMINEN--ERIKOISTUMINEN--RAPPEUTUMINEN.

Terve henkinen ja aineellinen elämä tarvitsee kansallisen kokonaisuuden taustan, eikä keinotekoista, seipitettyä kansallista taustaa, väkivalloin sellaiseksi järkeilyä, vaan luonnollisen välittömän kansallisen maaperän, pohjan, johon se upottaa juurensa, josta se imee mehunsa ja verensä, joka hetkellisen elämänuudistumisensa. Se tarvitsee eläkkeeseen ja kukoistaakseen kansallisuuden kätkevän, kostuttavan, hedelmällisen mullan juurilleen, tarvitsee huokuvan ja henkivän, auringon ja kosteuden hedelmällisyydellä kyllästetyn kansallisen ilmakehän lehvistölleen.

Kun nyt ruotsinkielinen sivistyneistömme, huolimatta kansallisesta ja sivistyksellisestä pohjautumisestaan Suomen kansaan, antaa vallan hetkellisille mielialakiihkoiluilleen ja tilapäisen nurjamielisyyden sokaisemana johdonmukaisesti alkaa vieroittaa ja repiä itseänsä irti kansallisesta yhteydestä Suomen kansaan ja suomalaiseen yhteiselämään, niin kääntyvät tämän työskentelyn tuhoisat seuraukset ensi sijassa sitä itseään vastaan. Kun se vähitellen on vieroittanut mielestään, sammuttanut itsessään kansallisen myötätunnon Suomen suomalaista kansaa kohtaan, kun se vähitellen yhä jatkuvassa itseraasimistyössä on repinyt irti, katkonut ja kuolettanut ne hennot sisäiset suonet, joiden välityksellä se on tykkinyt yhtä elämää suomalaisen kansapohjansa kanssa, niin on se samalla eristäytynyt elinlähteistään, itse tukkinut ne tiehykkeet, joita myöten elämän lämmittävä elähyttävä mehu on virrannut sille.

*

Tämä eristäytyminen tapahtuu kahdella taholla, se on eristäytymistä Suomen kansasta uuden veren lähteenä ja se on eristäytymistä Suomen kansan sisäisistä elämyksistä uuden henkisen aineksen lähteenä.

Kun säännöllinen, välttämätön veren uusiutuminen nuorilla, kansapohjasta kohoavilla, vereksillä voimilla ehtyy sivistyneeltä luokalta, kun se välitön, vaistottu, veriin eletty, niin sanoakseni elämän animaalisien todellisuuden taju, jonka tämä nuori veri tuo mukanaan kansameren tiedottomilta pohjilta, ei enää verestä ja hedelmöitä tämän luokan elämänvaistoja, niin vapautuu tämä pintaluokka kyllä siitä raskaasta sulatustyöstä, jolla tämä yhtämittäinen, ehtymätön uuden aineksen virta on omistettava ja valloittettava jo olevan sivistyspiirin kehään ja omaksi, mutta samalla ikäänkuin erillistyy ja irtautuu tämä luokka elämän elävältä pohjalta.

Sivistyksen ilmakehä on keinotekoista. Syntyperäinen sivistysihminen on sen kehässä tavallaan eroitettu todellisen elämän ulottuvilta ja saavutettavilta, turvissa sen välittömyydeltä, eristetty elävästä luonnosta: hän ei ole suoraan elämän kylmän välinpitämättömyyden varoissa ja valloissa, hän ei välittömästi riipu sen vaarallisesta odottamattomuudesta ja epäluotettavuudesta, sen pakanallisesta epäinhimillisyydestä.

Sivistysihminen kasvaa ja muodostuu kotien suojaavien ja sulkevien seinien sisäpuolella, kehittyy ja muovautuu kasvatuksen hoivaavan ja valikoivan, yht'aikaa hillitsevän ja kannustavan, karsivan ja kiihoittavan vaikutuksen alaisena. Palvelijoiden ja vahtimestarien avuliaat kädet vapauttavat hänet kaikista ruumiillisen itsepalveluksen ja itseavun kasvattavista vähäpätöisyyksistä; elämäntottumuksissaan eläytyy hän katujen asfaltin ihanteellisesti luotettavaan sääntillisyyteen ja sen--kesken kaikkea sen kirjavaa sähköisää vilinääkin--yksiviivaiseen yllättämättömyyteen, eläytyy ravintola-, kylpylä-, matkailuelämän rahanpyörillä liukuvaan siloiseen elämänmenoon--yleensä kaikkeen sivistyselämän mekaanisesti helpotettuun, keinotekoisesti turvattuun, ikäänkuin elämisen ulkopuolelle siirrettyyn ja projisioituun, käsitteiksi ohennettuun ilmapiiriin. Koulu ja konttoori, opinnot ja työ kehittävät ja kiihoittavat hänessä täsmällistä ja selkeätä käsitejohtelua, abstrahoivaa elämäntarkastelua ja erittelyä; kirjojensa, tilisarekkeittensa, paperiomaisuuksiensa mekaanisesti monimutkaisissa ja kirjavissa, elimellisesti yksinkertaisissa, selkeissä ja yllättämättömissä, ihmisälyn hallittavissa käsitemaailmoissa tottuu hän näkemään elämänsä vain käsitteinä, katselemaan ja tajuamaan: ei luontoa, vaan luonnon luokiteltuja ilmiöitä; ravitsemaan mielikuvituksensa: ei elämänilmiöillä, vaan elämänilmiöiden tyypistävillä, väkivalloin selvyuden niukkaankin pakkopaitaan kiristetyillä määritelmillä; tavoittelemaan työllään: ei maan mullasta ihmisponnistuksin ja -vaivoin kamppailtavaa ja luotavaa leipää, vaan jo suoritettuna ihmistyön valmista kivettymää, rahaa; nauttimaan ja aistimaan: ei elämää, vaan taidetta, ei välitöntä luontoa, vaan ihmisälyn siivilöimää luonnon kuvausta. Sivistysihminen on sivistysilmakehän sovinnaisuuksien sekä kannattama että sitoma, hän on sen piirissä suistettu ikäänkuin valmiille, teräksisille raiteille, joita myöten on soljuvaa, kevyttä liukua, mutta jotka myöskin jäykästi sitovat hänet puitteisiinsa. Sen piirissä joutuu hän kaikissa elämänsuhteissaan välittömän paljaan elämäkosketuksen ylä- ja ulkopuolelle, koko elämäkokemuksessaan kauttaaltaan keinotekoisuuden varaan.

Minkä sivistysihminen täten on turvattu, sen hän myöskin on ohennettu elämäntajussaan; minkä hän käsitteellisesti elämästä selkeytyy, sen hän vaistoissa ja elämäntunnon välittömyydessä niukentuu ja köyhtyy. Elämän vaikeuden, hankaluuden ja vaarallisuuden ohella on häneltä mennyt menetyksiin elämän kasvattava mahtikin. Ken ei joudu käsittelemään elämää ikäänkuin omin paljain kourin, hän ei myöskään koskaan saa omiin tarttuviin käsiinsä elävää tuntoa elämän todellisuudesta, sen yli-inhimillisestä väkevyydestä, sen murtavasta voimakkuudesta ja alttiisti taipuvaisuudesta: sen vastahakoisesta elävästä muodostuvaisuudesta ihmiskäden ja ihmistahdon alla. Vasta se ihminen, ken omin käsin on kamppailevassa taistelussa käsitelty, muovannut maan hengetöntä, hedelmällistä multaa; vasta se ihminen, jolle elämä vielä on omin välittömin tajuin ja aistein koettua ja elettyä, joka on ollut käsityksin ja silmityksin elävän luonnon kanssa ja omien aistimustensa opettamana kokenut, että elämä ei ole käsitteitä, vaan todellisuutta, että elämän kannattavana mahtina ei ole pankista nostettava raha, vaan mullasta taisteltava ja

odotettava leipä, että ihmiselämä ei ole nauttimista ja käsite-fantomien kekseliästä, ketterää sommittelemista, johtelemista ja yhdistelemistä, vaan työtä ja luomista; vasta sille ihmiselle, kenen mielikuviutus lapsuuden herkeistä päivästä miehuuden paisuvaan työpönteeseen asti on ravittu läsnäolevalla, elävällä elämällä, vasta hänelle avautuvat elämän todellisuuden aarniot kaikessa versovassa hedelmällisyydessään ja kaikessa hyytävässä pimennossään, vasta hänellä on elämä elävänä tajussaan ja veressään.

Melkein säännöllisesti ovatkin luovat henget kansan koskemattomista, kuluttamattomista pohjahetteistä kohonneita yksilöitä, jotka sieltä ovat tuoneet mukanaan koko tuoreen raikkaan elämänväkensä ja -näkemyksensä, tuoneet sivistyksen paloon oman rikkaan koskemattoman aineksensa. Ainakin ovat nämä luovat henget tavallisesti peräisin sellaisista kansankerrostumista, joiden elämäkosketus vielä on ollut välitön, joiden elämäntaju siihen asti vielä on levännyt älyllisen itsetiedottomuuden horroksessa ja harsoissa, ja joiden henkisen heräämisen ensimmäisiä esikoisia he ovat: väkeviä, käyviä, täydestä, hurmahtelevasta, paisuvasta elämäkosketuksesta ammentavia ja tuhlailevia. Nämä tällaiset, elämän kuluttamatonta tarmoa ja luovaa hedelmällisyyttä uhkuvat voimat elvyttävät sivistyksen: niiden nuori voima omistaa tämän sivistyksen omakseen, tämä sivistys virkoo uuteen elävään liekkiin heidän veressä aineksessaan, ja itse sivistyksen sytyttäminä sytyttävät ja hedelmöittävät he vuorostaan koko sen sivistyneistön ajatus- ja tuntemispiiriin, jonka kehään he ovat kohonneet. Ja on huomattava, että tällaisia sivistyksen verestäjiä eivät ole ainoastaan valtaisessa, suuressa merkityksessä herättävät ja luovat henget, vaan kaikilla ihmistyöskentelyn aloilla, vaatimattomissa, rajoitetuissa tehtävissäkin ahertavat voimat, joilla vain on mahti kouraista elämän sovinnaisuuskehän ulkopuolelle, elävään todellisuuteen, jotka voivat käsitellä työtään hedelmällisesti, joille elämänilmiöt ja -tehtävät ovat olevaa, kouraistavaa, väkivoimin muodostettavaa todellisuutta, joiden vakava työsuhtautuminen hedelmöittää ja pätevittää koko heidän ympäristönsä työsuhtautumista, jotka kautta koko kansallisen työskentelyn rintaman verestävät työn todelliseksi.

--Jos nyt sivistyneeltä luokalta melkein tyyten ehtyvät tällaiset, elämän todellisuuden ravitsevat ja kasvattamat, elämäntodellisuuden kamaralta esiinponnistautuvat yksilöt, jos siltä tyrehtyy se elämäntajun uusiutuminen, elpyminen, se mielikuvituksen aineksellinen verestymisen ja rikastuminen, jonka alinomainen uusien aineksien kohoaminen kansan pohjalta pinnalle tuo tähän pintaan, niin kuihtuvat tämän sivistyneistön henkisen elämän juuret. Missä sivistyneistö keinoitekoisesti tulee eristetyksi luonnollisista elähyttäjistään, siellä sen sivistys on tuomittu vähittäiseen ohenemiseen ja tyhjenemiseen, siellä liukastuu henkisesti vireinkin sivistyneistö näkemään ja käsittelemään elämää vain elämän pintaa, kuollutta kuorta, seisahdunutta muotoa, jonka alta elämä toisinaan jo saattaa olla väistynyt sykkimästäkin.

*

Samaan suuntaan kuin eristäytyminen kansallisesta pohjasta uuden veren lähteenä, samaan suuntaan vaikuttaa eristäytyminen kansallisesta elämästäkin uusien elämyksien lähteenä. Sekin eristäytyminen vaikuttaa sisällöllisesti ohentavasti, muodollisesti kiihdyttävästi. Kun kansallinen yhteenkuuluvaisuus ei ole tajuttu sellaisena elävänä, vaikuttavana voimana, että se kansallisen myötäelämisen välittömiä teitä ja tiehykkeitä myöten väkevästi ja vastustamattomasti ajaisi ihmishengen pohjaiset elämävoimat toimintaan, että se suuren, itsensä unohtavan ja uhraavan rakkauden järkytyksellä kirvoittaisi ja sulattaisi liikkeelle ja hereille ihmisessä jähmettyneen sisäisyyden meren ja sen arvaamattomat, kätkeytyvät voimat, niin jäävät yksilöt tätäkin elämällistä herätystä, tätäkin yksilöllisen elämänsisältönsä laajenemista ja kasvamista vaille, jäävät tietämättömyyteen heidän omiin olentoihinsa kätkeytyistä, heidän tietoisaa itseänsä suuremmista rakkauden ja itseuhrauksen alkuvuimista, eivät saa kokea sitä elämäntunnon laajentumista, kohottumista ja kirkastumista, johon ihminen kypsyy uhratessaan itsensä sille kokonaisuudelle, jossa hänen henkensä ja verensä juuret ovat.

Jotta ihminen olisi hedelmällinen yhteiskunnan jäsen, satoisa elävä elin yhteiskunnassa vaaditaan häneltä, ei käsitteellistä, ohjelmallisesti selvää ja tietoisaa isänmaanrakkautta, vaan elämällistä yhteenkuuluvaisuutta kansalliseen ja yhteiskunnalliseen ympäristöön, välitöntä elämisen yhteyttä sen ympäristön kanssa, jossa hänen elämäntyönsä tapahtuu. Välitön, ei ajateltu, vaan vaistoinen rakkaus omaan kansaan, työ ja kärsiminen sen kanssa ja puolesta, sen häpeän ja kunnian eläminen omassa rinnassa omana nöyryyttävänä, syvempään itsetuntemukseen leikkaavana häpeänä ja omana kannustavana, velvoittavana kunniana, antautuminen sen elämähengityksen läpitunkemaksi, sen toivojen kohottamaksi, sen kamppausten terästäväksi, sen pyrkimysten jännittäväksi, sen ihanuushurmioiden kirkastamaksi tulvahuttaa yksilöön elämän elävän virran, joka täyttää hänen henkensä sekä aineksen runsaudella että innon palolla, terästä ja tiivistää hänen siveellisen tahtonsa, hedelmöittää ja lämmittää hänen luovan mielikuvituksensa: antaa hersyvän runsauden ja syvyyden, inhimillisyyden hänen elämäntunnonleen ja elämännäkemykselleen. Kuten aalto vain meren povelta, meren täyttämänä voi paisua ilmoja kohti, siten voi yksilökin vain kansansa povelta, kansansa elonhengen kohottamana ja täyttämänä, sen paisunnan hetkellisenä huippuna, kärkenä ja voimanvyrähdyksenä singahtua täyteen ja terveeseen elämäntietoisuuteen.

Kansallisesti eristäytyneet yksilöt ja kansallisesti eristäytynyt sivistyneistö jäävät vaille sitä itsesyventymistä ja itsekypsymistä, sitä rikkaampaan ja pätevämpään itsekokemukseen kehkenemistä, jonka kansallinen myötäeläminen ihmisessä virvoittaa. Yksilö, väkevinkään, enempää kuin erikoinen luokkakaan, henkisesti virein ja viritetyinkään eivät kostamatta irroittaudu pohjaltaan. Ken ei koko olemisellaan elä siinä ympäristössä, jossa hän suorittaa elämäntehtävänsä, ketä eivät tajunnantakaiset, yksilön tietoisaa valintaa väkevämmät ja sitä ehdottomasti hallitsevat yhteiselämisen tuntoliitteet ole kiinnittämässä siihen elämänympäristöön, jonka piirissä hän elämänsä kuitenkin elää ja työnsä joutuu suorittamaan, hän erillistyy tahtoen tai tahtomattaan tästä ympäristöstä, elävän rakastavan myötätunnon ohella ehtyy häneltä tämän rakkauden antama hedelmöittävä, yhä suurempaan ponnistukseen ja antautuvampaan työhön elähyttävä ja kiihoittava aineskin, ja hänen työnsä surkastuu kuolleeksi työskentelyksi, ulkonaiseksi työn suorittamiseksi. Virkamies ja muu elämäntehtävänsä suorittaja, joka toimii tehtävänsä vain virallisena toimen suorituksena, eläen itse myötätuntoineen, harrastuksineen, elämävaikutteineen täydellisesti ympäristönsä elämäntajun ulkopuolella, jopa tälle ympäristölle ynseänä, ohjelmallisesti vihamielisenä ja vierovanakin, ei voi saada oikeata sisäistä otetta tehtävästään. Hän on yksilöllisesti työnsä ulkopuolella, ja suorittaa hän työnsä kuolleella, muodollisella, mielikuvituksettomalla ulkopuolisuudella. Hän ei elä ympäristöstään välittömästi itseensä niitä elämyksiä, jotka hedelmöittäisivät hänen työnsä, joiden varassa hänen elämäntyönsä kasvaisi elimelliseksi, liittyisi

elävästi ympäristön elämän- ja kehityksentarpeisiin, mukautuisi, kasvaisi, elämällisesti rikastuisi ja kehkenisi näiden tarpeiden mukana, kiihoittamana ja nostamana. Hänen ja hänen tehtävänsä väliltä ovat ummessa rakkauden suonet. Hänen sulkeva, vierova suhteensa elämänympäristöön sulkee häneltä oman kasvamisenkin ainekset: työ, joka on ihmisen tehoisin kasvattaja, jonka ponnistuksessa ihminen kasvaa itsensä yläpuolelle, jonka kiihtyvässä jännityksessä ihminen kuin kierrevihuri kerää ja imee itseensä ympäristönsäkin elämänvaistot, -ainekset ja -voimat, tältä työn intohimolta on kadonnut tarkoitusta, elinedellytys ja aines, ja elämänympäristöstään sulkeutunut ihminen jää yksilöllisessä elämässäänkin vaille tätä työn siunausta, sen antamia elähyttäviä herätteitä ja vaikutuksia, sen hedelmöittämää elämäkokemuksen rikkautta, pätevyyttä ja syvyyttä.

--Kansalaisen isänmaanrakkaus on välitöntä yhteiselämistä siinä yhteiskunnassa, jonka piirissä hän elää, ken tästä yhteiselämästä itsensä irroittaa, hän tuomitsee itsensä sekä itsekohtaiseen että yhteiskuntakohtaiseen hedelmättömyyteen, hän kuihtuu ja kuolee sekä yksilöllisessä elämänsisällössään että yhteiskunnan työelimenä.

Tällainen, joko omasta taipumuksestaan tai historiallisten olosuhteiden painosta kansallisesta pohjastaan eristetty ja vierautunut sivistyneistö vapautuu, kyllä välittömästi sille virtailevan alinomaisten uuden ja alati uudistuvan elinaineksen raskaasta omistamisesta ja sulattamisesta. Sen ei tarvitse työläässä ja vaikeassa omistamistaistelussa oman valmiin elämännäkemyksensä ja elämäntuntemuksensa kokonaisuuteen jäljettömästi liittää niitä aina uusia, usein ristiriitaisia ja vastahakoisia, aina rikkaita ja rikastuttavia elämänaineksia, jotka kansallisen yhteiselämisen pohjalta virtailevat sille, sen ei tarvitse niiden varassa kasvaa yhä kypsempään, syvempään, pätevämpään ihmisyyteen. Se hengen ponnistus, minkä tämä yhä uusien elämysten sulattaminen entiseen sivistyskokemukseen kysyisi, säästyy täten puhtaasti muodollisen viljelyn hyväksi. Henkinen huomio ja muodostamistarmo kääntyy ja kohdistuu yksinomaisemmin, vapaammin ja viileämmän jo saavutetun ja sulatetun elämänaineksen henkistyneeseen, herkkään viljelyyn ja muodolliseen hallitsemiseen.

Mutta tällainen muotokulttuurin hetkellinen nopea jouduttuminen on ainoastaan näennäistä elintoiminnan kiihtymistä, aineetonta, hedelmättömästi nopeaan lakastumiseen rientävää kuten juurestaan leikatun kukkasen, joka veteen pistettynä kyllä nopeammin kehittää teränsä auki kuin omalla varrellaan, mutta jonka kukoistaminen on vain heloittavaa kuolemista, ei hedelmän kehäilemistä.

*

Niin aineellinen kuin henkinenkin elämä on joka hetkistä uudistumista; itse elämän sisältö, koko elintoiminta on uudistumista: uuden aineksen alinomaista omistamista, sulattamista, sen varassa uudeksi, yhä uudistuvaksi elämäksi palamista. Elämän sisältö on taistelussa, omaksi omistamisessa, vieraan aineksen väkevässä sulattamisessa oman elämän paloksi. Keneltä tämä taistelu liiaksi helpottuu, kenen ei tarvitse syttyä pakottaakseen vieraan, vastahakoisen aineksen sulautumaan hänen oman olentonsa vaatimuksiin ja lakeihin, kenen ei tarvitse jännittää henkensä tarmoa hallitakseen, elämäntuntonsa yksilölliseksi eheydeksi muokatakseen häneen tulvivaa uuden elämän-aineksen virtaa, häneltä menee taistelun ohella taistelemisen ainoa hedelmäkin menetyksiin: eletty elämä.

Kuten väkevimmän, elävimmän elämäkäsityksen omistaa se ihminen, totisimpaan, palavimpaan hengen tekoon voi kypsyä se yksilö, joka on lähimmältä kuullut luonnon hengityksen, elänyt luonnon, maan, elämän povella, tuntenut sen suonien sykinnän ja solinan, omalla elimistöllään liittynyt tähän sykintään ja solinaan ja tästä versovin sisäisin voimin luo tuntemuksensa muodon kirkkaudeksi, samaten omistaa rikkaimman ja painokkaimman, jokaista jäsentänsä sekä sitovimman ja velvoittavimman että hedelmöittävimmän elämänsisällön se kansa, jossa sisäisyyden suonet välittöminä ja runsaina sykkivät mehua pohjalta pinnalle ja jossa pinnan muotoloisto on sisäisyyden veren lämmintä, hengittävää kukintaa.

Missä sisäisen, uuden elon virtailu on ehtynyt tai ehtymässä, siellä muuttuvat elämänilmiöt ikäänkuin irrallisiksi, ilmavan kevyiksi. Kaikki kadottaa sisältönsä, kiinnekohtansa, leijaa sisäisesti keventyneenä, virvailee satunnaisena muotojen leikkittelyä ja kimalteluna. Elämä häipyä tarttuvien käsien välistä, elämältä katoaa sisällön side, muotoansa etsivän, muotoonsa pyrkivän aineksen sisältö käsin pakoittava, ajava mahti. Elämän velvoituksenalainen raskas työtaistelu helponee valmiiden muotojen kokeilevaksi, keikailevaksi, leikkiväksi, melkein pä julkeaksi yhteensommittelemiseksi. Elämä eletään kevyemmin, kuin elämän runsaus, moninaisuus ja syvyys ansaitsee. Itse eläminen, elämisen tunto kadottaa vakavuutensa, ehdottomuutensa, velvoittavan, ankaran ainokaisuusarvonsa.

Elämällä on se pettävä, helposti harhaan vievä ominaisuus, että se näkyy vain sikäli mikäli katsojalla on silmää sitä huomaamaan: ken sen kevyenä, helppona näkee, sille se onkin kevyt, helppo ja mitätön; kenen silmä taas sulkeutuu syvemmälle sen syiden ja salaisuuksien kudelman, hänelle se selkenee yhä painokkaampana, vaikeampana, merkitsevämpänä. On riisto oman elämän arvosta elää elämänsä liian helposti.

Tässä elämäntunnon rapistumisessa, höltymisessä, ohenemisessä on selitys kansojen vanhenemiseenkin, kukoistavien sivistyskansojen yhtäkkiseen tyhjenemiseen, kulumiseen ja rappeutumiseen. En usko, että esimerkiksi kreikkalaisilta tai roomalaisilta niiden rappeutumiskauden alkaessa kansalliset uusiutumismahdollisuudet vielä olisivat tyyten ehtyneet; sivistys oli niiden keskuudessa kehittynyt vain jonkinlaiseen umpikujaan: sivistyksen päivänvaloon kamppautunut kansanosaa oli erikoistunut tämän sivistyksen sisäisten mahdollisuuksien etäisimpiin, erillisimpiin, hienoimpiin kärkiin ja huippuihin, monisärmäisimmäksi kiteytyneet, hienoimmaksi hiottu, arimmissa ilmiöissäänkin herkästi ja varmasti hallittu muotokulttuuri oli muodostunut niin monipuoliseksi ja monivivahteiseksi, etäytynyt niin hiuksenhienoihin, sokkeloisiin erikoisuuksiin, että sen ilmenemismuotojen ulkonainen omistaminenkin riitti sekä kuluttamaan vahvankin henkisen työtarmon, että ylipääsemättömänä juopana eroittamaan ja eristämään sivistyksen muotoihin koulitun pintakerroksen pimeään muodottomuuden syvänteissä uinuvasta kansapohjasta. Täten tapahtunut eristäytyminen kyllä hetkellisesti helpoitti näiden sivistysten yhä herkemäksi kiihtyvää muodollista erikoistumista, mutta samassa mitassa irkeni elämäntunton pohjaltaan: itse elämä höltyi sisällisistä, pidättävistä siteistään, sisältö hupeni vain muodoksi.

Täten sivistyksen elimistöön hiipinyt höltyminen turmeli vähitellen siveellisesti arvottomiksi ja kestävämmiksi koko nämä sivistyspiirit, ja ainoa pelastus, joka näillä kansoilla sivistyskansoina vielä olisi ollut, joka olisi voinut syöstä

näiden kansojen sisäiset, tiedottomuuden onkaloihin tyrehtyneet voimat uuteen, luovasti sivistykselliseen toimintaan, olisi ollut joku näiden kansojen sisältä tapahtuva mullistus, senkaltainen sisäisten, salassa olleiden kansallisten voimien esiinpurkautuminen kuin oli esimerkiksi Ranskan vallankumous, joka vastaavanlaatuisissa sivistysolosuhteissa mursi kansan pohjavoimat huuhtomaan kansan kansallisen sivistyksen uudeksi.

SIVISTYKSELLISIÄ LAATUPIIRTEITÄ.

Ruotsinkielinen yläluokkamme onkin juuri kansallisen ja aineellisen eristäytymisensä ikäänkuin suljetun, suojaavan ansari-ilmakehän turvin kehittänyt itselleen hyvinkin ilmeikkään ja viljellyn, sekä monivivahteisen ja elokkaan että täsmällisen ja joustavan sivistyksen, melkein ylellisyyskasviksi vaalitun ja kehitetyn muotokulttuurin. Kielieron asettamaa keinoitekoista, mutta keskittävää ja kohdistavaa rajaa myöten tapahtunut, sukupolvilta peritty ja sukupolvet kestänyt, jatkuva henkinen muokkaus on siinä määrin tunkenut sen lävitse, että se kauttaaltaan on sävyttynyt suhteellisesti hyvinkin vireään ja valveutuneeseen henkiseen toimekkuteen.

Sillä on kestäväen viljelystyön taipuisaksi vaivaamassa ja joustavaksi, kimmahtavaksi terästävässä hengessä ase, joka yhtä tarkasti tähdätyllä asiallisuudella ja yhtä hairahtumattomalla iskuvarmuudella voi kohdistua niin aineellisten elämänilmiöiden leikkaavaan, järjestelevään käsittelemiseen kuin arkojen hengen asioiden herkkään aistivaan tajuamiseenkin. Tämä luokka on niin viljelty, älyllisen valveutumisen virittäjä muodon kuri on istuttanut siihen sellaisen tartunnan hienouden ja nopeuden, ryhdin täsmällisyyden ja samatahtisuuden, että se kuin valmiiksi pingoitettu jänneverkko antaa silmänräpäyksellisen vastakaiun jokaisen henkisen herätteen sen kieliä koskettaessa. Onkin ihailtavaa se vireys ja joustavuus, jolla tämä luokka hetkellisesti sähköittyy henkisillä virtauksilla, se mallikelpoinen, suhtaumisvalmis yhtäaikaisuus, jolla se virittyy hetkellisiin mielialasuuntiin--koko se ryhmittymisen kuri ja salamannopea valmius, joka sitä vallitsee. Mutta tämä sähköittyminen on vain pinnan hetkellistä leimahtamista: mielialavirrat kylmenevät yhtä silmänräpäyksellisesti kuin ne syttyvätkin, ja heräys haihtuu jättämättä pysyvää hengen tekoa hedelmänään. Ruotsinkielinen sivistyneistömme on kuin valmis, herkässä vireessä oleva soitin; siltä puuttuu vain soitavaa, sisäisen sävelrikkauden tulviva vuo. Siltä puuttuu se sisäisen ainesrikkauden tuhatkertaistava kaikupohja, joka sitoisi ja pidättäisi herätetyn äänen pysyväiseksi, joka hedelmöittäisi sen sisäänpäin paisuaksikin monikertaiseksi sävelkuoroksi. Sen sivistykselliseltä herkkyydeltä puuttuu kansallisuuden syvä kätkevä multakerros, jonka hedelmälliseen verhoon sivistysvaikutukset voisivat lykätä juurensa pysyäkseen elävinä ja versoakseen väkeviksi ja hedelmää kantaviksi.

Ruotsinkielisessä sivistyksessämme ja sivistyneistössämme huomaakin leikkaavan henkisen terävyyden ja älyllisen valppauden ohella omituista löyhää, haihattelevaa pintapuolisuutta, melkein naivia muodon ja näön palvontaa: pelkkään näköön, pinnalliseen, muodolliseen näkösiloisuuteen takertuvaa ja tyytyvää elämänilmiöiden ja -arvojen tajuamista. Ruotsinkielisen sivistyneistömme ilmeikkäimmät ja luonnehtivimmat piirit edustavat melkein pintakiilloksi siloutunutta muodon huoliteltua samalla kuin sisäisen elämän taju, elämänilmiöiden sisäinen todellisuus ja tosiasiallisuus melkein on häipynyt, ainakin surkastunut niiden tietoisuudesta. Sivistysilmiöt ja hengenliikunnot jäävät sen piirissä ominaisen irrallisiksi, seikkaileviksi, kokeileviksi, häipyviksi. Niillä ei ikäänkuin ole ainesta, mihin sitoutua ilmetäkseen olennaisina ja jäädäkseen pysyväisiksi.

*

Erittäin edustavasti ja luonnehtivasti esiytyy tämä älyllinen kouliutuneisuus ja elämäntajun yliaineksellinen keveys erinäisissä ruotsinkieliselle sivistyneistöllemme luonteenomaisissa ihmisryhmissä.

Sekä tieteen että liiketoiminnan, sekä virkamiesuran että taiteellisen elämän ja arvioinnin aloilla tapaa runsaasti noita vireitä, ilmeikkäitä, nopeakänteisiä henkilöitä, noita ripeän sanan, teon ja silmän miehiä, joiden salamannopea katse silmänvilauksessa muka leikkautuu eteensattuvien elämänilmiöiden ytimiin, jotka kuin kämmenellä punnitien silmänräpäyksessä ovat selvillä eteensattuneen elämänilmiön arvosta tai arvottomuudesta, jotka yhdellä katseella luulevat luokittavansa, lopulliseen lyhyeen kaavaan jähmettävänsä elämän tuhatsärmäiset, tuhatsoluiset, itsessään tuhannet idut ja mahdollisuudet kätkevät pienoisi- ja yksilömaailmat ja jotka yhtäläisesti yllättävät koulitun älynsä valmiudella kuin sisäisen elämäntajunsa niukkapuutteisuudella ja keveydellä. Ollenkaan aavistamatta, että mahdollisesti voisivat hekin nähdä elämän pienempänä, niukempana kuin se on, että ilmiöiden tilapäinen ulkonainen valmius tai valmiuden puute hetkellisesti olisi voinut häikäistä tai hämmentää heidänkin silmänsä näkemästä pintaa syvemmälle, pinnan ja luonnon kätöksä kukaties uinuvaa oleellisempaa pätevyyttä tai tyhjempää pätemättömyyttä, suvaitsevat ja rohkenevat he leikkiä kohtaloa ihmiselämälle ja elämän värjyville ilmiöille, säättää niille--mikäli heistä riippuu--peruuttamattomasti ne elämän asemat ja rajat, jotka heidän itsevarma, itsehyväinen, mutta niukka, elämän moninaisuutta arastelematon näkemysensä on niissä hetken ja sattuman vilauttamien tilapävaikutelmien nojalla havainnut. Tämän älyllisen, yht'aikaa sekä tarkan että niukan selkeyden ja valmiuden henkisenä edellytyksenä on jonkinmoinen elämänilmiöiden sisäisten arvojen, niiden arvaamattomien yksilöllisten voimamahdollisuuksien eliminoiminen tajunnasta. Elämä on tullut käsiteltävämmäksi sitä tietä, että vieraat elämänilmiöt nähdään kevyempinä, niukempina, elämänarvossaan mitättömämpinä kuin mitä ne ovat. Tällaiselle arvioitsijalle typistyvät ja tyhjenevät elämänilmiöt pelkäsi fasaadiksi, julkisivuksi, näöksi; kaikki sopeutuu ja supistuu hänelle lyhyeksi, selkeäksi, kuivaksi kaavakkeeksi, jota on kevyttä ja ketterätä käsitellä, mutta jota käsitellessä helposti haihtuu tajusta ja tietoisuudesta, mitä elämänarvoja, mitä taistelun hyökyä, mitä muodostumisen ja muodostamisen raskasta, palavaa kamppailua tällainen elämän jättämä, itsetehottomaksi kutistunut elämänmerkki, kuollut, jähmettynyt muoto kätkee ja edustaa itsessään.

Tämä elämällisen myötätunnon surkastuminen, sisäisen elämännäkemyksen ehtyminen, välittömän elämänliittynän höltyminen kirvoittaa kyllä hetkellisesti älyn voimat kepeiksi ja irrallisiksi, vapauttaa ne sisällön sitovasta raskaudesta ja antaa niille ikäänkuin itsenäisen, ilmavan itsemääräämiskeveyden ja riippumattomuuden, mutta sisällön raskauden ohella tyhjentyä elämännäkemykseltä sisällön hedelmällisyydskin, se elimellinen kasvu- ja uusiutumiskyky, jolla itsetiedoton elämänvaisto sisäisen elämänliittynän juuria myöten kokoo ja luo alati uutta ainesta hengelle, liittää ihmishengen elämän hersyville lähteille ja antaa sen niistä juoda elämäntajunsa, paisua elämäntäydeksi.

Tästä johtuu se yllättävä keveys, se keveyden kimmoisuus, jolla nämä ruotsalaistemme ilmeikkäimmät ja edustavimmat piirit suoriutuvat monista elämän raskaista, työläistä tilanteista ja kysymyksistä. Tästä johtuu se nopeus, valmius ja tarkkuus, jolla he silmänräpäyksessä ovat selvillä hetkellisen tilanteen vaatimuksista, se niukka täsmällisyys, jolla he muodollisesti arvioivat ihmiset ja elämänilmiöt; yleensä se muodon kuri, jolla he pakoittavat elämän itselleen kuuliaiseksi. Mutta tästä samasta lähteestä johtuu niinikään se siloisa ja siteeton, alati yhtä ällistyttyvä keveys jopa kevytimelisyys, jolla eräät älyllisesti näköään vireimmätkin henget sen keskuudessa altistavat notkistuneen älyllisen viljelyksensä ympäristönsä mielialojen ja mielihalujen palvelukseen, se luonteeton mieskohtaisen vakaumuksen ja elämänarvioinnin itsekielto, jolla he lainaavat hienoksi hiotun henkensä aivan tukalasti arkisten, pintapuolisten ja työkeästi itsekkäiden pyyteiden ja intohimojen aseeksi.

*

Ruotsinkielisen julkisen yhteiselämän tarkkaajalle ovat tässä suhteessa psykologisesti aina yhtä yllättäviä ja mielenkiintoisia eräät sen piireissä runsaasti esiytyvät, näennäisesti aivan vastakkaisia luonnepiirteitä itsessään kätkevät yksilöt. Lukuisat ovat heidän keskuudessaan nuo pirteät älyniekat, jotka ilmeikkäällä, elokkaalla yksilöllisyydellä tarpeen tullen sekä virkeästi ja sukkelaasti että suolaisesti ja kirvelevästi voivat yksityiskohdissa iskeytyä jokaiseen asiannikamaan, penkoa ja seuloa jokaista asiaa armahtamattomalla, tiukalla kriittisyydellä ja asiallisuudella, kaikella mahdollisella yksilöllisellä kiinteydellä ja vastasukaisuudella; heidän lausuntonsa voivat säihkyä aivan kritiikki-ilotulituksina, joissa väitteet ja vastaväitteet singahtelevat terävinä, sattuvina ja asiallisina. Ja kaiken tämän älyllisen yksilöllisyyden ja monisärmäisyyden rinnalla ja vastakohtana sitte se yllättävä, hairahtumaton joukkorytmiikka, se näköpiirin samakulmaisuus, se asiallinen yhdenmukaisuus, johon nämä niin uhkareippaat älysisit, »frondeurit» lopulta kuitenkin aina sopeutuvat ja mukautuvat muun tasaisemman joukon kanssa, kun tulee äänestyksen, päätöksen tai muun tositoimen hetki! On kuin kaikki tuo terävä, virkeä yksilöllisyys, arvostelun ja näkökannan omintakeisuus olisi vain älyllistä voimistelua, leikki- ja näköliikettä suoritettu hengen hygienian ja pirteyttämisensä vuoksi--ellei se vain ole pelkkää dialektista silmänlumetta, huomion tahallista eksyttämistä epämuokavasta pääasiasta tyhjänpäiväisempiin sivuseikkoihin. Mitään tekoon ja itsenäiseen luonneteräkseen velvoittavaa mahtia ei sillä ole: ratkaisun hetkellä kieltäytyvät kaikki, niin elokkaat kuin kankeat aivotkin, niin kimmoiset kuin uniset tahdotkin, niin heränneet ja herkätkä turtuneet ja tylstyneet omattunnotkin yhtä kevyesti ja auliisti omasta itsenäisestä, inhimillisestä arvosteluoukeudesta ja arvosteluelvoituksestaan ja alistuvat kaikkine näennäisine itsenäisyyden ja yksilöllisyyspuuskineen täydellisen myötäsukaiseksi äänestyskarjaksi tai laumamielialojen alttiiksi kaikupohjaksi--olkoot sitte joukkomielialat miten yksipuoliset ja hetken kuohun sokaisemat tahansa tai äänestyksen alaiset asiat miten asiallisesti epäoikeutetut tai perustelemattomat hyvänsä.

Tämä, sanoisiko ryhmä- ja puoluekurin kannalta ihailtava, sanoisiko inhimillisen yksilöllisyyden kannalta siveellisesti tyrmistyttyvä keveys, jolla yksityistahdot ja yksityisvakaumukset kieltäytyvät itsenäisestä elämänilmiöiden arvioimisesta ja mukautuvat ryhmänäkökantojen mukaisiksi, on yleisenä määräävänä laatupiirteenä ruotsinkielisen sivistyneistömme suhtautumiselle julkiseen elämäämme. Ken tarkkaa asioiden käsittelyä ruotsalaisissa valtuustoissamme ja johtokunnissamme, ruotsinvoittoisissa yhdistyksissämme, yleensä ruotsinkielistemme julkisessa esiytymisessä silloin kuin jossakin--vaikka kuinka etäisessä--suhteessa heidän luokka- ja puolue-etunsa ovat kysymyksessä, saa aina hämmästyksen aiheutta huomatessaan, kuinka siloisesti näköjään itsenäisimmät, siveellisesti ryhdikkäimmät, henkisesti valppaimmatkin älyt ja luonteet ehdottomasti ja tahdottomasti kaikessa taipuvat puoluekurin mukaan. Olkoon kysymyksessä miten räikeä yksityiselle tai asialle tapahtuva oikeusloukkaus tai ajatuksenväkivalta hyvänsä, käyttävät he henkensä lahjoja korkeintaan, ei tämän oikeusloukkauksen torjumiseksi ja vastustamiseksi, vaan sen loukkaavan alastoman räikeiden peittelemiseksi--jopa näkösyiden keksimiseksi tällaista tekoa puolustaakseen.

*

Kaikilla aloilla, missä ruotsinkielisillä meillä on ratkaisuvallta ja missä heillä on tilaisuus käyttää tätä ratkaisuvalltaansa suomenkielisiin nähden, esiintyy aivan naivisti ja peittelemättä tämä näköään tuiki päätön ja silmitön, sanoisiko siveellisesti häikäilemätön vai siveellisesti ryhditön liukuminen puoluekurin vanavedessä: kaiken itsenäisen ja asiallisen arvioinnin alistaminen puolue-ennakkoluulojen ja -pyyteiden määrättäväksi ja palvelukseen. Suomenkielinen kansalainen joutuu melkein säännöllisesti poljetuksi oikeuksissaan ja ansioissaan, milloin hänen ansionsa tulevat ruotsinkielistemme arvioitaviksi, varsinkin, jos niitä on punnittava jonkin ruotsinkielisen ansioita vastaan. Voisi esittää lukuisia kuohuttavia oikeusloukkauksia, joita ruotsinkielisemme ovat turtuneen joukkoitsehyväisyytensä turvissa nukkuvien omintunnon tehneet suomenkielisille tässä maassa, ilman että ainoallakaan yksilöllä olisi heidän keskuudessaan ollut siveellistä itsenäisyyttä ja ryhtiä nousta tällaista vääryyttä vastaan.

Räikeimmän ja valaisevimman esimerkin tästä ruotsinkielistemme luonnepiirteestä tarjoavat useat yliopistomme opettajaviroista suoritettut taistelut ja yleensä se häikäilemätön, keinoista välittämätön sitkeys, jolla ruotsinkielisemme ovat koettaneet ja edelleen koettavat mahdollisimman kauan säilyttää tämän suomalaisen sivistyksen sydänelimen vierashenkisenä ja vieraskielisenä suomalaiselle sivistykselle.

On suorastaan siveellistä itsenäisyyttä havaita miesten, joiden äly on viljelty ja terästetty käsittelemään hengen asioita arimmalla, huojumattomimmalla tarkkuudella, joiden henki on kouluttu vilpittömässä, velvoituksenalaisessa työssä noutamaan ja kirvoittamaan esiin elämän sokkeloista elämän todet lait, toden sisällön, joiden uurastavaa, itseuhrautuvaa, toisinaan terävää, syvyksiinkin leikkaavaa työtä on kunnioittanutkin, havaita näiden yht'äkkisessä laumaurmuksessa liukuvan kuin kevyt kaarna joukon mukana ja alentavan henkensä jalonsa pintapuolisten ja silmänräpäyksellisten puoluepyrintöjen auliiksi palvelijaksi. On loukkaus ihmisluonteeseen ja ihmisvakaumuksen siveellistä arvoa vastaan alentua hengen asioissa muodolliseksi asianajajaksi, loihtia dialektisen taituruuden ja notkeuden avulla näkö- ja tekosyitä asioiden ja tekojen perusteluksi ja puolusteluksi, joiden takana ei kuitenkaan asiallinen ja luonteellinen vakaumus seiso--ei ainakaan saata seistä, jos on valveilla sokaisematon henkinen arvostelukyky ja vääjäämätön siveellinen omatunto.

Se yksityistahdoista limittynyt, mutta jokaisessa yksilöllisessä kohdassaan horjumaton yksimielisyyden valli, jonka

ruotsalaisemme yliopistossa muodostavat suomalaisuuden kaikkein oikeutetuimpiakin vaatimuksia vastaan ja jonka kuurolle juurelle suomalaisen sivistyksen välttämättömät ja polttavat tarpeet saavat tehottomina pauhata ja raueta, on selitettävissä vain siten, että elämän arvot ovat tälle älyn ylimystölle keventyneet ja että se senvuoksi niin kevyen vapaasti, melkein itsetiedottomuuden viattomuudella voi leikkiä huimaavaa leikkiänsä todellisuuden kanssa. Se seikka, että suomalaisen sivistyksen ajossa suomenkielinen nuorukainen--jos hän osoittaa terävämpää tieteellistä työskentelykykyä--heti tieteellisen työskentelynsä alkutaipaleella saa ainakin erällä opintoaloilla kokea, että häntä katsotaan kuin vaarallista tulokasta ja tungeksijaa, vastaista suomalaista stipendien ja professuurien tavoittelijaa ja konsistoriossa äänestäjää, jonka tielle jo ajoissa on viritettävä niin vaikeita ansoja ja hankaluuksia kuin muodollinen säädyllyisyys suinkin sallii, se seikka, että *suomalaisessa* ainoassa suomalaisessa korkeimmassa opinahjossa opiskelijan *suomenkielisyys* on se loukkauksen kivi, jonka vuoksi hänen on langettava, ja että tällaista kuohuttavaa kohtuuden ja oikeuden polkemista saattaa tapahtua koko samanmielisen valistuneen opettajiston--ainakin vaikenemisella osoitetulla--suostumuksella, se seikka osoittaa sellaista siveellisen tajunnan heikkenemistä, sellaista mieskohtaisen ja yksilöllisen vakaumuksen itsekieltoa, että se on mahdollista ainoastaan sellaisille ihmisille, jotka ovat joutuneet niin etäälle todellisuuden pohjalta, ettei se enää heidän henkeään ja tekojaan sido ja velvoita.--Itse se teko, suomalaisuuden juurittaminen Suomen kansan ainoasta korkeimman viljelyksen ajosta, on jo sinään niin huimaavasti paradoksaali, että siinä työssä voi viattomalla, vilpittömällä mielellä uurastaa vain ihmisryhmä, jolle elämä on kulunut pelkäksi estetisoivaksi ja dialektisoivaksi ajatuskokeeksi, jota voi käsitellä ja taivutella täydellisen älyllisen mielivallan mukaisesti.

*

Mitä likeisimmässä sielullisessa yhteydessä ja vuorovaikutuksessa edellä esittämieni luonne- ja laatupiirteiden kanssa on se ilmeikäs ja vivahderikas esteettinen ja älyllinen kultuuri, jota ruotsinkielisen sivistyneistömme parhaimmisto edustaa. Ylen lukuisat ja ilmettä antavat ovat sen piirissä nuo herkäät, koulitut esteetit tai ajatuksen muotoihin notkeasti, joustavasti harjautuneet, ripeät, terävät dialektikot, joiden silmä tuokiossa älyää hengenilmiöiden arat ja hienot varjostumat ja jotka kukin yllättävällä varmuudella liitävät ajatuksen ja kauneuden maailmojen ilmaulappoja--kukin tietysti henkisen mahtinsa mukaisesti korkeuksiin tai etäisyyksiin--jokainen yhtä tarkoin, tasapainoisin liikunnoin, yhtä joustavalla hallitulla ryhdillä, yhtä huolestetulla, muotovalmiilla varmuudella.

He ovat terävät näkemisessä, nopeat älyvävässä omistamisessa, tarkat näkemänsä ilmaisemisessa; mutta tämä näkeminen, omistaminen, ilmaiseminen sairastaa ominaista sisällön ohuutta ja haurautta. Miten älyllisesti herkkiä he ovatkin ja miten hiottu, valpas ja täsmällinen heidän katseensa onkin, ovat elämänilmiöt kuluneet heille pelkän ulkonaisen huomioitsemisen esineiksi. Elämänilmiöt eivät ole eletyt sisäisesti omiksi, eivät ole vaikeassa ja vaikeudellaan kasvattavassa työssä taistellut yksilöllisesti omistetuiksi, vaan on elämä jäänyt pohtivaksi, arvioivaksi, jäsenteleväksi älyn ja maun herkutteluksi, irrallisten yksityiskohtien aistikkaaksi, herkäksi, valppaaksi, mutta valinnanvaraiseksi ja ulkokohtaiseksi vaalinnaksi.

Heidän elämäntuntonaan puuttuu eletyn kokonaisuuden elimellinen kiinteys ja yhtenäisyys. Herkistyneen kauneusvaiston ja tarkistuneen ajatusponnen ohellakin puuttuu heiltä ikäänkuin pohja ja aines, jossa tämä pirteä älyllisyys ja täsmällinen käsitelkeys saisivat toteutua saavuttaakseen muodon kiinteän ja kirkkaan valmiuden ohelle sisällön painokkaan vaakavan mahdin. Näiltä hienoilta yksilöiltä puuttuu se kansallisen kokonaisuuden ja kansallisen yhteiselämisen antama summaton ainesmeri, se kansalliseen kokonaisuuteen kätkeytyvä ja siitä noudettava elämysten voimasäiliö, ehtymätön elämänlähde, joka jokaisena hetkenä sisältäkäs tulvahuttaisi ja tykkisi heihin uutta hersyvää eloa ja elämänainesta, elähyttäisi käsitelkeyden ja -varmuuden lämpöisellä elämänyymmärtämisellä, syventäisi herkin, notkean hienouden hartaalla elämänuskolla ja -rakkaudella, antaisi hengen leikkaavalle terävyydelle sisäisen, siveellisen tarmon--yleensä antaisi koulituille, hengen tekoihin ja ponnistuksiin norjistuneille voimille aineksen, jossa niiden mahdissa oleva muodon säihke ja teon terävyys pääsisi toteutumaan.

*

Erikoisen ilmeikkäästi ja luonnehtivasti esiintyy tämä aineksettomuus ja muodollisen valmiuden jousekas ponsi erinäisillä taiteellisen luomisen ja aatteellisen harrastelun aloilla.

Ruotsinkielinen kirjallisuutemme on viime aikoina silmin nähtävästi virinnyt. Sen sävyttävänä laatupiirteenä on ominainen yksityiskohtainen sanarunouden liekehtivä kiinto, yksinäisten sanojen tunnelmallisesti puhdas, selkeä ja täysi kaiku, ikäänkuin taotun metallin helähdys. Sanat säihkyvät kuin ilmaan leimuvat tähdet, äly sinkauttelee vilkahtavia salamoitaan, yksityiskohtainen taituruus kimmeltää ja häikäisee. Erotiikka kiiluu ja sävähtelee, henkevyys keikailee ja korskailee, ylimielinen hirtehtisyys ja tuhattulimmaisuus eleilee ja pokkuroi. Mutta tämä kaikki on vain diletantista elämällä herkuttelemista, ei taiteellista elämän luomista. Tämä liekehtivä ilmehikkyys palaa vain kuin lentävä virvaliekki kuloheinässä polttavana, kuumana, kiihkeänä, mutta hupenee silmänräpäyksessä lämpöä jättämättä ohitse. Sen näennäinen, tuhlaileva hengen vallattomuus ja vaitonaisuus ei ole omia voimiaan hurmehtivaa elämän rehevyyttä ja rikkautta, vaan on se irrallista, haurasta, itseänsä esteettisesti huumailevaa älyn illottelua; se ei tulvi elämän tumman paisuvan vuon hillittömänä vyörähdyksenä, vaan on se vain maljan piukkojen kimaltavain reunojen sisäpuolelle sidotun viinin hivelevää, helmeilevää poreilua.

Missä tämä älyllisesti tarmokas kirjallisuus saavuttaa kirkkaimmatkin voittonsa, luo se teoksia, joiden kuritettu tyyli, koottu, piukka sanonta, älyllisesti ryhdikäs ja kohdistuva tehtävän pitely on kuin tiiveimpään, jaloimpaan jännitykseen pingoitettu teräskaari, jonka alta vain puuttuvat kannattavat, ilmoihiin kohottavat pilarit--teoksia, jotka ovat kuin jaloimmaksi, säihkävimmäksi kuvuksi taottuja ja kaareutuvia haarniskarintakehiä, joiden väikkeen ja kiinteyden alla ja sisältönä kuitenkin ammottaa vain tyhjyys, ei sykkivä, elävissä voimissa läikähtävä ihmisrinta. Tällaisesta, ehkä vuosikautia miehisellä älyllä taotusta ja hiotusta taideluomasta saattaa puhua melkein aineettomuuteen hupeneva henkisen ilmakehän keveys ja ohukaisuus. Tällä taituruuden tarmolla ei ole ollut veroistansa aineesta toteutuakseen painavana, elämäntäyttenä taideteoksena. Tällainen taideluoma on rakennettu tyhjälle, se on elämän konstruktion, ei elämän paisuva, hallittu läike. Ja pakoittavinkaan taide ei voi pusertaa, tiivistää tyhjää elämänpitoiseksi.

Milloin tällainen, elämäntajultaan ja -kosketukseltaan suppea kirjailu ponnistautuu aatteelliseen elämänpitoisuuteenkin, puuttuu siltä elämänaineuksen runsauteen, elämännäkemyksen hedelmöittäväan syvyyteen, avaruuteen ja totuuteen perustuva elämää luova välittömyys ja erittelee, julistelee se tykkivän elävän elämänkuvauksen sijasta retoorisin, paisutetuin mahtielein ainoastaan ohjelmanomaista, teoreettista, ohuesti elettyä ja tunnettua maa- tai rotuhenkeä.

Ruotsinkielisten yleisö- ja nuorisopiirien aatteelliset harrastuksetkin kantavat erikoista, yht'aikaa niukkaa ja ylikypsää leimaa. Näissä piireissä yllättää yhtä paljon henkisen näköpiirin suppeus kuin näkemisen terävyyskin. Henkinen harrastus on kireätä ja tiivistä, mutta aineksellisesti ohutta. Yhtä suhdaton kuin on ruotsinkielisten yleisöpiirimme kielteinen kriittisyys: niiden elämänarvojen ehdoton, tajuton kieltäminen, jotka ovat heidän elämäntottumuksilleen vieraita, yhtä suhdaton on näiden samojen yleisöpiirien myönteinen epäkriittisyys: heitä hyvittävien, itsekästen elämänarvojen ehdoton, ajatukseton tunnustaminen.

Nuorukaiset, joiden rikkiviisaan arvostelun edessä ei mikään aatteellinen, yliaineellinen kudelma kestä, joille elämän siveellinen ryhti, kansalaisen veloituksenalainen työn- ja rakkaudensuhde siihen yhteiskuntaan, jossa hän elää: elämän koko uhrautuva, itsensä unohtava, itsensä ylitse kasvava uskon ja rakkauden rikkaus on pelkkää löysää sanojen rihkamaa, nämä samat ylikriittilliset nuorukaiset virittyvät toisaalta mitä alttiimmasti aivan löyhiin, efemäärisiin lauma-aatteisiin ja ohuimpiin, ohimenevimpiin lauma-ailahteluihin. He pohtivat kireällä fanatismilla ijänikuista »finländare»-kysymystään, harrastelevat elämän vakaisimpana, ainoana käsittelyn ja kiivailun arvoisena kysymyksenä, onko joku kielen käänne--miten sisällöllisesti kuvaava ja käsitteellisesti oikeavivahteinen hyvänsä--fennisminä karsittava käytännöstä, kuohtuvat täydelliseen, riehuvaan vesilasimyrskyyn siitä, onko ylläpidettävä ruotsinmaalaisista näyttelijöistä koottua »kotimaista» teatteria, vaiko vaalittava kotimaisilla voimilla »korkearuotsalaista» teatteritaidetta, marssivat--nämä kaiken intoilun yläpuolella olevat punssipöytäkritikot--tiukimmassa, hartaammassa tahdissa mihin aatteellisesti pingoitettuun, teennäisesti touhuttuun ja tuloksellisesti tyhjään suurruotsalaiseen nuorisokokoukseen hyvänsä.

Yleensä yllättää ruotsinkielisissä yleisöpiireissämme juuri tämän yleisön kriittinen kylmäkiskoinen asenne kaikkea aatteellista hurmautumista vastaan ja sen samanaikainen aivan päätön, jopa lapsekas huumautuminen kaikenmoiseen tyhjänpäiväiseen aate- ja elämänsisältösurrogaattiin, sen odottamaton pöyrähtäminen kaikenlaiseen ohueeseen, sisällöttömään ja tarkoituksettomaan periaatehommasteluun ja -hammasteluun. Tässäkin on vaikuttamassa elokas, toimekas, hanakka äly, jolta vain puuttuu elämänaines paisuakseen näköharrastelusta ja -hyörimisestä hedelmälliseen elämänkäsitykseen ja elämänkäsittelymiseen.

*

Älyllisen kehityksen ylimahti vaistoisampien, välittömämpien elämänvoimien kustannuksella johtaa henkisesti niukemmissa yksilöissä suorastaan kuivakiskoiseen, mielikuvituksettomaan kielteisyyteen.

Jos jättääkin ruotsinkielisessä sivistyneistössämme sen älyllisesti ja henkisesti viljellymmät yksilöt ja piirit, ja siirtyy tarkastamaan tavallista porvarillista tasapintaa, tapaa siinä aivan tukahuttavan näköpiirin ahtauden ja ilmattomuuden. Jos missä, tapaa siinä aivan puhtaaksi viljeltyä filistealaisuutta ja paljainta aineellisuuden palvontaa. Niin töykeä, sulkeva, ahdasnäköisyyden silmälapuilla suojattu, itsehyväisyyden vallituksella turvattu kuin tällainen keskipintainen ruotsinkielisen intelligensimme jäsen, voi tuskin olla insulaarisesti itseriittävin englantilainenkaan. Mikä vaatimattomimmassakin määrässä kohoo lähimmän, itsekkään tähyystys- ja tavoituspiirin piukkojen ja niukkojen rajojen ulko- ja yläpuolelle, on näille aitifilistealaisille olematonta. He suoriutuvat elämästä yksinkertaisimmalla ja lyhyimmällä keinolla: kieltävät sen, mitä eivät tajua.

Näiden piirien kritiikki on niin säälimätön, että yhteiskunnallisen elämän tekijöistä sen edessä saattaa korkeintaan löytää armon raha, taiteellisen elämän ilmiöistä operetti, elävät kuvat ja viimeinen muotilehti, ihmisten keskinäisistä elämänsuhteista skruuvikumppanuus ja punssi-istunto.--Heille on Othello vanhanaikuista, koomillisesti paisutettua sanatohinaa, yhteiskunnalliset ja kansalliset velvollisuudet korkeintaan naisyhdistyksille kuuluvia asioita, siveelliset, eettilliset elämänarvot vanhojen Runebergin-aikuisten setien pakinaa. Vasta »Iloinen leski» voi virittää heissä taiteellisen tuntemisen kielel, vasta tuoreimman kurssinoteerauksen lukeminen voi avata heille näköaloja elämän jännittäväan kudelmaan, vasta virkaylennysten ja -syryäyttämisten aiheuttama juonien punonta voi lietsoa ja kirvottaa heissä hereille yhteiskunnallisen toimekkouden tai siveellisen suuttumuksen yli-itsekkäät vaistot. Jos tällaisella kultuuri-ilmestyksellä on kontinentaalaisia mielitekoja ja kokemuksia, kirpoaa hänestä täysverinen elämänihantelijakin: Parisin asfaltti kasvaa hänelle elämän symboliksi, Nizzan hotellit luonnonhurmion »tiptopiksi», tuoreimmalta nähty varieteediiva elämänveikkeyden haltioittavaksi hengettäreksi. Ainoana yliaistillisena, kiihdyttävänä elämänongelmana saattaa tällaiselle--tavallisesti supisuomalaisesta ympäristöstä lähteneen, vaurastuneen kauppiasisän tai -isänisän aitoruotsalaiselle pojalle--olla, kutsuako itseään »finsk-svenskiksi», »svensk-finneksi», »svensk-finländariksi», »östsvenskiksi» vaiko yksinkertaisesti vain »finländariksi» tai »finlänningiksi». Mutta tähän nähtävästi i'änikuisesti ratkaisemattomaksi jääväan ajatuspulmaan tuhlautuukin sitte kokonaisten nuorukaispolvien henkinen pohdintatarmo ja -tarve.

Nämä tällaiset kuivakiskoisuuden fanatismissaan kaikelle henkisyydelle tartuntavapaat henget tuntevat korkeintaan yhden ainoan siveellisen johtotähden: millä hinnalla hyvänsä on vältettävä näyttämästä nolatulta. Siitä syystä on yliolkaisesti oltava uskomatta mitään, visusti vältettävä antamasta minkään seikan viehättää itseään innostumiseen, kunnioitukseen, arvonantoon; aina on kaikissa tilanteissa ja asianhaaroissa ennen kaikkea säilytettävä ironinen, kylmäkiskoisesti halpeleva ylemmyyden ilme. Ja onnistuvatkin he tässä pyrinössään toisinaan niin hyvästi, saavat niin ilmanpitävästi suljetuksi itsensä kaikilta elämän virikkeiltä, että he lopullisesti korkeintaan yhdessä ainoassa seikassa joutuvat elämän puijaamiksi: omassa alastomassa, rapautuneessa elämässään, omassa autiossa, tyhjässä elämäntunnessaan.

*

Ruotsinkielisessä sivistyneistössämme on kuitenkin siellä täällä kyllä yksilöitä, joiden henkisen näköpiirin avaruus ja

ylemyys, luonteen puhtaus ja ryhti, luova työtarmo ja työrakkaus sekä yksilöllisen uhrautuvaisuuden voima kohottaa heidät heidän ympäristönsä puitteista ja ennakkoluuloista.

Mutta nämä tällaiset valoisat, viileät, humaanisesti avaran järjen miehet, lämpimät, hartaat sydämen, vilpittömät, uskollisen tunnollisuuden miehet--työskennelköt he taiteen tai tieteen, yhteiskunnallisen tai yksityisen elämän piireissä, näkyvillä julkiasemilla tai vaatimattomissa elämäntehtävissä--he ovatkin elämäntehtäviensä suorittajina puhkaisseet itsensä kielisympatiojensa asettamien rajojen ulkopuolelle, ovat särkeneet sen hedelmättömyyden lasikehän, johon heidän ruotsinkielisyytensä tässä maassa heidät on sulkenut ja kasvaneet työnsä suuruisiksi. He ovat, vaikk'eivät he hakeudukaan suomenkieliseen sivistyspiiriin, elämäntyönsä suorittajina ja toteuttajina joutuneet suomalaisen sivistyselämän tekijöiksi: rakkaudella, harrastuksella ja myötätuntoisella antaumuksella suhtautuessaan omaan työhönsä joutuvat he rakkaudella, harrastuksella ja myötätunnolla työskentelemään suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisen sivistyselämän kehittämiseksi.

Nämä tällaiset, inhimillisesti lämpimät ja hedelmälliset henget ovat, ei todistuksia siitä, että ruotsinkielisessä sivistyneistössämme olisi vaikuttamassa elävä yhteisymmärryksen henkikin suomalaisen yhteiskunnan elintarpeita kohtaan--sitä todistaakseen ovat he liian poikkeuksellisia ja harvalukuisia--vaan todistuksia siitä, että ruotsinkielinen sivistyneistömme kokonaisuudessaankin, jos sillä olisi henkistä laajapiirteisyyttä ja avaruutta, voisi uhraamatta hiventäkään enempää ruotsinkielisyydestään kuin henkisen kulttuurin ylemyydestäänkään elähtyttävästi ja itse elähtyvästi lähettä välittömään, luottavaan ja luottamusta virittävään yhteistyöhön yhteisen suomalaiskansallisen sivistyksemme kehittämiseksi.

*

Läheisen ja valaisevan vertauskohdan ruotsinkieliselle yläluokallemme tarjoavat sivistyksellisessä suhteessa nykyajan juutalaiset. Kummankin keskuudessa on sama kansallinen juurettomuus, irrallisuus siitä ympäristöstä, jossa he kuitenkin elävät ja vaikuttavat, aiheuttanut samansuuntaisen henkisen tilanteen. Kummallekin ovat tunnusmerkillisiä henkisen valmiuden ohella henkinen köykäisyys, nopean ja ripeän sopeutumiskyvyn ohella hyvin ulkonainen liittyminen elämän ilmiöihin, esteettisen ja älyllisen muotokulttuurin ohella ominainen elämännäkemyksen ohuus ja aineettomuus, terävän, käytännöllisen, ulkonaisen järjestämiskyvyn ohella omituinen pintapuolinen kaavamaisuus elämän sisäisessä omistamisessa ja tajuamisessa.

Kummallakin on henkisen näkökulman, henkisen painopisteen määrääjänä muotojen vanhoillisuus sisällön vapaamielisyyden rinnalla: sitkeä, kireä, vaikkapa kiivailuun yltyvä taipumattomuus entisten, totuttujen ja koettujen muotojen ja kaavojen noudattamisessa ja säilyttämisessä samalla kuin siihen nähden, mitä nämä muodot mahdollisesti kätkevät itsessään sisällöllisesti olennaista, on vallalla aivan siveelliseen mielivaltaan ja henkiseen välinpitämättömyyteen asti ulottuva ja venyvä suvaitsevaisuus; kummallakin on hyvinkin näköisän, näennäisen vapaamielisyyden rinnalla kirein, jäykin kaavaintoilu: älyn ja logiikan, ei sydämen ja uskon suvaitsemattomuus. Kumpaakin luonnehtii melkein hermostuneen herkäksi kiihdytetyn yksilöllisyyden rinnalla tyrmistytävä siveellisen itsenäisyyden ja ryhdin puute: juriidisesti muodollisen ja kiivailevan sana- ja periaateratsastuksen rinnalla aivan luonteeton yksilöllisen vakaumuksen taipuvaisuus, kun se joutuu johonkin ajanhengen tai ympäristön ennakkoluulojen ja puoluepyyteiden virta-uomaan, aivan siveelliseen tunnottomuuteen asti itsenäisestä arvostelusta kieltäytyvä lauman ennakkoluulojen ja lauman itsekkyyden kahleissa kulkeminen. Kummallekin on yhtä luonteenomaista loogillisen, koulitun, melkein rikkiviisauteen asti valppaan kriittisyyden rinnalla aivan lapsekas ryöpsähtäminen hetkellisten ohimenevän ajanhengen muotipuuskausten ja pyörähdysten mukaan, herkistyneen valitun esteettisen herkuttelun rinnalla mitä vilpittömin ja karkein aineellisuuden palvonta.

Kumpikin on kehityksessään kohonnut niin ohutilmaisii korkeuksiin, etäytynyt niin kauas maan mehujen ylettyviltä, että yksilölliseltä elämäntajulta on kadonnut kansallisen kokonaisuuden ja elämänympäristön tasoittava, vakiinnuttava pohja: sen jos sitova ja pidättäväkin niin myöskin teon ja ajatuksen kiinteyteen ja johdonmukaisuuteen ajava ja pakottava sisällön ja aineksen mahti.

Elämäkosketuksensa ja sitä seuraavan elämäntajunsa rajoituksen vuoksi ovat he kumpikin synnynnäisiä luokittelijoita elämänilmiöiden muodollisia järjestäjiä. He suhtautuvat elämään enemmän muodollisesti kuin asiallisesti, enemmän älyllään kuin olennollaan, he huomioitsevat enemmän elämää kuin elävät sitä. Elämä irtautuu heille vaistojen liitteistä ja erillistyy yksinäisiksi tuokioiksi, erikseen, yhteydettä haratuiksi yksityisilmiöiksi. He näkevät elämän pinnallisesti selkeämpänä, mutkattomampana, suoraviivaisempana kuin mitä se on; he typistävät sen elävät, vain oman yksilöllisen olemuksensa arvaamattomista laeista aavistettavat ilmestykset muodollisen logiikan ja matemaattisen joukkojärjestyksen pakkokaavoihin ja joukkosarjoihin. He eivät käsittele elävää elämää: eivät vaikeassa, kärsivällisessä työssä kehittä esiin, kasvata elämän uinuvista iduista uusia, kehkeneviä elämänilmestyksiä, vaan käsittelevät he valmiita asioita: mittaavat, punnitsevat, luokittelevat lopullisen muotonsa saaneita esineitä. Älynvoittoisuutensa harhassa johtuvat he näkemään elämän elävät ilmiötkin juurettomina, valmiina, lopullisina esineinä: ei elävinä, muodostuvina yksilöinä, vaan kategorisina matemaattisina yksikköinä, joita on yhtä kevyttä, luontevaa ja luotettavaa käsitellä, sommitella ja summitella, läjitellä ja lajitella kuin mitä kuolleita, pyöriviä metallikappaleita hyvänsä. Heille ei elämän ikuisena tunnuskuvana häämötä pelto: maan vaivattava hedelmällinen povi, jonka hetteistä uuraan ihmistyön on alati uusiutuvassa vaivannäössä luotava alati yhtä uutta, odottamatonta, alkuperäistä elämää; vaan on heille elämän elokkaimpana tunnustähtenä raha: irrallinen, vierivä metalli, jonka helisevä, kiirivä, kirkas liukkaus, mekaaninen, rajaton monistumismahdollisuus, epäelimellinen, koneellinen, hengetön samanmukaisuus edellyttävät vain muodollista, ei luovaa käsittelyä, vain matemaattista, summittaista joukkoryhmittelyä, -luokittelua ja karsinoimista, ei yksilöllisen olemuksen sisäistä, altista, noudattavaa näkemystä ja tajuamista ja jonka hallitsemiseen ja vallitsemiseen ei tarvita työtä, vaan taitavuutta. Kumpikin on etäytynyt liika etäälle maan mullasta, josta ei mikään elävä kostamatta saa juuriansa irroittaa: aines on ehtynyt sydämeltä ja ajatukselta, veren vaistot haalenneet, elokas, ketterä äly enää vain työskentelee liukkaana, liikkuvana, nopeana kuten aina järjestellen, arvostellen, päätellen, mutta järjestellen, arvostellen, päätellen ei eläviin muotoihin herätettävää, vangittavaa, muodotonta elämää, vaan valmiita ilmiöitä, valmiita esineitä, valmiita arvoja, käsitellen, sijoitellen, korkoja kasvatellen, keinotellen sivistyksen ja aineellisen varallisuuden valmiilla, keräyneillä pääomilla.

KANSALLISEN POHJAN ETSISKELYÄ.

Ruotsinkielinen yläluokkamme on itse herännyt tämän kansallisen juurettomuuden ja sen aiheuttamain henkisten ja siveellisten vaarojen tajuun ja alkanut etsiä kansallista maaperää jalkojensa alle. Mutta se on lähtenyt hakemaan tätä maaperää, ei altansa, suomalaiselta pohjalta, josta se todella löytyisikin, vaikka sankan ja sakean ennakkoluulokerroksen eristämänä ja kätkemänä, vaan jostain sivummalta, etäämpää.

Eräät luulevat ilmajuurilla voitansa liittyä Ruotsin jaloon ja ylvääseen kansaan, luulevat voitansa ruotsalaisen kansayhdyskunnan elonilmauksista, kansallisesta verestymisestä ja nuortumisesta, yhteiskunnallisesta elpymisestä ja henkisestä elokkuudesta johtaa eloa Suomen ruotsinkieliseen yläluokkaankin.

Tämä on kuitenkin kaikkien älyihmisten ainaista, yhtä nokkelaa kuin naiviakin elämän tosiasiallisuuden tajuamattomuutta. Elämää ei voi lainata, sen on palettava niissä aineksissa, jotka kullakin ovat itsessään. Kansojen kuten ihmistenkin on luotava elämänvoimansa omassa elimistössään. Kansallinen yhteenkuuluvaisuus ei ole sanoja, ei edes kauniita sanoja, vaan jokapäiväistä, yhteistä henkistä tai aineellista, tietoisaa tai tiedotonta työtä yhteiskunta-elimistön hyväksi: elämistä yhteiskunnassa. Kansallista vireytymistä ei voi sinään siirtää sen yhteiskunnallisen elimistön ulkopuolelle, jossa se vaikuttaa. Se voi korkeintaan esimerkillään ja hengellään herättää ja tartuttaa, mutta teon ja toimen voimana jää ja sulkeutuu se jäljettömästi siihen elimistöön, jonka elintoiminnan tulos se on, kiertää ja elostaa vain sitä elimistöä, joka sen on pusertanut elämänaineiksistaan ja jonka suonissa se virtaa.

Yhtä hauraan, haaveksivan itsepetoksen uhriksi kuin jos poteva alkaisi odottaa, että vieraassa elimistössä sykkivä väkeväkin elonveri voisi mekaanisesti häneen siirrettynä elvyttää hänen kuihtuvan elimistönsä laimenevat voimat, yhtä hauraan itsepetoksen uhriksi joutuisi se yhteiskunta tai yhteiskunnallisen elimistön osa, joka odottaisi yhteiskunnallisen elämänsä elpyvän vieraassa elimistössä--vaikka kuinka elokkaina--sykkivistä voimista. Ruotsalaiskansallinen elinvoima--mikäli sitä on--Ruotsin kansan luova yhteiskunnallinen tarmo, aineellisen työn toimekkuus, kekseliäs monipuolisuus, asianmukaisuus ja sitkeys, henkisen harrastuksen virkeys toteutuu ja voi toteutua ainoastaan ruotsalaisessa aineistossa, luo Ruotsin kansan yhteiskunnallista järjestymistä ja kehkenemistä, Ruotsin kansan aineellista vaurastumista ja toiminnallista tehostumista, Ruotsin kansan syvempää ja eloisampaa henkistä viljelyä ja itsetietoon heräämistä. Suomen ruotsinkielisellä sivistyneistöllä ja Ruotsin kansalla ei ole keskenään mitään yhteistä, yhteiskunnallista luotavaa ja rakennettavaa, ei mitään yhteisen työskentelyn liitettä, eikä senvuoksi hyvää tarkoitavinkaan harrastelu voi loihia tyhjältä niiden välille mitään kestävämpää, vakuutetumpaa, syvemmälle vaikuttavaa ja teoissa itsensä todistavaa ja toteutuvaa kansallista yhteiselämistä.

Eräiden haaveellisten ruotsalaispiiriemme unelmoima jonkinmoinen ruotsalaiskansallinen renessanssi, joka aiheutuisi ruotsinkielisen sivistyneistömme myötätuntoisesta eläytymisestä ja lähestymisestä Ruotsin kansan kansallisiin liikuntoihin ja virtauksiin, onkin avuttomassa lapsellisessa utopistisuudessaan ja herkkätoivoisuudessaan lähimmin liikuttava. Kun kuulee tällaisen lähestymisen ilahuttavina merkkeinä ja todistuksina uskollisesti luetelluksi ja aikakirjoihin viedyksi jok'ainoan huvi- ja virkistysmatkan, jonka nuoriso puolelta ja toiselta on suorittanut yli Pohjanlahden, ja jok'ainoan illanvieton, mikä heillä on yhdessä ollut ja näitten--ja vain näitten!--viattomien tilaisuuksien nojalla näkee vedetyksi mitä kauaskantoisimpia ja siintävimpiä johtopäätöksiä kansallisesta veljeytyksestä ja tulevasta hedelmällisestä kansallisesta yhteistyöstä näiden juhlijain välillä, niin ei voi olla hymyilemättä sille lapsellisen hartaalle herkkäuskoisuudelle ja tosielämän tajuamattomuudelle, joka näissä niin löyhästi pohjatuissa ja pohjattavissa odotuksissa kuvastaisi.--Sitä tietä ja siitä touhuilusta ei voi syntyä kuin kauniita maljapuheita ja asianomaisille kauniita, vilkkaita nuoruudenmuistoja vanhuuden päivien varalle. Kansallista, elimellistä yhteistuntoa ei voida saavuttaa intoisimmallakaan ja kuohuvasanaimmallakaan kansallispuku- ja punssiromantiikalla, se on rakennettavissa vain koko yksilöllisen ihmiselämän kestävässä ja isältä pojalle perityssä ja perinnöksi jätettävässä koruttomassa, uuraassa työssä yhteisen yhteiskunnallisen kokonaisuuden kehittämiseksi.

Ponnettomassa kaihomielessä tähyilee osa nykyistä ruotsinkielistä nuorisomme ruotsalaisen yhteiskunnan elinilmiöihin, elää mielikuvituksessaan ruotsalaista yhteiskuntaelämää, tuijottaa itsensä sokeaksi nuoren ruotsalaisen kirjallisuuden tukholmalaisiin tapainkuvauksiin, tuntee itsensä kotiutuneemmaksi Tukholmassa kuin Helsingissä, istuu Kappelissa, mutta haaveilee itsensä Hasselbackenille.--Tällainen mielikuvituselämä voi kuitenkin kääntyä tuhoiseksi tälle nuorisolle. Heiltä katoaa ote elävään suomalaiseen yhteiselämään, mutta he eivät kuitenkaan pääse todelliseen luovaan ja työtätekevään elämänsuhteeseen ruotsalaiseen yhteiskuntaan: he hylkäävät elämäntehtävän täällä, mutta eivät saa elämäntehtävää sieltä. Hoippuessaan kahden yhteiskunnan välillä, joista toisessa elävät heidän mielihaaveensa, mielikuvituksensa, toisessa tapahtuu heidän työnsä, joutuvat he kummankin näiden yhteiskunnan todellisen elämän ulkopuolelle, jäävät mielikuvitustensa pilaamiksi tyhjäänpäiväisyyksiksi, jotka kummallakin taholla ovat yhtä hyödyttömiä ja joiden ainoana elämänsisältönä on hipuva tyytymättömyys ja tuhattulimmaisuuksia näyttävä vetelehtiminen (dagdrifveri).

Ruotsalaisen yhteiskunnan täysveroiseksi jäseneksi eivät ruotsinkielisemme ikinä voi tuntea itseänsä niin kauan kuin he eivät välittömästi elä ja työskentele tässä yhteiskunnassa. Parhaimmassakin tapauksessa katsotaan ja kohdellaan heitä siellä kuin siedettyjä, huonoihin olosuhteisiin joutuneita, armopaloilla eleleviä, epämurkavia sukulaisia, joiden kovaa kohtaloa hyväntahtoisesti säälitellään ja surkutellaan, mutta joilta evätään luonnollinen, itseoikeutettu ja tasa-arvoinen kansaperheen jäsenyys. Niinpä voi ruotsinkielisen yläluokkamme suhde Ruotsin yhteiskuntaan ilmetä vain liehivänä, nöyrytvänä ihasteluna, ei luovana yhteiskuntatyönä.

Siinä määrin on tämä pelkkä vastaanottava, mukautuva, hedelmätön suhtautuminen ruotsalaiseen yhteiskuntaan tenhonnut ruotsinkielisen yläluokkamme, etteivät sen jäsenet tohdi luonnollisesti ja välittömästi käyttää edes omaa perittyä ja oman elämäntuntonsa muovaamaa kieltänsäkään henkensä ilmaisijana, vaan kyhäilevät he ajatuksensa ja tuntemuksensa sanoiksi ja lauseiksi kourassa sanalista ja sydämessä joka hetki vavahtava, herpaseva säikähdys: olleeko tämäkin tuntemus karsittava kielestä epäruotsalaisena? pitänevätkö hienot puoliserkkumme Ruotsissa tätäkin fennisminä?

Vakavampi, todellisempi ja myötätuntoon virittävämpi on eräs toinen, edellisen kanssa rinnan käyvä mielialavirtailu ruotsinkielisessä sivistyneistössämme: kääntyminen ruotsalaiseen kansa-asutukseen maassamme, pyrkimys pohjautumaan kansallisesti siihen.

Missä tämä pyrkimys on välitöntä, luonnollista yhteenkuuluvaisuutta, sellaisten henkilöiden lämmintä paikkakunta- ja kotiseutuharrastusta, joita alkuperä, toimiala tai joku muu välitön elämänsuhde liittää läheisesti tähän ruotsinkieliseen asutukseen, siellä on se pelkästään ilahuttava ilmiö. Sellaisille tämä liityntä on välitön sydämen teko, ei nokkelasti harkittu poliittinen laskelma ja sellaisille se myöskin muodostuu eläväksi, rakastavaksi työksi, ei kuolleeksi ohjelmapykälän kirjaimeen vannomiseksi. Tällaiset henkilöt tulevatkin tämän rakkautensa tietä todelliseen elämäkosketukseen kansan kanssa, ja saavat he tästä välittömästi, ravitsevasta kosketuksesta henkeensä sitä, mitä ruotsinkieliseltä sivistyneistöltämme yleensä puuttuu: yksinkertaisen, koruttoman ja luonnollisen elämäntajun. Nämä kansallisesti virittyneet ja värittyneet henkilöt ovatkin yleensä ruotsinkielisen sivistyneistömme luonnollisimpia ja positiivisimpia yksilöitä, eikä heiltä voi evätä oikeutettua myötätuntoa sekään huomio, että paikkakunnalleen ja kielellinen erikoisrakkaus usein tuntuu hämmäntävän heiltä kyvyn tajuta yhteiskunnallisen kokonaisuutemme elintarpeita ja -vaatimuksia. [2]

Vilpittömässä ja yhteiskunnallisesti oikeutetussa muodossa onkin tämä maamme ruotsinkieliseen asutukseen kääntynyt harrastus vain kotiseututunnetta ja kotiseutuharrastusta vailla historiallisen, sivistyksellisen ja ennen kaikkea yhteiskunnallisen kokonaisuuden taustaa. Ruotsalainen asutus maassamme ei muodosta itsenäistä yhteiskunnallista kokonaisuutta, sen muodostavat alueellisesti, historiallisesti ja sivistyksellisesti toisistaan irtonaiset paikkakunnat, joiden yhteiskunnallinen kokonaisuus on Suomessa, ei toisissaan. Ne eivät voi rakentua toistensa varaan muodostaakseen eheämpää ja täyteläämpää kokonaisuutta kuin ne kukin jo itsessään ovat: ne ovat oksia, jotka yhteiskunta-elimistön osina jokainen erikseen liittyvät välittömästi yhteisrunkoon, Suomeen, sitä ennen liittymättä toisiinsa. Senpävuoksi ei niiden kesken voi yhteisen yhteiskunnallisen työskentelyn varassa kehittyä ja vakiutua luonnollinen välitön yhteishenki, vaan on semmoinen viritettävä keinotekoisesti: juhlien, puheiden ja aatteellisen kiihoitustytön alati uudistettavalla ja tosiasia- tuelle sattuu alati turhaan suoritettulla lietsomisella.

Sitäpaitsi on tämmöinen, olosuhteiden pakosta vain paikkakunnallinen kotiseutuharrastelu ruotsinkielisen sivistyneistömme runsaalle ja hallitsevalle enemmistölle aivan vieras ja keinotekoinen aatesuunta. Lukuunottamatta näitä esittämiäni lämminsydämiä, mutta henkisesti rajoitettuja kotiseudunystäviä--semmoisia ovat pelkät kotiseutuharrastelijat kuten muutkin vannoutuneet erikoisaatteilijat aina--on tämä niin sanoakseni etnografis-romanttinen kansallinen heräämys ja kokoomus enimmille ruotsinkielisen yläluokkamme jäsenille vain joko kevyt ja ohimenevä, ailahtelevien joukkomielialojen aiheuttama muotioikka tai keinotekoista poliittista laskelmaa, enemmän teoreettisen järjeilemisen perustuksella hyödylliseksi ja tarpeelliseksi pääteltyä toimintamenetelmää kuin välitöntä ja elettyä yhteis- ja kokonaisuustuntoa. Koko yritys loihtia itsenäistä kansallista yhteiskuntatuntoa ruotsinkielisen virka- ja liikemiesluokkamme sekä ruotsalaisen rannikkoasutuksen välillä on vain joko eräiden lämminsydämisten, tosiasioita tajuamattomien haaveksijoiden tai joidenkin oveluuttaan rikkiviisaiden, tosiasioita tahallisesti vääristävien poliittisten laskijoiden kestäväntöntä, keinotekoista kudelmaa.

Ruotsinkielisellä sivistyneistöllämme kokonaisuudessaan ei ole mitään olennaista, elimellistä yhteyttä erikoisesti ruotsalaisen rannikkoasutuksen kanssa: ei ole alkuperän eikä elämäntytön yhteyttä, ei ole historiallisen yhteis- ja sivistysperinnön eikä yhteiskunnallisen rakennustyön yhteyttä. Ruotsinkielinen sivistyneistömme on--kielestään huolimatta--suomalaisen kokonaisuuden historiallisen kehityksen tulos ja elin, suomalaisen kokonaisuuden, johon ruotsalaisen rannikkoasutuksen sekä osuus että vaikutus on vain pieni murto-osa, ja tämän saman suomalaisen kokonaisuuden sekä keskuudessa että kehkenemiseksi on sen suoritettava ja suorittaa se tahtomattaankin elämäntytönsä. Vai mitä yhteyttä on jollakin kuopiolaisella, viipurilaisella, vaikkapa helsinkiläisellä ja turkulaisella--useinkin suomalaiselta sydänmaalta polveutuvalla--vanhalla virkamies- tai liikemiessuvulla erikoisesti ruotsalaisen rannikkoasutuksen kanssa? Korkeintaan ovat he rakentaneet kesähuvilansa jonnekin saaristosalmen kalteelle ja huvipurtensa kannelta saaneet jonkin näkemyksen meren nuoleksimista rantakallioista ja ulkokivistä--»kobbar och skär» onkin viimeaikaisen ruotsalaisen heräämyksen tunnusmerkillisimpiä isku- ja mielisanoja--mutta mitään elimellisempää liittymistä ruotsalaisen rannikkokansa- ei tällainen lomapäivien joutilaisuus luo.

*

Suomalaisen kokonaisuuden tarpeiden mukaisesti on kaikkien keskusvirastojen, keskeisten sivistyslaitosten, yhteiskunnallisen ja lainsäädännöllisen kehitystyöskentelyn sovitettava työnsä ja toimintansa, jotta ne täyttäisivät tehtävänsä. Suomalaisen kansan keskuudessa, suomalaisissa viroissa suorittavat enimmäkseen virkamiehet elämäntehtävänsä. Ruotsinkielisellä tiedemiehellä--mikäli hänen työllänsä on kansallista pohjaa ja yhteiskunnallista taustaa--on tämä pohja ja tausta suomalainen; ruotsinkielisellä estetiikolla--mikäli hänellä elävän elämän tajua on-- --tämä taju virrannut häneen kosketuksesta on miten etäisestä ja itsetiedottomasta hyvänsä-- suomalaiseen elämään; ruotsinkielinen poliitikko--mikäli hänellä on yhteiskunnallista laajakatseisuutta, yhteiskunnallisen kehityksen tervettä, kypsää näkemystä--on varttunut tähän laajakatseisuuteen, tähän näkemykseen suomalaisen yhteiskunnan kasvattamana, suomalaisen yhteiskunnan sekä saavutuksien että vajanaisuuksien opastamana ja kannustamana. Suomalainen kansa ja suomalaiset olosuhteet ovat se pohja, johon jokaisen suurisuuntaisemman teollisuusyrityksen on tutustuttava ja perustauduttava, jotta tuloslaskelmat voivat rakentua tosiasiallisten olosuhteitten perustalle ja jotta yritysillä olisi riittävä toiminta-ala laajetakseen ja vaurastuakseen. Suomalainen ahertava työ, Suomen kansan tuhansia tiehykkeitä myöten keräämä ja luoma aineellinen vauraus muodostaa sen varallisuuden pohjaveden, jonka hetteille ruotsinkielisen liikemiehenkin on tunteutuminen loihtiakseen itselleen ne omaisuudet, joiden varassa etupäässä ruotsinkielinen sivistyneistömme on pysynyt ja pysyy valta-asemassaan; niistä lähteistä ovat etupäässä heruneet nekin pääomat, jotka lahjoituksina virtailevat »ruotsalaiseen kulttuurirahastoon»--tuohon Kiinan-muuriin, jonka tehtävä on ikuisiksi ajoiksi edes keinotekoisesti ylläpitää Suomen sivistyneistön nykyistä kielellistä kahtiajakoa ja vakiinnuttaa ruotsinkielisen sivistyneistömme täydellinen ja lopullinen eristäytyminen Suomen kansasta.

Mitä hyvänsä työtä tässä maassa yleensä tehdäänkin, henkistä tai aineellista, tapahtuu tämä työ suomalaisessa aineksessa, suoritetaan se suomalaisessa ympäristössä ja näkyvät sen jäljet ja hedelmät suomalaisessa

yhteishengessä. Tahtoen tai tahtomattaan on ruotsinkielinen sivistyneistömme määrävältä enemmistöltään asemansa ja työalajensa vuoksi suomalaisen yhteiskunnan osa ja elin, ja minkä se työtä tekee, sen se tekee suomalaisessa yhteiskunnassa ja suomalaisen yhteishengen palveluksessa, minkä sillä elämän kosketusta ja kokemusta on, sen se on saavuttanut ja siihen se on kasvanut suomalaisessa yhteiselämässä, ja minkä se on valmis ja terävä hengen teon ase, sen se on taottu, karaistu ja hiottu suomalaisessa ja suomalaisella elämän kamppauksella. Suomalaiseen yhteiskuntaan sitoo sitä ainoa kestävä yhteiskunnallinen elämän side: suoritettu ja suoritettava yhteinen työ. Erikoisesti ja rajoitetusti ruotsinkieliseen rannikkoasutukseen ei sillä ole mitään elävää työn liitettä, ja jos se yhteiskunnallisesti ja kansallisesti todella rajoittuisi ainoastaan tähän asutukseen, typistäisi se samalla ehdoin tahdoin koko henkisen ja aineellisen toimialansa: virkamiehiltä katoaisivat virat, poliitikoilta yhteiskunnallinen rakennustehtävä, tiedemiehiltä ja luovalta taiteelta yhteiskunnallisen kokonaisuuden ravitseva, elinaineksia henkivä ilmakehä, liike- ja käytännön-miehiltä koko toiminta-ala. Yleensä merkitsisi se kireään johdonmukaisuuteen vietyä nykyisen ruotsinkielisen sivistyneistömme kieltäytymistä koko sen tähänastisesta elämänasemasta ja elämäntehtävästä. Sitäpaitsi on ruotsalainen kansa-asutus maassamme ehdottomasti liika niukka ja heikko mitenkään edellyttääkseen, kannattaakseen ja antaakseen olemassa-olon oikeuden niin runsaalle ja vaikutusvaltaiselle yläluokalle kuin nykyinen ruotsiapuhuva sivistyneistömme on. Jos siis tämä yläluokka pyrkii perustamaan olemassa-olon oikeutensa ja vaikutusvaltansa tässä maassa tähän kansa-asutukseen, on sen siinä tapauksessa kaiken järjen ja kohtuuden nimessä vapaaehtoisesti supistettava asemansa varsin vaatimattomaksi Suomen kansan yhteiselämässä.

Suomen ruotsinkielinen sivistyneistö on suomalaista ja suomalaisena se on pysyväkin, ellei kansallissiveellisistä velvoitussyistä, niin jo pelkästään yksilöllis-itsekkäistä etusyistäkin. Ennemmin tai myöhemmin on tälle luokalle selkenevä, mihin uskomattomaan sekä elämäntehtävän että elämänaseman itsekieltoon se on ollut suistumassa katkoessaan elinjuuriaan siihen kansaan ja yhteiskuntaan, jonka varassa ainoastaan se kuitenkin on, mitä se on. Tältä luonnolliselta maaperältään se ei voi irroitella elinjuuriaan samalla itse jäytämättä ja kalvamatta elämän pohjaa itsensä alta.

Oman erikoisen selvittelynsä kaipaava »ruotsalainen maa», joka viime aikoina on virittänyt niin paljon kiihkoilua ja niin monta silmitöntä ajojahtia nimiltämainittuja yksityishenkilöitä vastaan. Kukapa ei tunnustaisi oikeaksi sitä tunnetta, joka on tämän ärtymyksen pohjana. On katkerata elää olojen murroskaudessa, jolloin vanha totuttu elämänympäristö särkyy liitteistään ja vaihtuu uudeksi. Mutta on huomattava, että tämä murroskausi ei ole mikään paikallisesti ruotsalaiseen rannikkoasutukseen rajoittuva yhteiskunnallinen ilmiö. Myöskin suomenkielisissä rannikkoseuduissa on käymässä aivan sama murrosvaihe: alkuperäinen pohja-asutus on kummassakin huuhtoutumassa uudeksi.

Yleensä tapahtuu maassamme väestövirtailua sisämaasta rannikkoa kohden. Varttuneempi nuoripolvi joutuu rantaseuduilla melkein kauttaaltaan siirtolaisuuden tai meriliikkeen lumoihin, ja heidän tilalleen imeytyy välttämätön työvoima sisempää maasta. Niinpä on palkkatyöväki tällaisilla seuduilla aivan säännöllisesti muualta siirtyneitä tulokkaita, ja mikäli maatkin siirtyvät uusiin käsiin, ovat ostajat niinkään tavallisesti syvempää sisämaasta tulleita.

Tällainen uusi, liikkeelle joutunut, totutusta ympäristöstään irtautunut aines on säännöllisesti jotenkin häikäilemättömämpää, siveellisesti karkeampaa ja välinpitämättömämpää kuin omassa ympäristössään pysynyt alkuperäinen asutus. Sitä eivät sido mitkään traditsionit, tottumukset ja perinnäiskunnioitus entiseen, paikkakunnaaseen olotilaan; sillä ei ole mitään inhimillistä ja hillitsevää tunneliitekohtaa uuteen ympäristöönsä. Maanomistajina ovat heidän joukossaan näkyisimpänä vaikkei suinkaan yksinomaan tyypinä häikäilemättömät keinottelijat, jotka tulokkaan välinpitämättömyydellä ja kylmäverisyydellä muuttavat haltuunsa saamat maa-alueet suorinta tietä rahaksi: raiskaavat metsät ja silpovat maat, ja tuovat kintereillään vieraan palstanostaja-lauman; työmiehinä taas on näiden tulokkaiden joukossa kelpollisen työväen ohella paljon löysää väkeä: kulkurielämän kasvattamaa kuritonta, siteetöntä, välinpitämätöntä ainesta.

Kaikkiallakin katsoo siis lämmin kotiseudun jäsen tapojen, olojen ja elämänsävyntävä mielihaikeudella entisen olotilan murtumista, silminnähtävää turmeltumista ja raaistumista. Ruotsinkielisellä asutoseudulla tietysti tehostaa tätä katkeroitumista se lisä-ärsyitin, että tulokkaat, jotka aiheuttavat tämän muutoksen, sattuvat lisäksi olemaan vieraskielisiä, ja että erikielisyyden vastakohta siis vielä joutuu kärjistämään eroa tulokkaiden ja alkuperäisen, vakinaisen asutuksen välillä.

Kysymys ei siis ole kansallinen, vaan yhteiskunnallis-taloudellinen, eikä se ole autettavissa kansallisvihaa virittävin kiihoituskeinoin, vaan perinjuurisella yhteiskunnallisella muokkaustyöllä. Niinkauan kuin ruotsinkielinen pohja-asutus on siirtolaisuuden--Amerikkaan tai kaupunkeihin ja tehdasalueille siirtymisen--lumoissa, niin kauan korvaa »ruotsalainen maa» siten siltä menetyksiin menevät työnsuorittajat ainoalla mahdollisella, tarjolla olevalla työvoimalla, suomenkielisellä. Ja niin kauan kuin ruotsinkielinen herrassäätynen tai talonpoikainen maanomistajaluokka ei ole elämäntottumuksissaan ja työtavoissaan sovittautunut nykyisten maahintojen ja työpalkkojen aiheuttamaan ja pakoittamaan häikäilemättömästi voimaperäiseen ja yksinomaan korkeinta taloudellista tuottavaisuutta katsovaan maanviljelykseen, niin kauan on ruotsalaisten ostajain työlästä kilpailuun maatilahintojen korkeudessa suomenkielisten ostajain kanssa ja niin kauan on vaikeata keinoitekoisesti estää maatilojen siirtymistä niihin käsiin, jotka niistä voivat puristaa enimmäkseen rahat tai muuttaa ne taloudellisesti tuottoisimmiksi. Ken kiihoistustyön ja siveellisen painon pakottamana sittenkin alistuu myymään maansa ruotsinkieliselle ostajalle, vaikka hän vapaassa kaupassa olisi suomenkieliseltä ostajalta saanut siitä tuntuvastikin enemmän, häntä jää tämä hänen taloudellinen tappionsa kaivelemaan mieskohtaisesti kärsittyinä vääryytenä, ja ovat tällaiset yleisen mielipiteen terrorismilla saavutetut »ruotsalaiskansalliset» voitot myöhemmin osoittautuvat Pyrrhusvoitoiksi. Sitäpaitsi tekee juuri se yleisöpiiri, joka kiihkoisimmasti kuohuu jokaista »ruotsalaisen maan kavallusta» vastaan itse itsensä syyppäiksi aivan samaiseen »maankavallukseen». Jokainen vakuutetusti ruotsalainen kaupunkilainen talonmestari, liikemies, tehtaanisäntä, perheenemäntä, joka kahdesta valittavissaan olevasta työnhakijasta valitsee palvelukseensa ennen suomenkielistä myötäpyrkijää ruotsinkielisen talonmiehen, vahtimestarin, raitiotiekonduktöörin, kauppa-apulaisen, päällismiehen, palvelijattaren, riistää tällä vaalillaan yhden terveet käsivarsiparit ruotsalaisen auran kurjelta ja lähettää niiden sijalle »ruotsalaiselle pellolle» »suomalaisen myyrän»--kukaties juuri saman miehen, jonka hän hylkäsi, ja toimii siis tällä teollaan aktiivisena ruotsalaisseutujen suomalaistuttajana.

Ken ruotsalaisen talonpoikaisen maalaisasutuksen vaarumattomuutta harrastaa, hän älköön tuhlatko sanaakaan

suomalaisia tulokkaita vastaan: *niiden* vika ei ole, että he tavoittavat leivän sieltä, mistä saavat.--Juurrutettakoon sensijaan rannikkoseudun kansanluonteesta pois tämän rannikkoväestön luontainen taipumus keveämpään, niin sanoakseni merkantiiliseen työskentelyyn. Muunnettakoon siinä nykyään vallitseva pyrkimys paeta karkeasta, raskaasta ruumiillisesta maatyöstä kevyempiin, herrasmaisempiin elämänehtoihin, muunnettakoon se maahengen elähyttämäksi kotiturpeen ja kotukonnun rakkaudeksi. Kohdistakoot ruotsalaisen kotiseudun ja »ruotsalaisen maan» esitaistelijat toimintansa siihen, että ruotsalainen työntekijä pysyy auransa kurjessa, että ruotsinkielinen maamies, joka nykyään ammattitaidossaan ja ammattiharrastuksessaan ehdottomasti on takapajulla suomenkielisen ammattiveljensä rinnalla, että hän pystyy muokkaamaan maansa sillä taidolla, tarmolla ja voimaperäisyydellä, jota uudet, muuttuneet taloudelliset olosuhteet vaativat, niin silloin ei suomenkieliselä työnhakijalla ole asiaa ruotsinkieliselle asuma-alueelle, eikä ruotsalaisen talonpojan kannata myydä hänen omista käsissään hyötyisää maata vieraalle, olkoon tämä vieras suomenkielinen tai herrassäätyinen ruotsinkielinen--yhtä turmiollisia tulokkaita kumpikin ruotsalaisen talonpoikaisasutuksen yhtenäisyydelle. Jos he tämän voivat vaikuttaa, silloin on ruotsinkielinen kansa-asutus maassamme vaarumaton, eikä mikään suomalaiskansallinen hyökylaine johdu suuntautumaankaan heidän asuma-alueelleen: sillä ei silloin ole siellä mitään tilaa ja tehtävää.

Mutta tätä taloudellisista ja yhteiskunnallisista syistä aiheutunutta kehitysilmiotä älköön yritettäkö muuttaa toiseksi tuloksettomalla ja turmiollisella ylitiökansallisella kiihoitustyöllä. Miten katkeraksi, ärtyneeksi ja rotuylpeyden samentamaksi »itäruotsalaiset» nuoret kaupunkilaisiherramme voivatkin kiihoittaa ruotsalaisen talonpoikaisväestön mielialan suomalaisia tulokkaita vastaan, se kiihoitustyö on vain mielten myrkyttämistä, eikä se voi muuttaa hiventäkään niissä taloudellisissa oloissa, jotka ovat pakoittaneet esiin nykyisen olotilan. Vasta kun kiihkoilematon, rakentava yhteiskunnallinen työ ennättää poistaa syyt, joista nykyiset ilmiöt johtuvat, häviävät seuraukset itsestäänkin.

Niissä olosuhteissa, jotka ruotsalaisella rannikko-asutuksella vallitsevat, on taistelevan kansallisvihan ja kansallisen vieroksumisen lietsominen erikielisten kansalaisryhmien välille lyhytnäköistä ja edesvastuutonta työtä. Se on kuin mätäsiemenien kylvämistä avoimeen haavaan. Se virittää ruotsinkielisessä asutuksessa kansallisvihan helposti sytyttävät tunteet suomenkielisiä tulokkaita vastaan, mutta ei vapauta tätä asutusta taloudellisesti tarvitsemasta näiden tulokkaiden apua. Se ärsyttää toisistaan riippuvaisten kansalaisten keskinäisen suhtautumisen ruttoisan katkeraksi ja aiheuttaa siten kansallisessa yhteiselämässämme pysyväisen ja aivan tuloksettoman ärtyimis- ja kiihtymistilan: alati märkivän vihan lähteen.

--Pohjaltaan ei ole mitään vastakohtaisuuden ja vieroksumisen tunnetta suomalaisen ja ruotsalaisen kansa-asutuksen välillä. Olen itse kasvanut ja saanut ratkaisevat elämänvaikutukseni aivan kielialueiden yhtymäkohdalla ja tiedän senvuoksi juurilta käsin, että erikielisten kansa-asutustemme välillä ei ole minkäänlaista vierovaa tai vihamielistä suhdetta toisiinsa. Erikieliset väestöryhmät elelevät näissä vaatimattomasti vauraissa pikkupitäjissä--tarkoitin Turun pohjoista saaristoa--luonnollisessa ja välittömässä naapurisuus- ja useasti sukulaisuussuhteissakin toistensa kanssa. Kummallakaan taholla ei satu olemaan herras-säätyistä tilanomistaja- tai virkamiesluokkaa, joka eriävine elämäntapoineen ja vieraine käsityksineen olisi hämmentämässä tätä tervettä ja tasa-arvoista suhtautumista eri kielisten välillä. Mitään kansallisuuskysymystä, joka kohdistuisi näiden erikielisten asukasryhmien keskinäisiin suhteisiin, ei siellä ole ollut, ell'ei aivan viime vuosien seminaristi- ja kansanopistolais-sivistys ja puoluekiihoitus semmoista ole keinotekoisesti viritellyt.

Sen kyllä tajuan, että kansallisvihan voi minne hyvänsä istuttaa. On ylen helppoa kiihoittaa ihmiset toisiaan vastaan ja toisiaan väheksymään. Ihmisessä elää luonnollinen taipumus laumoittumiseen ja samalla hän on ylen altis yliolkaisesti halpelemaan sitä, joka sattuu kuulumaan vieraaseen laumaan. Räättäli halveksuu vilpittömästi suutaria ja suutari yhtä vilpittömästi räättäliä; uskollinen pitäjäpatriootti ilkkuu naapuripitäjäläisten erikoisuuksia siinä, missä näiden kieli ja tavat hieman sattuvat poikkeamaan hänen oman pitäjänsä mallikielestä ja mallitavoista.--Niinpä uskonkin, että on varsin helppoa virittää ja lietsoa hereille vihan, vieroksumisen ja halpelun laumatunteet niin silmiinpistävän erilaisuuden kuin erikielisyysperustuksella. Missä siis toisista olosuhteista lähteneet ja omien kieroutuneiden ennakkoluulojensa näkökulmasta asioita arvioitsevat, lyhytajatuiset kiihoittajat ryhtyvät keinotekoisesti ja johdonmukaisesti kylvämään tällaisia vierauden ja vihan siemeniä niille niin alttiisiin ihmismieliin, siellä uskon, että tämä kylvä voi kantaa sadon, jopa yltäkylläisen sadon.--Mutta kenen aittaa tällainen ohdake-sato on rikastuttava, sitä en käsitä!

*

Ruotsinkielisen sivistyneistömme on tehtävä vaalinsa! Heidän on joko käsitettävä itsensä suomalaisiksi: Suomen kansan historiallisena kehityskautenaan itselleen luomaksi sivistyneistöksi, sen sivistystyön tulokseksi, kannattajaksi ja tekijäksi; tai on heidän käsitettävä itsensä ruotsalaisiksi: ruotsalaisen rannikkoasutuksemme edustajiksi ja hoivaajiksi yhteiskunnassamme.

Jos he ratkaisevat suhtautumisensa oman historiallisen yhteenkuuluvaisuutensa ja luonnollisen asemansa mukaan ja käsittävät itsensä suomalaisiksi, on heidän täytettävä myöskin suomalaisen velvollisuudet: on välittömässä, rakastavassa työssä eletävä tämän suomalaisen yhteiskunnan elämää, vaistottava sen tarpeet ja pyrkimykset ja pyhittäydäyttävä niiden toteuttajaksi, myötätunnon välittömyydellä eläydyttävä Suomen kansan elämyksiin, omistettava henkensä hienous, tahtonsa terä, sydämensä rakkaus tämän kansan elämänpyrkimysten kehittämiseksi ja toteuttamiseksi.

Ihminen ei rakasta kansaansa siksi, että tämä kansa olisi jossain suhteessa erinomainen, erinomaisempi kuin muut kansat, vaan siksi, että se on hänen kansansa, siksi että hän itse elämässään toteutuu siinä kansassa, siksi että hänenkin olemisensa on tätä kansaa. Jokaisen kansan kohdalla on hyve yhtä korkealla, häpeä yhtä matalalla. Jokaisessa kansassa on kuntoa niin paljon, että se ansaitsee kunnioituksen ja heikkouksia niin paljon, ettei sillä ole aihetta mihinkään itsejumaloimiseen; jokaisessa kansassa on puuttuvaisuutta niin paljon, että se kaipaa jokaisen kansalaisensa täyden työntönnön rakkauden. Jokaisella kansalla ovat omat erikoiset hyveensä ja vahvat puolensa, ylpeilynsä ja itsetuntonsa aiheet, jotka ovat kehittyneet juuri sen elämisen ehdoissa ja sen elintaistelun tuloksina ja jotka siitä syystä saattavat läheltäkatsojasta tuntua verrattomilta. Jokaisella kansalla on sitäpaitsi liiksi ihailtavaa

itsessään, ennättääkseen siinä ohella kiinnittää erikoisempaa huomiota toisten kansojen mahdollisiin ansioihin--ja saa kansallinen itseihailu kuten muukin itserakkauden itsesuitsuttelu senvuoksi kaikkialla jäädä yksinomaisesti asianomisten omaksi huoleksi.

Mikäli kansallinen olemus ja laatu joitakin arvioivia, eettisiä atribuutteja ansaitsevat, eivät nämä ole elävälle ja työtekeväälle kansan jäsenelle mitään peilailevan ylpeilyn, vaan yhä jännittyvämmän työnponnistuksen aiheita; ne eivät oikeuta pysähtyvään itseihailuun, vaan velvoittavat ne yhä syvempään itsekeräymiseen ja voimien kokoomiseen.-Isänmaan rakkaus ei ole sanoilla palvomista ja ylistelemistä eikä myöskään oman mieskohtaisen turhamaisuuden mairittelemista ja tympäisevää ihastelemista oman kansan ja oman rodun kuvitelluissa erinomaisuuksissa, vaan on se työntekoa omassa yhteiskunnassa ja välitöntä yhteenkuuluvaisuutta omaan kansaan.

Ja sellaisen työnteon ja yhteenkuuluvaisuuden on taas jokainen kansalainen velkaa kansalleen. Sellaisen työnteon ja yhteenkuuluvaisuuden on jokainen ruotsinkielisen sivistyneistömme jäsenkin velkaa suomalaiselle yhteiskunnalle, mikäli hän tämän yhteiskunnan jäseneksi itsensä tunnustaa ja mikäli hän sellaisena toimii ja toimia tahtoo.

--Jos taas ruotsalaisemme valitsevat ruotsalaisuuden, keinotekoisesti tyypistävät asemansa vain ruotsalaiseen rannikkoasutukseen pohjautuvaksi ja kohdistuvaksi, niin on tämäkin valinta tehtävä kaikkine seurauksineen. Vapaaehtoisesti ja välittömästi on heidän silloin itse tyypistettävä tehtäviensä kehä tässä maassa. Suomen kansaa vieroville ja suomalaisista pyrinnoista sulkeutuville ihmisille ei suomalainen yhteiskunta voi uskoa ainoatakaan elimellisesti tärkeätä tehtävää yhteiskunnallisessa kehitystyössään. Suomen yliopiston opettajana, suomalaisen tieteen julistajana, suomalaisen nuorison ohjaajana tiedon lähteille ei voi hedelmöittävästi toimia henkilö, jolta on sammunut kaikki elävä myötätunto ja harrastus suomalaista yhteiskuntaa kohtaan, joka vieroksuu ja kylmii sitä nuorisoa, minkä tiedon tarvetta hänen olisi holhottava, joka kuvitellun rotu- ja kansallisuus-eron eristämänä elää ulkopuolella sekä sitä yhteiskuntaa että sitä nuorisoa, joita ohjaamaan ja herättämään hänen asemansa hänet velvoittaa. Samaten ei suomalaisen yhteiskunnan palveluksessa voi hedelmällisesti työskennellä henkilö, joka on sulkeutunut vieraaksi tämän yhteiskunnan sisäisille tarpeille ja toivomuksille, jonka mielikuvitusta ei hedelmöitä ja työtarmoa kannusta näiden tarpeiden ja pyrkimysten myötäelävä tajuaminen.

Sille yhteiskunnalle, jonka palveluksessa tällainen elämän ympäristöstään erillistynyt ihminen on, on hän yhteiskunnallisesti kuollut ja hyödytön elin. Hän ei läiky tämän yhteiskunnan elintahtoa ja -tarpeita, hänen elämänsä ei ole tämän yhteiskunnan elämäntahdon ja -tarpeen paloa, eikä tämän yhteiskunnan muodollinen, toiminnallinen ja älyllinen kehittymisen, järjestäytymisen ja selkeytymisen tarve toteudu hänen yksilöllisessä elämäntyössään. Mitä tärkeämmällä, elimellisesti tähdellisemmällä sijalla hän tässä yhteiskunnassa on, sitä enemmän on jo hänen pelkkä olemassaolonsa tämän yhteiskunnan elintarpeiden ja elinedellytysten tiellä, sen elintehon tukahuttajana. Elävän elimen sijasta muodostaa hän kuolleen sulun elävien, esiintulvivien elämäntarpeiden edessä ja ne hersyvät, kertyvät voimat, joiden toteuttajana hän vasta olisi toteuttanut omankin elämänsä, ne paisuvat ja patoutuvat luonnonvoimaisella välttämättömyydellä hänen suistamiseksi, huuhtoakseen hänet, tämän hengettömän esteen tieltään. Ken irroittaa itsensä kansallisesta yhteiselämästä, hän tuomitsee itsensä sekä itsekohtaiseen että yhteiskuntakohtaiseen hedelmättömyyteen, hän kuihtuu ja kuolee sekä yksilöllisessä elämänsisällössään että yhteiskunnan työelimenä.--Ja terveydestään huolehtiva yhteiskunta hautaa aina kuolleen.

Jos siis ruotsalaisemme valitsevat kansallisen eristäytymisen Suomen kansasta, on heidän tehtävä vaalinsa miehisellä selkeydellä ja tinkimättä alistuttava kaikkiin vaalinsa seuraamuksiin. Heidän on silloin vapaaehtoisesti myöskin jätettävä Suomen kansan keskuselimet sellaisten työntekijäin käsiin, jotka niissä työskentelevät suomalaisina, ja itse rajoituttava vain ruotsalaisen rannikkoasutuksemme erikoisharrastajiksi ja paikallisiksi virkailijoiksi.

Ruotsinkielisen yläluokkamme suhtautumisessa kansallisuuskysymykseemme onkin ärsyttävintä se käsitteiden hämmennys, jolla he tahtovat kummastakin menettelytavasta omaksua vain sen tuottamat edut ja heidän itsekkyyttään hyvittävät puolet. He tahtovat säilyttää kaiken mahdollisen vaikutusvallan suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta kieltäytyvät samalla kaikesta yhteiselämästä tämän suomalaisen yhteiskunnan kanssa. He tahtovat vapautua kaikista kansallisista velvollisuuksista, mutta nauttia kaikkia kansalaisen etuja ja oikeuksia. He tahtovat vapaasti halveksia Suomen kansaa, mutta yhtä vapaasti elää sen kustannuksella. Kuin hemmotellut lapset oikuttelevat he eristäytymisharrastuksissaan: pohtivat vakavissaan, miten peseytyä suomalais-nimityksen tahrasta, keräilevät huomiinsa rahastoja, järjestelivät puhtaita yhdistyksiään, rakentelevat esteitä eteenpäin pyrkiville suomalaisille tiede- ja virkamiehille, varaavat toimet ja paikat omilleen, pauhaavat tiluskauppojen yhteydessä »ruotsalaisesta maastaan», pitävät sitä ruotsalaista, joka myy maatilansa suomalaiselle--*suomalaiselle* Suomessa!--suorastaan maankavaltajana, kansalaiskunniansa menettäneenä, mutta nostavat korvia särkevän hätähuudon, jos suomalaiset tahollaan joutuvat pakoitetuiksi vetämään käytännölliset johtopäätökset tästä puhailusta.

Ken välttämättä tahtoo katkaista yhteistunnon ja elämänvelvoituksen siteet itsensä ja Suomen kansan väliltä, hän olkoon miehen tavoin myöskin varattu siihen, että elinehdot samalla myöskin sulkeutuvat häneltä tässä maassa! Ellei joku tahdo olla suomalainen, niin ei häntä voi siksi pakoittaa, mutta jättäköön sellainen henkilö silloin myöskin Suomen yliopiston, suomalaisen viran, Suomen kansan varallisuudesta hyötyvän liiketoiminnan, sillä hänen käsissään ne tehtävät ovat vieraissa, kuolleissa käsissä, hänen sydämellään ne ovat vieraalla, kylmällä sydämellä, joka ei voi tajuta, tunnustaa ja kehittää sitä työtä, jonka suorittajaksi hän on joutunut. Ken häpeää nimitystä suomalainen, »finne», hän hävetköön myöskin olla suomalainen virkamies! Kenen »kunnian»-tunto on niin herkkä, ettei hän mielentasaisuudella jaksu sietää sitä ajatusta, että suomalainen talonpoika kerta on tallaa hänen jalorotuisen koiransa tomua, hänen kunniantuntonsa herkistyköön vielä niinkin pitkälle, ettei hän käy kuoppaamaan koiriaan suomalaiseseen maakamaraan! Ken pitää suomalaisuutta häpeänään, hän tekee itselleen ja maalle palveluksen, jos hän ikuisiksi ajoiksi pudistaa jaloistaan sen maan tomut, jonka kansalaisena hän aina on altis sille väärinkäsitykselle, että hän on suomalainen. Miehen kunto ja kunnia vaatii, ettei elä sen kustannuksella, jota halveksii!

*

Itse ruotsalaisuudellekin olisi ruotsinkielisen sivistyneistömme lämmin ja myötämielinen yhteys suomalaiskansallisen sivistyksen kanssa, välitön eläminen ja vaikuttaminen sen piirissä suuri voitto.

Mitä jyrkemästi ruotsinkielisemme vetävät rajaviivat itsensä ja kansallisen elämämme välille, mitä vierovampaan eristäytymiseen he etäytyvät, mitä kylmemmäksi ja ynseämmäksi he ennättävät suggeroida mielialansa suomalaista yhteiselämää kohtaan, sitä heikommaksi tulee heidän vaikutuksensa suomalaiseen sivistykseen, sitä sulkeutuvammin varjelee suomalainen yhteiselämä itseänsä heiltä ja sitä etäisemmäksi ja vierotummaksi tulee kaikkikin ruotsalaisuus suomalaiselle sivistyselämälle.

Viime aikoina yhä itsetietoisemmin päätänsä kohottava, uhitteleva ja pokkuroiva ruotsalainen kiihkonationalismi tekee tässä maassa mahdollisimman huonon palveluksen itse ruotsalaisuudelle! Ja ken meidän maassa todellisesti rakastaa ruotsalaisuutta, skandinaavista sivistystä, ken soisi Suomen suomenkielisenkin sivistyksen säilyvän läheisimmässä, myötämielisessä ja hedelmällisessä vuorovaikutuksessa ja kosketuksessa tämän sivistyksen kanssa, saavan muun eurolaisen sivistyskosketuksen ohella siitakin herätteitä ja edelleen kehittävänsä itsessään sieltä saatuja vaikutuksia, hänen on vaikeata tasaisin mielin katsoa ja sietää sitä lyhytnäköistä, vain omaa sokaistua ja itsestä turhamaisuutta hyvittävä kiihkoilua, jolla esimerkiksi nykyinen ruotsinmielinen ylioppilasnuoriso koppavoi luulotellulla ruotsalaisverisyydellään ja uhittelevalla, tyhjänpäiväisellä junkkariylimielisyydellään ärsyttää suomalaisen Suomen mielialoja ei yksin itseään--se nyt olisikin vähäpätöinen seikka--vaan myöskin kaikkea arvokastakin ruotsalaisuutta vastaan. Jokainen varomaton, joutava ja aiheeton ruotsalaisuudella kopeilu ja korskailu--varsinkin jos se sitäpaitsi esitetään solvaisun sivutarkoituksella suomalaisuutta vastaan--tunnetaan veriin menevänä loukkauksena suomalaisella taholla, ja palvelee se vain niiden pyrintöjä ja tarkoituksia, jotka suomalaisellakin taholla yhtä silmittömässä lyhytmielisyydessä ja tyhjässä kansalliskiihkoilussa työskentelevät kaikkien ruotsalaisuuden muistojenkin sammuttamiseksi suomalaisesta sivistyksestä ja joille Viena, Kalevala ja suomalais-ugrilaisuuden hämy ovat ainoat ainekset, joille suomalais-suomalaisen »sivistyksen» olisi perustuttava ja jotka tahtovat noutaa elämänsanat jo vuosituhannet kumpujen yössä lahonneen Vipusen suusta.

Ruotsinkielinen sivistyneistömme tekisi siis ruotsalaisuudellekin satoisimman palveluksen, jos se eristäytymisen sijasta pyrkisi elävimpään, kiinteimpään ja myötätuntoisimpaan yhteyteen suomalaisen kansallisen sivistyksen kanssa, jos se elämäntehtäväkseen käsittäisi Suomen suomenkielisen sivistyksen elävöittämisen sillä hengellä, jota se itse pitää elinhenkenään. »Taistelevan ruotsalaisuudenkin» tunnussanana ja pyrintöpäämääränä pitäisi siis olla suomenkielisenkin sivistyksen läpikukuminen ja hedelmöittäminen sillä sivistyksellä ja hengellä, jonka esitaistelijoiksi nämä »taistelevat ruotsalaiset» itsensä katsovat tässä maassa.

Mutta jo tällainen pelkän ruotsalaisuuden edustajaksi rajoittuminen on ruotsinkieliselle sivistyneistöllemme ehdoin tahtoista itsensä ja elämänmerkityksensä tyypistämistä. Ruotsinkielinen sivistynyt luokkamme ei ole mikään ruotsalaisuuden edustaja sivistyksessämme, vaan Suomen kansan eurolaiseen yleissivistykseen kohonnut osa ja sen tehtävänä on olla, ei ruotsalaisuuden kansalliskiihkoisesti rajoitettuna vaalijana Suomessa, vaan eurolaisten hengenvirtausten herkimpanä välittäjänä suomalaisen sivistyselämään. Ja tämän tärkeän ja elimellisen elämäntehtävänsä voi se suorittaa vain, mikäli se pysyy elävässä, myötätuntoisessa elämänyhteydessä suomalaisen sivistyksen ja yhteiselämän kanssa. Ainoastaan siten voi se saavuttaa vaikutusta suomalaisen sivistyksen muodostamisessa. Eristäytyessään kadottaa se tämän vaikutuksen ja menettää samalla kaiken luovan kansallisen ja sivistyksellisen merkityksen ja siis myöskin olemassaolon oikeuden tässä maassa. Se muuttuu silloin vain provinssielliseksi, emämaahan pälyileväksi siirtokunnaksi, jolla ei ole mitään elämän ja työnteon yhteyttä ympäristönsä kanssa ja jonka ainoana elämäntehtävänä on negatiivinen, hedelmätön ja kiivaileva itsepuolustus, itsepuolustuksen pokkuroiva asenne semmoisessa asemassa, jossa se itse koko olemisessaan kuitenkin on kokonaisen kansallisuuden elimellisten kehitysedellytysten tiellä ja jossa sen koko oleminen ja valta-asemassa säilyminen on tämän kansan henkistä tukahduttamista. Tällainen surkastunut elämäntehtävä on arvoton luokalle, jonka kansan historia ja oma yhteiskunnallinen asema oli varustanut paljon hedelmällisempään, rikkaampaan ja suurempaan tehtävään.

Ruotsalaistemme omalta kannalta olisi hartaimmin toivottava, että sen keskuudessa taaskin tapahtuisi suomalaiskansallinen heräämys, että sille taaskin voisi koittaa sellaisen selkeän näkemyksen ja kansallisen itselöytämisen päivä, päivä sellainen, jonka suuressa sarastuksessa Runeberg, Snellman, Cygnaeus, Topelius, ruotsinkielisen sivistyksemme jaloimmat henget kerta yhtäläisen pimennon väistyessä rakkautensa terästäväällä ja avartamalla katseella näkivät Suomen kansan kansallisen ja sivistyksellisen yhtenäisyyden ja loihitivat koko sukupolvensa luovaan ja rikkaaseen kansalliseen heräämiseen.

III

SUOMENKIELINEN SIVISTYS JA SIVISTYNEISTÖ

Tämä kansallinen kaksilohkoistuminen, joka on viimeisien vuosikymmenien kansallisen historiamme yhä selvemmin esiytyvä päävirtaus, on aiheuttanut suomenkielisellekin sivistyksellemme--joskaan ei korvaamatonta elinvammaa kuten ruotsinkielisen sivistyksemme ennen pitkää on havaittava kärsineen--niin ainakin sangen vakavan kasvuvaurion. Jos ruotsinkielinen sivistyneistömme on tässä eristäytymisessä menettänyt juurensa, niin on suomalaiselta sivistykseltä siinä mennyt menetyksiin sen kukasto ja hedelmä. Jos ruotsinkielinen sivistyneistömme on eristäytyessään irroittautunut siitä maaperästä, josta sen olisi saatava yhäti uusiutuvat elinnesteensä, niin on suomalainen sivistys ruotsinkielisen sivistyneistön siitä vierautuessa ja elimellisesti irroittautuessa menettänyt vuosisataisen historiallisen työn luoman ja kehittämän henkisen työn elimen: vuosisatoja kootun ja kartutetun sivistyksellisen ja aineellisen vaurauden ja valmiuden.

Kun yhteisen historiallisen työn luoma sivistyneistö, kansan siihen astisen kaiken henkisen aikaansaannoksen sekä tulos että kannattaja korvaamattomana kansallisena menetyksenä ynseästi ja vierasmielisesti kääntyy omasta kansastansa, unohtaa ja kieltää oman alkuperänsä ja pohjansa ja sokaistussa, silmittömässä itseraasimistyössä katkoo kaikki elävät myötäymmärtämisen, myötätöyöskentelemisen ja myötäkamppailemisen suonet itsensä ja kansansa

väliltä, niin silloin ei elävällä kansalla ole muuta edessä kuin heittää menetetty menetetyksi, alkaa työnsä alusta, luoda uudessa, kestävässä, kärsivällisessä työssä itselleen kuoleutuneen elimen sijalle uusi. Kun se kärki, joka oli tahkottu valmiiksi, jotta kansan henkinen sähkö siinä puhtaimpana ja tulisimpana ilmiliekkinä palaisi, eristäytyy kosketuksesta kansan piilevän, elävän sähkövoiman kanssa ja elimistön elimestä muuttuu elimistön herkimmillä, jaloimmalla kohdalla istuvaksi vieraaksi paaluksi, joka on särjettävä pois, jotta elimistö taas voisi terveesti toimia, niin on kansan kestävä tämä särkemisen tuska ja palo ja uudessa vuosisataisessa voimain ponnistuksessa kerättävä ja kehitettävä itsestään ainekset uuden elävän sivistyselimen luomiseksi.

Ja tämän uuden työn, uudistetun vaivannäön, on Suomen kansa alkanut, alkanut alusta siinä, missä entisyys petti, missä omat lapset, oman rinnan nesteillä kasvatetut ja vartutetut ovat lyhytmielisessä nousukaskopeudessa, alkuperänsä sekä samalla oman itsensä halveksunnassa unohtaneet ja kieltäneet sen pohjan, jolta ovat nousseet ja jolta ovat kaikkensa saaneet, alkanut kuten Saarijärven Paavo uudestaan ja upottaen viljelyksensä syvemmälle siinä, missä entisen vaivannäön hedelmät korjasi vierauden halla.

Mutta kokonaista kansallista sivistystä ei luoda hetkessä, ei vuosissa, eikä vuosikymmenissäkään, se tarvitsee vuosisatojen ja ihmispolvien uupumattoman, perityn ja perinnöksi jätetyn työn versoakseen täyteläisyyteen ja kypsyyteen. Niinpä onkin orastava suomenkielinen sivistys ja sivistyneistö vielä kokonaisuutena katsottuna sivistyksellistä uutisviljelystä ja kantaa se ja tulee vielä ihmispolvet kantamaan tätä samaa uutisviljelyksen, uuden raiviomaan epätasaista leimaa. Vielä pilkistää tuolla täällä silkka korpi sarkojen keskeltä ja maa kokonaisuudessaan on vielä matalalti viljeltyä, multa karkeata ja murenematonta. Kaikkiällä karahtaa vielä työase kiveen, kaikkialla paatuu maa uppiniskaiseksi työntekijälle, jokaisella lapion iskemällä, jokaisella auran kääntämällä tuntee maaperän muokkaamattomuuden.

*

Suomen suomenkielinen sivistys on sekä muodollisesti että sisäisesti vielä kauttaaltaan kehkenemätöntä. Ken sitä tarkastaa muodon valmiuden kannalta, saa rajoittaa vaatimuksensa varsin alkeellisiksi ja yhtä vaatimatonta ja vähään tyytyvä saa olla, jos tunkeutuu tutkimaan tämän nuoren sivistyksen henkistä pätevyyttä ja sisäistä kypsyyttä. Niin julkisen yhteiselämän kuin yksityiselämänkin muodon kurissa; niin liike- ja toiminnanelämän sekä siveellisessä että muodollisessa ryhdissä, asiallisessa kohdistuvassa täsmällisyydessä kuin yksilöllisessä itsekurissakin, viljellyssä ja vireässä henkisessä kiinteydessä ja vaistovarmuudessa; niin jokapäiväisen elämän aistikkaassa järjestämisessä, arkielämän vähäpätöisissä turhuuksissa kuin siveellisen tietoisuuden ja hengen tekojen totisella työ- ja taistotanterella, herkässä sisäisten arvojen tajuamisessa, kaikessa siinä huomaa sivistysperinnön nuoruuden ja viljelyksen ohuuden. Tässä, sivistysperinnön lyhytikäisyydessä, muotojen ja viljelyksen vakiintumattomuudessa onkin se vaurio, jonka suomalainen kansallinen sivistys on kärsinyt sen ruotsinkielisen sivistyneistön siittä irtiriistäytyttyä.

Kipeimmästi ja elävimmästi tuntee tämän vaurion se, joka palavasti suomalaista sivistystä rakastaa ja soisi sen kukoistavan eheässä voimassa ja kukassa. Muutamat, herkäät ja hienot, mutta lyhytnäköiset henget se hairahduttaa ansaitsemattomaan halpeluunkin: mikä vain on olosuhteitten aiheuttama ja ajalla ja työllä korjattava vamma, sen he pikkumaisuudessaan ja pikaisuudessaan käsittävät laatuvajanaisuudeksi ja kääntyvät hyljeksien ja kylmenevinä siinä pois, missä päinvastoin juuri tajuttujen puutteellisuuksien velvoittavimmin pitäisi kutsua heitä ja heidän hengenlahjojaan palavaan työhön. Oikea isänmaanrakkaus on samanlaista kuin terve itsekunnioitus: omien virheiden ja puuttuvaisuuksien selkeätä, lahjomatonta näkemistä, mutta niiden näkemistä ei itseään halveksiakseen, vaan taistellakseen itsensä vapaaksi niiden vallasta, teon ja tahdon siveellisellä teräksellä juurittaakseen ne itsestään pois.

*

Yleensä on nuoren vakiintumattoman sivistyksen tuntomerkinä jonkinlainen yksilöllisyyden ylimalkaisuus ja keskeneräisyys. Juuri tämä yksilöllisyyden kehkenemättömyys on hallitsevana piirteenä nuorena suomenkielisessä sivistyksessämme. Se luonnehtii niin yksityis- kuin julkisenkin elämän muotoja, niin yksilöllistä elämänsuhtautumista kuin valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän ilmiöitäkin.

Yksityiselämä on irtautunut vanhan ja vankan talonpoikaiskulttuurin luomista--tosin jäykistä ja umpinaisista, mutta kiinteistä ja vakiintuneista--muodoista ennättämättä kuitenkin vielä saavuttaa riittävää elämänainesta ja veriin mennyttä tottuma uusiin elämänsuhteisiinsa. Niinpä on entinen tapojen ja menojen talttunut tasasuhta ja elämäntottumusten hallittu tyylikkyys vaihtunut monenmoiseksi kirjavaksi ja epäkypsäksi tavoitteluksi ja puolivillaiseksi kokeiluksi: vanhat vuosisataisen elämäntottumuksen luomat ja kypsyttämät muodot ovat joutuneet väistymään uusien, muuttuneiden olosuhteiden aiheuttamien elämänmuotojen tieltä. Mutta nämä uudet elämisen muodot ovat kauttaaltaan vielä omistetut vain ulkopuolisesti, ulkoapitusti: ne eivät ole oman elämisen, omien elämäntarpeiden muodostamia ja kehittämiä, vaan ovat ne matkitut, sulattamattomasti--toisinaan väärin käsitettyinäkin--siirretyt vieraista elämänsuhteista meidän vakiintumattomiin oloihimme. Ihmiset eivät ole ikäänkuin kotiutuneet uusiin oloihinsa ja tapoihinsa ja niinpä kantavat niin asumukset kuin asuminen, niin pukeuminen kuin käyttäytyminen, niin kodit kuin seurustelu, niin elämänkäsityksen ryhti kuin sen sisältö ominaista epävalmiuden, yht'aikaa tavoittelun ja saamattomuuden epäaistikasta ja ikävää leimaa.

JULKINEN YHTEISKUNNALLINEN ELÄMÄ.

Julkinen yhteiskunnallinen elämämme todistaa kauttaaltaan yksilöllistä kehittymättömyyttä, yksilöllisyyden, yksilöllisten vaikutinten ja tekijäin tajuamattomuutta, yksilöllisten voimalähteiden laiminlyömistä. Meillä unohdetaan yhteiskunnallisessa työskentelyssä helposti yksilöllisyyden voimapanos.

Mitään pysyvää, arvoa ansaitsevaa työtä ei suoriteta ilman että ihminen omistaa itsensä tälle työlle; mitä vakavampi, painokkaampi ja hedelmällisempi hän on, sitä yksinomaisemmin, ehdottomammin ja kokonaisemmin. Työ tullakseen todellisesti ja tulevaisuuden hedelmää kantavasti suoritetuksi--ei vain näennäisesti, tilapäisesti käsistä suorituksi--

vaatii tekijänsä kokonaisesti, vaatii paitsi käsien askareen hengen kehrittelevän, keskitetyn, muovaelevan luomistyön, vaatii paitsi työhetken ponnistuksen myöskin lepo hetken itsekeräymisen, voimiinpatoutumisen, vaatii, että työhön on antauduttava koko olennolla, hengen ja ruumiin väellä, ei yksin tilapäisen istumisen sorminäppäränä askarteluna, vaatii koko hedelmällisen ihmisen. Vain yksilöllinen työantaumus ja voimanponnistus voi luoda elämästä esiin jotain alkuperäistä, vain yksilöllinen alotetarmo, yksilöllinen, itse työn vaikeuksien ohella kasvava, tästä vaikeudesta hedelmöittävää neuvokkuus voi suorittaa vaikeimman, sisäisesti kokonaisen, niin sanoakseni elimellisen työn.

Vain uskaltava voittaa jotakin elämässä, ja vain yksilöllä on tämä uskaltamisen rohkeus. Vain yksilöllinen, vaistoonsa luottava ja uskova näkemys uskaltaa kuolinhyppäyksen tuntemattomaan noutaakseen sieltä voiton ja tappion uhallakin totuuden tai kauneuden kangastelevan aarteiden. Vain yksilöllä on uskalluksen mahti viskata ja pingoittaa näkemyksen kaaret yli elämän kuiluisten syvänteiden ja vaeltaa huipulta huipulle; joukon on vaellettava tasaista taivalta, polettava taattua, koettua tietä, painauduttava laakson umpeen uudelle huipulle kohotakseen; ja jos siltä jää moni suistuminen kokematta, niin jäävät siltä myöskin syrjään ne huiput, joilta avartuvat siintävät näköalat yli hengen maailmojen, ja jos se voi laskelmillaan päästä tasaiseen etenemiseen, niin elämän uusia aarnioita se ei ikinä aukaise; taatun vanhan se voi kokemuksen perustuksella päätellä arvoisaksi, mutta väkevän uuden se aavistuksettomana sivuuttaa.

On hengen tuhlausta jos kansa laskee luottamuksensa ryhmille eikä yksilöille. Ryhmä on vain yhteydetön ja hengetön kasauma toisiinsa herpoutuneita, toistensa varaan pysähtyneitä yksilöitä; yksilö taas on elävä, elimellinen kokonaisuus, johon on patoutunut teon ja tulevaisuuden, alkuperäisen alotteiden itsenäisyys ja mahti. Missä teon alote, suunnittelun rohkeus ja valppaus, toteuttamisen tarmo ja johdonmukaisuus on siirretty yksilöltä ryhmälle, siellä on katkaistu kärki eteenpäin viiltävältä teolta, painettu maahan suunnittelun hurmattu, itsenäinen lento, laimennettu ja hämmennetty toteuttamisen kestävä, huumatussa itsensä unohduksessa tuloksiin suistuva ponnistus; siellä viihtyy vain keskinkertaisuus, keskinkertaisuus niin teossa kuin suunnittelussa, niin alotteessa kuin toteuttamisessa; siellä on yhteisö eksynyt jokaisen pyrkimyksensä ainoasta toteuttajasta, yksilöstä; siellä on miekalta kadonnut terä, silmältä näkö, työn suoritukselta suorittaja.

KOMITEATYÖ.

Meillä Suomessa, eritoten suomenkielisissä sivistyspiireissä ja suomenkielisessä julkisessa toiminnassa esiytyy tämä yksilöllisyyden tajuamattomuus, yksilöllisen voimaton laiminlyöminen ja syrjäyttäminen aivan hallitsevana ja sävyttävänä yleispiirteinä. Erittäin kuvaavasti ja ilmeikkäästi osoittautuu se jo yhteiskunnallisen työskentelymme tavallisimmassa muodoissakin.

Yhteiskunnallisessa järjestelyssä ja rakennustyössä on meillä erikoistaipumuksena uskoa sekä alote, työ että edesvastuu joukkotoiminnalle: komiteoille, johtokunnille, valiokunnille, lautakunnille, hallintoneuvostoille--millä nimityksellä kulkenevatkin. Arvellaan, että missä ei itsestään ole keksintö kirvonnut, siellä kirpoo se jonkinmoisena aivojen yhteistoiminnan tuloksena, että missä tuntuu yksilöllistä alotetta, yksilöllistä näkemystä, yksilöllistä järjestelykykyä puuttuvan, siellä asetetaan joukko kokeneita miehiä kiskomaan toisistaan esiin tätä alotetta, tätä näkemystä, tätä järjestämisen tarmoa. Jos milloin ja missä huomataan jonkin seikan olevan takapajulla tai muuten vinossa, asetetaan komitea pohtimaan, missä se takapajuisuus oikein piilee ja mitä pajunköyttä sen korjaamiseksi on punottava. Jos mitä uutta tuntuu tarpeelliselta muovata, turvaututaan taaskin samaan patenttikeinoon: asetetaan taaskin komitea tasapäisiä miehiä pohtimaan ja jauhamaan, mikä tämä uusi oikeastaan olisi ja miten sen toteuttamiseen olisi ryhdyttävä.--Tässä menetellään yhtä nerokkaasti kuin teki entinen puumies, jolla oli kolme tylsää kirvestä ja joka saadakseen muka veistävämmän työaseen sitoi kirveensä yhteen.

--Tämän komiteataikauskon rinnalla ja sen edellytyksenä on meillä vallitsemassa eräs toinenkin taikausko: »hyväpäisyyden» taikausko. Sen lumoissa ovat yhteistoiminnalliset käsityksemme. Sekin johtaa osaltaan meillä vallitsevaan yksilöllisesti höllään ja harhailevaan työalan valintaan, hataraan ja pintapuoliseen tehtävälle omistautumiseen, näennäiseen työnsuoritukseen ja mieskohtaisen työtarmon pirstoamiseen.

Jos ken osoittautuu sujuvaksi, näppäräksi työntekijäksi, niin sanotuksi »hyväpäisiksi» mieheksi, niin luullaan sillä meillä kaiken autuuden täytetyksi. Tällaiselle, lahjakasileiselle henkilölle ovat meillä kaikki portit myötäsukaan avoimina. Hänen kaltaiselleen tyrkytetään--varsinkin jos hän lisäksi on »mukava» ja mukautuva mies tai kuuluu »piireihin»--jos mitä virkatoimia ja luottamustehtäviä, muovataan väkivoimin hänestä sellainen komiteajuoksija, joka meillä juuri on ominainen yhteiskunnallinen toimi- ja luottamushenkilö. Tällaisen, enemmän lahjakkaan eleen kuin todellisen lahjakkuuden lumoissa unohdetaan omistaa huomiota ja antaa niille tuleva arvo muille oleellisemmille ja elämäntyössä painavammille ja ratkaisevammille luonteen ominaisuuksille.

Tällainen »hyväpäinen» lahjakkuus on nimittäin usein sangen näennäistä ja pintapuolista. Se on tavallisimmasti vain kevyttä, ulkopuolista sopeutumista kulloiseenkin työhön, ei tunkeutumista tehtävän sisäiseen laatuun ja ytimeen; se on vain tilapäistä hetken vaatimusten käsistä suorimista, ei pysyvän teon vaivanalaista mutta hedelmällistä esille kehittämistä; se on usein vain pinnallisen ihmisen suulasta touhuilemista ja sanavalmista tiedon ja taidon näyttelemistä, joka hämmentää sanatulvaan asiallisen tietämättömyyden ja tartuntaherpouden.

Ihmistyössä on taitavuus vain luonteellisen alkuperäisyyden ja voiman ase ja palvelija. Vasta luonteen itsevoimainen kiinteys ja paino, luonteen antaumiskyky, työuskollisuus ja sisäisen omistautumisen mahti voi taidon vipusimella järkyttää vastahakoiset ja ihmiskäsittelyltä livahtavat elämänilmiöt ihmistahdon ja -tarpeiden mukaiseen järjestykseen. Pelkkä taitavuus ilman luonteen painoa liuskahtaa muodostettavan elämän ohitse yhtä hervottomasti, jälkeä jättämättömästi kuin aalto rantakallion ohitse: peittää vain hetkelliseen haihtuvaan hirskevaippaan hyökynsä tuloksettomuuden ja rientää näennäisestä suorituksesta uuteen yhtä näennäiseen.

*

Meillä, missä siis niin hartaan naivistisesti uskotaan johtokuntiin ja komiteoihin--varsinkin jos niihin kuuluu tohtoreita ja

neuvoksia--ja missä yhtä naivisti ja sovinnaisesti uskotaan mihinkä hyvänsä liukkaaseen, tuhatnäppärään hyväpääniekkaan, meillä on sääntönä kaiken terveen, keskitetyn ja kohdistetun työtarmon pirstonta. Meillä säilyttää yleinen luottamus samalle henkilölle--ja säilyttää jo asianomainen itsekin itselleen--jos mitä työn rihkamaa. Samainen yhteiskunnan pylväis istuu meillä tavallisesti vakinaisena tai v.t:nä yht'aikaa puolella kymmenessä virassa ja kymmenessä komiteassa: opettaa tunnin parin jossakin koulussa, hoitaa dosentuuriaan yliopistossa, näpertelee siinä ohella tiedeaskareitaan, istuu tuntisirpaleensa jonkin aikakauslehden toimituksessa, jossakin taidelautakunnassa ja teatterijohtokunnassa, rientää sieltä juoksujalkaa jonkin aatteellisen valistustoimikunnan kokoukseen, kuuluu sitäpaitsi vakaisena johtokunnan jäsenenä yhteen tai useampaan liikeyritykseen, suunnittelee jossakin valtion valiokunnassa vuosikautia jonkin yhteiskunnallisen toimialan umpimähkäistä parantamista ja uusimista, pudistaa lisäksi hihansuustaan artikkeleja ja arvosteluja sanomalehtiin ja aikakauskirjoihin, mistä ainesta kulloinkin vain on kysyntää, tekaisee siinä sivussa vaikkapa pitkän romaaninkin ja sujahuttaa suomennostyön, hosuu yleensä tässä juoksemisessa ja istumisessa niin päällään kuin kynälläänkin, niin käsillään kuin takinliepeilläänkin senkin seitsemälle taholle ja tolalle.--Koko tällainen tuoksina on joko todellisen työnteon täydellistä tajuamattomuutta ja kykenemättömyyttä tai sitte todellisenkin mieskohtaisen työtarmon--jos sitä on sattunut pohjalla olemaan--kevytmielistä tuhlaamista ja pirstoamista.

Meidän yhteiset asiamme hoitavat ja järjestävät nyt tällaiset taidon ja tiedon sirpaleet, harrastuksen ja huomion murto osaset, kymmenes-osaiset ihmistahdon siruset, joiden kokemus ja tarmo toisillaan kerrottuinakin antavat--kuten murtoluvut ainakin--vain yhä pienenevän murtoluvun, 1/100 ja 1/1000 osasen tahtoa, alotevoimaa, järjestämisen kiinteyttä ja päämääräselvyyttä.--Tällaiset voimat sepittävät lakimme, tällaiset johtavat puolueemme, ohjaavat liikkeemme ja liike-elämämme, järjestävät yhteiskunnallisen työskentelymme, johtavat sivistyslaitoksemme ja henkiset herätysliikkeemme, värittävät ja vesistävät sanomalehtemme, toimittavat kultuuriaikakauskirjamme, »taiteellistavat» teatterimme.

Nämä yhteiskunnallisen järjestämistyön elintehtävät suoritetaan päällepäätteeksi tilapäisissä, iltaisissa tai sunnuntai-aamupäiväisissä joukkoistunnoissa, joihin tavallisesti saavutaan aivan valmistautumattomina tai ainakin varsin puolinaisesti ja hätimiten kokoonkyhätyillä ennakkotiedoilla varustettuina, pää ja mielikuviutus vielä kuumina tälle istunnolle täysin vieraista asioista. Silloin kysytään kylmäverisyyttä ja »hyväpäistä» näppäryyttä, jotta tällaisissakin olosuhteissa kuitenkin voi yht'äkkiä kyhätä ja improvisoida itselleen mielipiteeltä näyttävän hätävarakäsityksen kulloinkin esille sattuvasta kysymyksestä. Ainekset tällaiseen mielipidekyhäelämän antaa yhtä luontevasti--jopa luontevamminkin--minkä hyvänsä komiteavirkaveljen vuolas ja suulaava sanavalmius--miten asiallisesti hatara ja perustelematon hyvänsä--kuin jonkun toisen sattumalta asiaan perehtyneenkin jäsenen pätevämpi, mutta sanonnallisesta avuttomampi ja kankeampi esitys. Joka tapauksessa tällainen tilapäisesti tekaistu käsitys, vaikka se onnen kaupalla olisi sattunut solahtamaan oikealle tolallekin, on mieskohtaisesti aivan tiivistämätön, pintapuolinen ja vakaantumaton. Tällaisille aineksille rakentuva yhteispäätös taas on aina aivan sattumanvarainen ja voi yhtä helposti luontua löyhäksi kuin päteväksikin.

Kun sitäpaitsi on otettava huomioon, että milloin tahdot ja käsitykset käyvät ristiin, useamman henkilön yhteisharkinnan tulokseksi täytyy muodostua välitysehdotus, josta on katkottu kärjet ja tutkaimet niin hyvään kuin huonoonkin suuntaan ja josta ilmeisten, jokaisen näkyviin lankeavain erehdysten ja vajanaisuuksien ohella on siloitettu pois uutta kehitystä lupaavat arimmat silmukatkin ja tulevaisuuden taimet, niin käsittää, että komitea- ja johtokuntatyö voi vaalia ainoastaan keskinkertaisuutta niin ihmisissä kuin asioissa, sellaista, johon ei kompastu hyvässä eikä huonossa merkityksessä tasainen järki, että vieras hyvä on niille yhtä epäilyttävä ja vältettävä kuin ilmeisesti heikkokin, ja että ratkaisevissa käänteissä ja uusina uria auottaessa jäävät rohkeat, uskaltavat ja perille vievät aloitteet suorittamatta.

Juuri tästä komitea- ja johtokunta-omaisesta yhteistyöskentelystä, sen välttämättömyydestä, luonteettomasta keskinkertaisuudesta johtuukin se ominainen liukuva ylimalkaisuus ja asiallinen epäpätevyys, joka usein leimaa erikoisesti suomenkielisiä--eritoten helsinkiläisiä--yhteiskunnallisia johtopiirejä, se toimitteliäisyyden ilme yksilöllisen ja luonteellisen tyhjäänpäiväisyyden ja puolikelpoisuuden rinnalla, se laverteliäis periaatteileminen silloin kun olisi annettava sanojen vaahdon sijasta yksinkertainen, itse puolestaan puhuva teko. Kaikessa julkisessa työskentelyssä, kaikessa keskeisessä luottamustyössä uiskentelevat meillä kermana kaikenlaatuiset pauhun, kohinan ja näön, suulaan, mutta epäpäteisen ja epäasiallisen sanavalmiuden miehet, komiteapakisijat. Kansan luontainen kelpoisuuden vaisto on äkillisissä uusissa olosuhteissa niin hämmäntynyt tai vakaantumaton vielä, että kaikellinen sivelty näkökulmasta häikäisee sen näkemästä luottamusmiestensä todellista luonteen painoa ja arvoa ja että se luottamuksellaan valtuuttaa usein sangen köykäisiä henkilöitä.

PUOLUE-ELÄMÄ JA SANOMALEHDISTÖ.

Puolue-elämämme on tällaisen luonteettoman, yksilöllisesti epäitsenäisen ja epäalkuperäisen, kanslianomaisen johdon vuoksi luiskahtanut umpikujaan. Porvarilliset pääpuolueemme kilpailevat ja kinastelevat täysissä tosissaan siitä, kumpi niistä on vapaamielisiä uudistuksia harrastavampi, kumpi tervettä vanhaa kehitystä säilyttävämpi, kumpi on kansallisempi, perustuslaillisempi, kumpi ajaa tarmokkaammin raittiutta, torppariasiaa, maalaiskansan etuja, työväenolojen parantamista, nuorisoseura-aatetta, yhteistoimintaa, kumpi osoittaa suurempaa kunnioitusta kirkolle ja kumpi on uskon asioissa vapaa-aatteisempi. Tämä osoittaa vain, kuinka tyhjat, laimeat sydämet ja ontot, juurettomat tahdot ovat näiden puolueiden keskeisenä ytimenä. Puolueiden keskeisiltä henkilöiltä puuttuu alkuperäisen, asiallisen näkemyksen mahti tajutakseen uusien olosuhteitten asettamat ja viitoittamat uudet tehtävät ja uudet vaatimukset: puuttuu se luonteen suorakasvuisuus ja itsenäisyys, joka väkevällä kädellä pakkoittaisi rintamat asettumaan siihen tanaan, jota nämä uudet olosuhteet vaativat.

Luonnollinen puolue-elämä on yhteisten asioiden, yhteisen käsityksen perille ajamista ja toteutumiseen taistelemista. Siellä missä päämäärä ja tarkoituserät ovat yhteiset, siellä on myöskin luonnollisesti taisteltava yhdessä, rinnan: siellä lyö selvä, luja ja alkuperäinen tahto sillat entisten erimielisyyksien ja lohkokoumisten ylitse ja lykäten menneen menneeksi taistelee nykyhetken yhteisen pyrintöperän luomalla yksimielisyydellä. Vain siellä, missä puuttuu päämäärää luova luonteen mahti, missä asiallinen näkemys ei ole niin alkuperäinen ja väkevä, että se välittömästi

heittää samaan pyrkivät tahdot yhteiseen ponnistukseen, vain siellä saattavat vanhat heroittuneet kinat vielä kummitella mielissä ja entisyyden varjot hämmentää nykyisen hetken ja nykyisen tilanteen vaatimaa rintamaa.-- Puolue ei ole mikään kivettymä, joka pysyy kerta muodostuttuaan, vaan on se sen takana ja sitä kannattavain pyrkimysten ja voimien patouma, aallon paisumus, joka kasvaa ja heikkenee sen mukaan, kuinka elävä, suorassa suunnassa kulkeva ja laajalti paisuva on sitä ajava pyrkimys.

Nykyisten puoluemiesten, nykyisen puoluejohdon henkistä pienuutta, hedelmättömyyttä ja alotekevyyden laimeutta osoittaa se, että puolueemme vielä liukuvat entisillä teloillaan, vaikka yleinen mielipide jo on aikoja sitte täysin kypsä uusiin, nykyisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisempiin ryhmittäisiin. Nykyiset puolueemme ovat oikeastaan enää vain entisten tarpeiden jähmettymiä, sisällön jättämiä kuoria, joiden varjossa vielä vanhasta tottumukselta ollaan, mutta joilla ei enää ole mitään lämmittävää, yhteen liittävä, taisteluun johtavaa mahtia.

Viimeiset--vuoden 1916--eduskuntavaalit, joissa sosialistit saavuttivat ehdottoman enemmistön eduskunnassa, tuntui hämmästyttäneen puoluepiirejämme. Tulos oli kuitenkin luonnollinen, koska sosialistit tällä hetkellä muodostavat ainoan poliittisen puolueemme, jota yhdistää ja innoittaa yhteisen pyrkimyksen päämäärä. Annettakoon porvaripuolueillekin asia, jonka kaikki mielet välittömästi tuntevat yhteiseksi ja omakseen, annettakoon niille selvittävä ja kokoava taisto- ja iskusana, jossa on tavoitettu mielissä kytevä yleinen pyrkimys, ja enemmättä, keinotekoisetta kiihoitustyöttä ovat rivit ryhmittäytyvät ja taajenevat ja lähtevät liikkeelle ja yhteisen joukkohuumauksen hurmassa riuhtaisevat mukaansa välinpitämättömätkin.

Jos esimerkiksi näissä vaaleissa suomalaiset porvaripuolueet olisivat kulkeneet yhdessä yhteisin tunnuslausein ja yhteisin rintamin kuten niillä on yhteinen mielikin ja kuten kaikki muut, paitsi muutamat piintyneet puoluepukarit, pitivät luonnollisena, niin olisi tämän yhteisen liikunnan vuolas luonnollinen pyörre ollut mahtavin ja tehoisin äänestykseen kiihoitin. Mutta mistä olisivat meidän paatuneet puoluekanslistimme ja virastoiksi jähmettyneet puolueuuvostomme oppineet tajuamaan tällaista joukkoliikuntojen tenhoa ja vöyryttävää mahtia, ja ottamaan ovelissa, rikkiviisaissa vaaliteknillisissä laskelmissaan huomioon myöskin elävän elämän virtaukset?

*

Sama terävien, hallitsevien, alotevoimaisten yksilöiden puute, mikä tekee puolue-elämämme niin seisahdaneeksi ja asiallisesti hataraksi, sama puute laimentaa ja ylimalkaistaa julkista sanaammekin.

Maaseudun lehdet ovat olosuhteiden vuoksi yleisemmästi merkittävempiä. Niiden vaikutus ja harrastuspiiri rajoittuu verrattain vähäiseen ympäristöön, ja ovat toimitusvoimatkin yleisen yhteiskunnallisen mielipiteen johtajiksi ja suunnanantajiksi yleensä toisarvoista väkeä. Pääkaupungin johtavat lehdet taas ovat välittömästi monipäisten ja epäpersoonallisten puoluepiirien ja -ryhmien välittömän vaikutuksen ja johdon alaisina.

Sillä sijalla, jolta olisi luotava, annettava sisältöä yleiselle mielipiteelle, hyöriivät ja toimivat vain näppärät ja sujahtelevat, mutta luonteettomat kynäniekat, itsenäistä näkemystä ja vakaumusta vailla olevat, mutta sitä alttiimmin ja ehdottomammin ryhmän uskoa vannovat sanasepät. Vain sellaiset sopeutuvat käytyreiksi ja kirjureiksi puoluevaltuuskunnille, vain sellaiset taipuvat siloisesti puhumaan valtuuskunnissa siloisiksi tallatuista asioista; sellainen sanakehrän pyörimistä ei häiritse mikään itsenäinen, omavarainen havainto siitä, ett'eivät kaikki asiat todellisuudessa kuitenkaan ehkä olekaan aivan selkeät, liukkaat ja pykäliin sopeutuvat kuin puoluekokouksen pöytäkirja tai puolueen vahvistettu ohjelma säätävät.

Toimituskuntien nimellisinä koristuksina saattavat kylläkin komeilla jotkut tieteellisen tai yhteiskunnallisen toiminnan eturintaman miehet, mutta työskentelevät nämä silti edelleen varsinaisilla työaloillaan. Työ, joka itsessään kysyisi väkevimmän ja hedelmällisimmänkin hengen täyden ja kokonaisen luonteen mahdin ja luovan keskittyneen työtarmon, on täten joutunut muun varsinaisen elämäntehtävän ohella tilapäisesti suoritetuksi sivutoimeksi.

Tällaisen järjestyksen jäljet näkyvätkin elävästi pääkaupungin johtavissa lehdissä. Niissä rehoittaa ilmeisin keskinkertaisuus, ainoakaan johtava persoonallisuus ei puhu niiden laimeasta arkisuudesta. Niissä kyhätään ja kyhätään palstat ja taaskin palstat harmaata, ikuisen harmaata paperia, mutta kärjeksi terästyvä, salamaksi singahtava, suorana sydämen verenä suihkuava, naulan kantaan helähtävä johtajansana jää kirpoamatta niiden sanaerämaasta. Niissä ei ole tilaa yksilöllisesti itsenäiselle ja uutta luovalle valtiolliselle ja yhteiskunnalliselle näkemykselle.

Jos missä tuntuu paisuvan väkevämpi, itsenäisempi mahti, joka ainoan riittävän ja pätevän valtuutuksen, oman henkilökohtaisen vakaumuksen nojalla tahtois uudistaa ja asiallisemmille, elävän elämän mukaisemmille perustuksille siirtää vanhoissa ja vanhentuneissa uomissa kulkevan puolueyhmittyksemme ja jossa on näkemyksen totuutta ja vakuuttavuutta, julistajan tulta ja hartautta niin paljon, että hänessä uhkaa nousta yleistä mielipidettä luova ja muodostava voima, niin sävähtävät kaikki puoluekoneistoissa hyöriivät piskuiset ratassieluset, ja yhteisessä itsehyväisessä häärinässä suljetaan ja teljetään tämä vaarallinen mies vaikutuksesta ja pelastetaan puolue hetkeksi--vaikkapa puolueen koko vastaisen elämän ja kehityksen kustannuksellakin. Onhan viisaampaa--johtokunta--viisaampaa!--ottaa alaisekseen mies, joka ei johda, on vain taipuva johdettava; silloin pysyy pääasia kuitenkin entisellään: johtokunta *johtokuntana*.

Mutta miten viisasta toimitusneuvostojen vallan ja vaikutuksen säilyttämiseksi onkin miehittää sanomalehtemme--johtavatkin lehtemme--keskinkertaisuuksilla, on tällainen menettely periaatteeksi omistettuna kuitenkin kansan hengen tukahuttamista. Yksilöissä, eheissä tahdoissa, luovan teon miehissä on kansan elävä voima: niiden sydämen ja pään ajasta sinkoo kaikki, mikä antaa kansan tahdolle sisällön ja muodon, suuntaa sen, vie sen saavutuksiin. Missä persoonallisuus, luova yksilöllinen voima esiytyy on riisto kansalta, kansan oikeudelta herättäjänsä, johtajaansa, jos ei tätä persoonallisuutta lasketa sille paikalle, missä hänen voimansa voi hedelmöittää kansan. Luova persoonallisuus on kansallinen voima. On kuolemansynti kansaa vastaan tehdä tehottomaksi tällainen luova persoonallisuus!

Väkevällä, itsevoimaisella persoonallisuudella, henkisellä ja luonteellisella kiintotähdellä, jolla on valonsäteilynsä

itsessään ja joka säihkyää valonsa polttavaa rikkautta ympärilleenkin, hänen kaltaisellaan ei ole tilaa nykyaikaisessa suomalaisessa hyvin johdetussa sanomalehdessä--enempää kuin missään muussakaan suomalaisessa yhteisyrietyksessä. Sillä mihin joutuisivat silloin tärkeät toimitusneuvostot ja yhteiskokemuksen ylenpalttisuutta nuokkuvat johtokunnat, jotka haukottelevat pitkäpiimäisyyttään ja unisuuden malltiaan kuin hometta jokaiseen asiaan, jota käsittelevät, ja joiden yhteisharkinnan kiirastulen lävitse itsenäinen, alkuperäinen ja uutta hedelmöivä ajatus voi yhtä helposti ja vammautumatta tunkeutua kuin kameeli neulansilmän lävitse?--Keskinkertaisuus säikähtyy aina tyrmistyneemmäksi alkuperäisesti hyvän ja väkevän ilmiön edessä kuin ala-arvoisen ja heikon, sillä oikea itsesäilytysvaisto sanoo sille, että heikko jää eloon jääneenäkin hedelmättömäksi ja siis vaarattomaksi, mutta väkevä hyvä saattaa uhata mullistuksella koko olevaa tilannetta ja suistaa keskinkertaisuuden itsensäkin valta-asemiltaan.

Erittäin kuvaavaa henkiselie ryhdillemme on muuan pienoispiirre, joka luonnehtii julkista sanaamme. Eräät asiat, laitokset, henkilöt tai toimenpiteet ovat aina jonkun lehden erikoisen suojeluksen alaisina ja ovat julkisessa toiminnassaankin pyhitetyt asianomaisen lehden arvostelevalta suhtautumiselta. Pidetäänpä aivan julkisena »skandaalina», jos vedetään julkisuuteen jotain tämmöisen, asianomaisten helmoihin otettujen laitosten tai henkilöiden heikkouksia--olkoonpa laitos tai ilmiö sivistyksellisesti tai yhteiskunnallisesti miten tärkeä tahansa ja olkoonpa heikkous tai harha-askel miten olennainen ja ilmeinen hyvänsä. Tätä peittelevää jänis-diplomatiaa--pään piiloittamista pensaaseen muun ruumiin jäädessä miten näkösalie hyvänsä--tätä hurskaan viatonta toivomusta, että kun heikkouksista ei mitään hiiskuta, ei niitä silloin olekkaan, sitä harrastetaan ja vaalitaan meillä vähin joka taholla. Tämä piirre on yhtä tuttu ja koettu jokaiselle helsinkiläiselle julkiselle arvostelijalle kuin maaseutulehtienkin avustajille. Kaikkialla saa olla yhtä varautunut siihen, että jossakin asiassa koskettaa arkaan kohtaan, jolloin arvosteleva kirjoitus tai huomautus--miten vilpittömässä mielessä se on tehtykin ja vaikkapa siitä vastaakin omalla nimellään--kuitenkin joko painetaan villaisella tai hiljaisesti haudataan paperikoriin.

EDUSKUNTAJÄRJESTYS.

Suomen suomenkielisen yhteiskunnallisen luomisen tähän asti tärkein ja ilmeikkäin aikaansaannos, Suomen uusi eduskuntajärjestys valaisee syntyhistoriassaan ja rakenteessaan mitä elokkaimmin sitä yksilöllistä viljeltyä viljeltyä, jonka katveessa julkinen elämämme vielä on.

Vain ympäristössä, jossa yksilöllinen arvostelu ja itsenäinen, asiallinen pohdintakyky vielä ovat aivan alkuasteella saattaa tilapäinen mielialapuuksa siten riuhtaista yhteiskunnallisen kehityssuunnan aivan uusille, oudoille, jopa seikkaileville urille kuin suurlakon tapahtumat meillä. Vain yleisen mielipiteen luonteettomuus, viljelemättömyys ja kehittymättömyys selittää sen, että kokonainen kansa hetkellisessä, sokaistussa hurmiossa yrittää viskata siihen-astisen historiallisen yhteiskunnallisen rakenteensa sivulle ja kevytmielissä, vaistottomassa rohkeudessa ryhtyy sepittelemään itselleen uutta, tilapäisten parantelijain sille tyrkyttelemää patenttijärjestystä.

Kuten esi-isänsä itsetiedottomuuden unesta virvonnut nykyaikainen talonpoika ensi tietoisuuden työnään turmelee esi-isänsä hänelle jättämän kodin: paloittaa seinät ikkunoiksi ja oviksi, rakentaa julkihuoneet ja verannat, mutta hävittää tuvat, korottaa katot ja korustaa salit, mutta unohtaa ovien ja ikkunoiden ylenpalttisuuden välille varata itselleen vuoteen tilan, vierashuoneittensa sekaan perheen huoneen, koko asuntonsa tehdasmoiseen suurekkuuteen asuttavuuden ja kodin leiman; samaten on Suomen valveutunut kansakin luodessaan uuden eduskuntajärjestyksen unohtanut, että yhteiskuntaa ei järjestetä näöksi ja näyteltäväksi, vaan elettäväksi, että yhteiskunnallisen luoman kelpoisuus ei ole siinä, kuinka uusikuosiseksi se on sattunut luontumaan, vaan siinä, kuinka taipuisasti se soveltuu oleviin olosuhteisiin ja palvelee elävän elämän tarpeita luoden olevan, menneisyydeltä perityn yhteiskunnan pohjalle kehittyneitten, muodostuneitten elämäntarpeiden mukaista uutta.--Eduskunnan autuus ei ole siinä, kuinka väljille äänioikeuksille se rakentuu, vaan siinä, miten työkelpoisa elin se on yhteiskunnalle, miten runsaasti yhteiskunnallisen työskentelyn taitoa, kokemusta ja kypsää, raitista, uskaltavaa malttavaisuutta se voi pusertaa, kohottaa esiin kansasta kansan yhteisiä asioita hoitamaan.

Suomen nykyinen eduskuntajärjestys edustaakin erikoisen valaisevasta nuorta, juurtumatonta yhteiskunnallista sivistystämme. Se on kauttaaltaan rakennettu, ei missään kohdassaan muodostunut, se on perustunut aatteille, ei elämälle. Se kantaa kaikessaan hyväätarhoittavan, mutta löyhän ja hetkellisen aatteilun, suuntailun ja intoilun leimaa löytämättä missään todellisuuden, olevaisuuden ja lahjomattoman käytännöllisyyden vankkaa kulmakiveä. Siellä, missä olisi rakennettava salaperäisen, näköä vaihtavan, mutta sittenkin pysyväisen yksilöllisen ihmisluonteen tarkasti vaarinotetuille, tulisella sydämellä tunnetuille ja kylmällä lahjomattomalla järjellä tajutuille ja harkituille ominaisuuksille, siellä on pidetty silmällä vain yleisen, hetkellisen mielipiteen joka hetki väriä ja muotoa vaihtavaa, alati virtailevaa pintaa. On rakennettu virran kuplille ja tuulen vaihteleville vireille, hetken näkö- ja luuloajatuksille ja mielen pyräyksille siellä, missä olisi ollut rakennettava elämän pysyvälle pohjalle: ihmisluonteen ja elämän todellisuuden vaikeasti tavoiteltavalle, mutta olevalle perustalle. Yhteiskunnallinen rakentaminen ei ole lapsen ilmavaa, oikullista, mielivaltaista leikkimistä, vaan kypsän miehen ja mielen uurasta, syvyyksiin tunkeutuvaa työtä, eikä sitä kudota hetken mielioikuista ja mielenpistoista, vaan on se kärsivällistä, raskasta ja hidasta, ihmispolvien yhteistyönä suoritettavaa, hankalan ja vastahakoisen olevaisen sovittamista, taivuttamista, pakottamista ja sulattamista ihmisjärjen, ihmistahdon ja ihmistarpeiden mukaiseksi elettäväksi kokonaisuudeksi.

Suomen kansakin ryhtyessään lapsen uskaliaalla herkkäuskoisuudella silmänräpäyksessä kyhäilemään, miks'eipä loihtimaan itselleen aivan alutonta ja pohjatonta sekä sen menneisyydestä että sen nykyisestä kehitystasosta yhtä irrallista luomaa, kaikissa hetken aatehelyissä koreilevaa eduskuntajärjestystä leipoikin leivän asemesta itselleen kiven. Sommitellessaan kaiken vapaamielisen uusikuosisuuden ja vannoutuneen, oikeaoppisen kansanvaltaisuu den mukaisen eduskunnan, joka näköään on kansanvaltais in, mitä toivoa saattaa, loikin se eduskuntajärjestyksen, jossa kansa vain on äänestyskone. Eduskunnan todellisen henkilökohtaisen kokoonpanon määräävät kansan sijasta muutamatasaiset henkilöpiirit, vaalilistojen itsevalitut ja itsevaltiaat laatijat--vieläpä lisäksi henkilöpiirit, jotka edustavat tyhjintä ja paperisinta elämäntarpeita, mikä kansasta saattaa kiteytyä: ammattipolitiikkojen ja ammattisanomalehtimiesten väljähtäneet, sanojen helinässä paatuneet, henkisesti puolimittaiset ryhmät eri puolueiden karsinoissa.

Jo muuan ainoa piirre uudessa eduskuntajärjestyksessämme riittää osoittamaan, miten pintapuoliselle ihmistuntemukselle se on rakennettu ja miten keinotekoinen ja hetkellisesti järkeily on sen elämäkokemuksen perusta. Uudessa eduskuntajärjestyksessämme on tehty tehottomaksi tai ainakin arveluttavasti hämmennetty kaiken yhteiskunnallisen järjestäytymisen alkeellisin ja väkevin liitevoima, ihmishengelle luontainen sankarikunnioitus: heikompien vilpitiön ja välitiön luottamus väkevämpäänsä kohtaan, ryhmittäminen luonnollisen johtajansa ympärille, oman mieskohtaisen voiman vaapaaehtoinen siirtäminen ja omistaminen toisen ihmisen tueksi, jonka alkuperäinen, luova, kokoava hengen mahti takaa suuremman saavutuksen kuin oma yksilöllinen ponnistus.

Uudessa eduskuntajärjestyksessämme on tehty aivan näennäiseksi henkilöä äänestäminen, henkilölle yksilönä, henkilön mieskohtaisille, taatuille ja koetuille luonneominaisuuksille, hänen elämän kokemukselle ja luonteelle annettu luottamus. Äänestäessä varmaa, luottamuksen virittänyttä henkilöä luiskahtaakin ääni tämän henkilön ohitse jotain merkittäviä--itse vaaliliittymään piilotettuja, puoluekanslioiden siihen kätkeviä--kimmahdusteita aivan odottamattomalle, äänestäjän sisäiselle luottamukselle tyyten vieraalle ja yhdentekevälle henkilölle. Eduskuntajärjestyksemme johtaa ja pakoittaa äänestämään, ei henkilöä, vaan puoluetta. Mieskohtainen luottamus on kohdistettava henkilön sivutse epäpersoonalliselle puolueelle, ja katkaisee eduskuntajärjestyksemme täten väkevimmän ja luonnollisimman tunnelitekohdan yksilön ja yhteiskunnallisen harrastuksen väliltä.

Täten muodostuvalta eduskunnaltakin katoa välittömän edustavuuden teho ja arvovalta. Kukaan ei yksilökohtaisesti tunne eduskunnassa juuri hänen omalla, suoralla, välittömällä äänestamisellään sinne valtuuttamaansa henkilöä, vaan tuntuvat eduskunnan jäsenet naiville, välittömälle yleistajunnalle istuvan tehtävissään joidenkin syrjäisten voimien sinne keinottelemina. Kaikesta yleisestä äänioikeudesta huolimatta vaikuttaa vaalijärjestyksen keinotekoisuus sen, ettei kansa välittömästi tunne ja tunnusta eduskuntaa omakseen, omaksi yhteiskunnalliseksi parhaimmistokseen, oman yhteiskunnallisen tahtonsa välittömäksi elimeksi.

Hedelmästä puu tunnetaan! Kun vaalijärjestyksen seula, jonka olisi sihdattava Suomen kansasta esille sen yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön kykenevin ja pätevin valiomiesthistö, toimii siten, että melkein puolet eduskunnan jäsenistä ovat ruumenia, vain perin alkeellisesti pystyvät minkäänlaiseen älylliseen, rakentavaan yhteiskuntatyöhön, niin se ei todista hyvää tämän seulan rakenteesta. Edustajistossamme istuu paljon henkilöitä, joiden sijasta siellä yhtä tuloksellisesti eduskunnan työkyvyllä ja melkoista huokeammilla kuluilla yhteiskunnalle voisi istua vaikkapa asianomaisten puolueiden väreillä maalattuja automaattisia äänestysnukkeja--valitut saman suhteellisen vaaliponnistuksen mukaan kuin muutkin edustajat, varustetut näiden kanssa samoilla äänestysoikeuksilla ja merkityt kukin omalla otsikkokirjoituksellaan: n.n. puolueen naisasian harrastelu, n.n. puolueen torpparikalastus, kristillismielisyys j.n.e.--Tällaisia periaatteellisia istujia ja automaattisia äänestäjiä kuuluu jokaiseen puolueeseen, ja ovatkin ne mukana vain asianomaisten puolueiden kansan- ja naisvaltaisina dekoratioineina.

Erikoisen runsaasti on näitä tällaisia pelkästään dekoratiivisia istujia sosialistisen puolueen sekä naisedustajain piireissä. Naisluonteelle ominainen yleiskatsauksen puute--kykenemättömyys kylmäverisesti abstrahoimaan yksityisseikoista niitä hallitsevaa yleispiirteistä, järkivoittoista kokonaisuutta--ja tätä ominaisuutta seuraava näkökulman yksipuolisuus, yksityisseikkainen kiihkoilu ja arvioinnin hätköivä liioittelu ja suhdattomuus, yleensä yhteiskunnallisen vaiston ohuus tekee naisen osanoton yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön yleensä oikulliseksi, epätasaiseksi, epävarmaksi ja epäjohtomukaiseksi.

Eduskunnan valtaryhmän, sosialidemokraattisen puolueen edustajat ovat niinkään runsaissa määrin pelkkää kuollutta painolastia rakentavassa lainsäädäntötyössä. Ahdas ja niukka elämäkokemus, muutamia kaavanomaisiin ja sulattamattomiin puolueoppilauseihin kivettynyt henkinen näköpiiri, melkein täydellinen tottumattomuus älylliseen ja käsitteelliseen työskentelyyn tekevät useat tämän puolueen jäsenet melkein kykenemättömiksi mihinkään muuhun positiiviseen tehtävään eduskunnassa kuin periaatteelliseen istumiseen, uskollisiin äänestysuurnalle kävelyihin valppaampien puolueoverien ohjeitten mukaisesti tai »toverien» valmistamien puheitten paukuttamiseen puhujalavalta. Lisäksi istuu tässä puolueessa vielä runsaammin kuin porvaripuolueissa kieroon kasvaneita kiihkoilijoita ja oman ahdasnäköisyytensä pimittämiä fanatiikkoja, joiden älyn pimentoon yhteiskunta ja yhteiskunnallisen kokonaisuuden tarpeet näkyvät vain omien umpinaisten, sulkevien puolueuurien ratkelmitse ja jotka eivät hituistakaan lisää enempää eduskunnan asiantuntemuksen rikkautta ja monipuolisuutta kuin elämäkokemuksen inhimillisyyttäkään ja laajuutta tai luonteellista arvoa ja ryhtiä.

Uuden uutukainen, kansanvaltaisesti puhdasoppinen eduskuntajärjestyksemme suhteellisine, nais- ja yleisine äänioikeuksineen on siis luonut yhteiskunnalliselle työskentelyllemme elimen, josta vain murto-osa on kelpoinen ja kykenevä vaatimattomaankin yhteiskunnalliseen luomis- ja rakennustyöhön.

Luonteeton, pintapuolinen järkeily on eduskuntajärjestyksen muovailemisessa kuten kaikkialla muuallakin, missä se yrittelee alutonta ja pohjatonta sepitsemistään, hiuksenhienoissa johteluissaan ja harkituissa suuntailuissaan unohtanut ja sivuuttanut elämän läheiset, elävät ja vaikuttavat voimat ja tässäkin tapauksessa pystynyt kyhäämään vain näennäisen onton varjoluoman vailla elämän todellisuuden sisältöä, pontta ja kehittymisen ainesta. Missä on kutsumattomassa luomisessa unohtettu ja sivuutettu elämän elävät mahdit, siellä sivuuttaa lopulta elämä yhtä ylväästi ja unohtavasti tällaisen luoman kuin se alkuvaiheessaan on sivuuttanut elämän.

SIVISTYKSELLISIÄ LAATUPIIRTEITÄ.

AATTEELLINEN HARRASTELU.

Tämä epäyksilöllisyys, yksilöllisyyden sekä kehittymättömyys että sen merkityksen tajuamattomuus, joka niin hallitsevasti luonnehtii julkista yhteiselämäämme, esiyytynä tietysti vielä selkeämpänä ja vallitsevampana varsinaisessa yksilöllisessä elämänsuhtautumisessa ja mieskohtaisessa hengenviljelyksessä.

Ken ankaralla ja lahjomattomalla silmällä tarkkailee henkisen elämän ja henkisen harrastuksen ilmiöitä

suomenkielisissä sivistyspiireissä, hänelle selkeneekin nopeasti, kuinka hataraa yksilöllinen viljely meillä vielä toistaiseksi on. Tämä yksilöllinen viljelyttömyys ilmenee niin yksilöiden omissa elämän harrastuksissa kuin henkisten joukkovirtausten laadussakin. Niin hyvin yksilöllisesti kuin yhteiskunnallisesti on henkinen suhtautuminen yht'aikaa sekä hidasta että herkkäuskoista.

On vaikeata virittää suomalaisessa ilmakehässä puhtaasti henkisen harrastuksen liekkiä. Yksilöt, yksilöllinen tahto ja äly uinuvat vielä jonkinmoisessa horroksen verhossa. Pelkästään omalla asiallisella totuudellaan tehoava sana ja henkinen määrittely raukeaa älylliselle tajunnalle voimattomana; sellainen ikäänkuin tukahtuu yleiseen ajatuksen herpouteen, erillisen, itsenäisen, mieskohtaisen ajatus- ja suhtautumiskyvyn untuneisuuteen. Älyllisen selkeyden tarve, intellektuaalinen vilpittömyys on vielä kehkenemätön. On vielä tuntematon ja kokematon se älyn ilmava liekki ja leikki, joka löytää viileän tyydytyksensä elämän ilmiöiden puhtaassa, lahjomattomassa huomioitsemisessa ja määrittelemisessä, elämän vapaassa, omista mieliteista irtautuneessa tajuamisessa ja älyllisessä omistamisessa.

Hengen ilmiöt tajutaan vielä aivan naivisti, niin sanoakseni käytännöllisesti: niiden tilapäinen, elämällinen hyödykkyys eikä niiden teoreettinen, ihmiseduista ja mielihaluista riippumaton totuuspitoisuus ratkaisee niiden kiinnevarvon. Tyydytään aatteelliseen tarkoitukseen silloin kun olisi tunkeuduttava aatteelliseen sisältöön. Aatteellinen ja älyllinen elämänselvittely ei sinään ole riittävä kiihotin hengen herättämiseksi toimintaan, vaan on aatteellisen harrastuksen valjastauduttava jonkin käytännöllisen tarkoituksen palvelukseen tullakseen tajutuksi.

Yleensä on suomenkieliselle sivistykselle ja sivistyneistölle tunnusmerkittävä puhtaan henkisen harrastuksen sijasta aatteellinen harrastelu. Kun hengenviljely vielä on niin alkuasteellaan, ettei ihmisellä ole ainesta yksilöllisempään eetillisten ja taiteellisten elämänarvojen itsenäiseen, alkuperäiseen ja puhtaaseen tajuamiseen, yleensä yksilölliseen elämän selvittelyyn, niin sivuutetaan yksinkertaisesti tämä työläs ahdinkoinen viljely, ja purjehditaan lavein purjein yhteiskunnallisen parannustyön väljille vesille. Kun ei ole hengen kiintonaaisuutta ja tarmoa ainoaan satoisaan hengentyöhön, itsekasvatukseen, oman yksilöllisen elämäntuntemuksen ja -kokemuksen syvämmäksi ja tietoisemmaksi viljelyyn, niin livahdetaan kevyesti tämän raskaan ja ainoan ihmisarvoisen elämäntehtävän ohitse, ja aletaan kasvattaa itsensä sijasta muita ihmisiä, harjoittaa helppohintaisinta ja hyödyttömintä hyväntekeväisyyttä, siveellispedagoogista.

Suomenkielisen sivistyneistön henkinen harrastuspiiri kohdistuu ja rajoittuu arveluttavassa määrässä juuri tällaiseen yleishyödylliseen suuntaan. Eräät sinään terveelliset ja yhteiskunnallisesti tärkeät ja hyödylliset erikoisharrastukset ovat suomenkielisen yleisön suurelle osalle muodostuneet kaiken henkisen harrastuksen surrogaateiksi, joiden palveluksessa pauhaaminen vapauttaa kaikesta julistajaan itseensä kohdistuvasta mieskohtaisesta hengen viljelyksestä. Minkä tahansa ahtaan ja ulkopuolisen, vaikka itsessään hyödyllisen ja tarpeellisen erikoisaatteen harrastaminen ja levittäminen kasvaa henkisesti tottumattomissa aivoissa suhteettomaan aatteelliseen ja eetilliseen arvoon, muodostuu laajoille, henkisiin elämänarvoihin tottumattomille yleisöpiireille ikäänkuin kaiken aatteellisen harrastuksen, kaiken siveellisen itsekurin tunnusmerkiksi ja pimittää näiltä näköalat muille vapaammille, laajemmille henkisen elämän ulapoille. Tyydytään ja tyrehdytään kaikenmoisiin puoliatteisiin, ohjataan satamaan jo ennen ulapalle saapumistakin, laskeudutaan hengen työläästä, jos ihanastakin avaruus- ja korkeuslennosta lähimmän kotikatajan oksalle levähtämään. Missä on lähdetty lentoon noustaksi ja kohotaksi hengen siintäviin avaruuksiin, tupsahdetaankin lähimpään, viritettyyn käytännöllisen ja tyypeän erikoisaatteen verkkoon ja sirkutellaan ja raksutellaan siinä, ikäänkuin jo olisivat kaikki taivasten salit saavutetut.

Jos missä, niin meillä on otollinen maaperä kaikenlaatuisten seikkaileville aatesuunnille. Älyllinen arvostelu on niin haparoiva ja kehittymätön vielä, ettei se voi omavaraisesti eroittaa kultaa kuonasta. Vasta kun ajatus viskautuu todesta seikkailevaksi, määrittelystä harhailevaksi haaveiluksi, johtopäätelmällisestä ankaruudesta utopistiseksi suuntailuksi, vasta kun filosofia vaihtuu teosofiaksi, yhteiskunnallinen rakennustyö sosialistiseksi tai puolueuskonnoksi, yksilöllinen taisteleva, problemaattinen vakaumus muodin ja joukkohuumauksen mukaan vannovaksi kategoriseksi yleisvarmuudeksi, vasta silloin voi sillä olla maaperää suomalaisessa yleishengessä--jopa ylen otollinenkin maaperä.

Herkkäuskoisessa hurmiossa suistutaan jokaisen ylimalkaisen, parannusta lupailevan tunnuslauseen mukaan, haltioidutaan sitä ehdottomammin, mitä ahtammin tai julkeammin noiden »aatteiden» julistajat vain osaavat esittää keppihevosen kaiken maallisen ja taivaallisen siunauksen vuoretkin aukaisevana, viheriöivänä Moses-sauvana. Meidän julistajamme--olkoot sitte teosofeja tai tolstoilaisia, Prometheus-ihmisiä tai siviiliavioliittomarttyyrejä, Kalevala-kalervoisia tai piilopirtti- ja tuohikulturisteja, esperantisteja tai puhdaskielisyyspyöveleitä, kolmisointusinisukkia tai eläinsuojelusharrastajia, naisasianaisia tai siveysaarnajia, pappis- tai kasvissyöjiä, perustuslaillisia tai kansallismielisiä, kristillismielisiä tai nuorisoseura-aatteilijoita, sosialisteja tai raittiusprofeettoja, kansanvalistajia tai aatteellisia henkivakuuttajia, osuustoimintaväkeä tai maahenkikiivailijoita, kotiseutulahkolaisia tai maatiaiskarjaintoilijoita, urheiluhoukkoja tai kinttuapostoleja, luontaisparantajia tai rokotuskauhuliijoita, kuhniijoita tai myllertäjiä y.m., y.m. henkisiä tai ruumiillisia puoskareita--mitä henkistä kulkutautia, hienompaa tai karkeampaa sairastanevatkin--kaikki ovat he löytäneet ainoan ja lopullisen, autuaaksi tekevän uskonsa. Kukin niistä on siepannut alkuperäisesti ehkä eheästäkin elämäntuntemuksen-yhteydestä irrallisen, liioitellun ajatuksen sirusensa, jolla sitte huitoo itään jos länteen, hyvän jos huonon sään aikana kuin mikäkin kääpiö-Simson aasinleukaluullaan, niin että siinä silmät alkavat kirjavoitua jo muiltakin kuin filistealaisilta.

Tällaiset löyhäpäiset ja vielä löyhäsuisemmat aateritarit, joita ei suinkaan näkemysten totuus, ajatuksen syvyys, tunteen tuli ole julistajan tehtävään kutsunut, vaan ainoastaan pelkkä hyvä suu ja liukas kieli, joutilas pää ja epäkaino sydän katsovat meillä itsensä maan suolaksi ja--mikä pahempi!--käyvät meillä sellaisesta.

*

Sivistyksellisiä ja henkisiä erikoisilmiöitä ovatkin meillä juuri tällaiset kaiken jalon, kaiken ylevän, kaiken ihanteellisen, yleensä kaiken kauniilta ja taivaiselta vilahtelevan ja valehtelevan aatteellisuuden papit ja papittaret, nuo, jotka suu ja rinta ilmaa täynnä vaeltavat puhujalavalta puhujalavalle ja selittämättömässä sanahaltioitumisessa puhuvat sinisiin ilmoihiin milloin isänmaasta ja kotiseudusta, milloin raittiudesta ja maahengestä, milloin sosiaalisesta

yhteishengestä, milloin mistäkin kauniista, jalosta, ylevästä, joka vain antaa tilaa ja tuulta sanojen purjeille, ja jotka humaltuneessa hurmiossa vain tahtovat kasvattaa, kasvattaa! yhden tekevää mihin, kunhan vain kasvatetaan, kunhan vain »nuoriso herää, kansa virkoo, mielet valveutuvat».

Tämä kasvattaminen kasvattamisen vuoksi, tämä herättäminen, valveuttaminen pelkän herättämisen, valveuttamisen vuoksi--olkoon herääminen ja valveutumisen miten ainekseton, aiheeton ja päämäärätön hyvänsä ja jääköön näiden herätettyjen elämänsisältö miten ontoksi, ohueksi ja epämääräiseksi tahansa--saattaa henkisen elämänaineuksen ja elämäntehtävän puuttuessa käydä tuhoisaksikin näille herätyksen uhreille, saattaa suistaa heidät totutuista elämäntähtäyksistä ja totutuilta elämänradoilta antamatta mitään elettyä, mitään varmaa elämänpohjaa tilalle muuta kuin heliseviä sanoja, puoliksi tai väärin tajuttuina nekin.

Niinpä tapaakin meillä taajaan näitä intomielisyyden uhreja, joiden henkinen sisältö rajoittuu muutamaaan sulattamattomana hänelle annettuun ja hänen vielä sulattamattomampana omistamaansa aateparteen, joille tämän aatteen murusen omistaminen on ollut ikäänkuin henkisesti ylivoimainen teko, niin että kaikki henkinen vastaanottokyky ja itekasvatuksen mahti senjälkeen on tyrehtynyt heissä. Kivettyneesti valmiina rientävät hekin taas vuorostaan kuumaltaan julistelemaan uutta aatettaan, levittelemään sitä yhä laajemmille piireille yhä väljempänä, ohuempana, epämääräisempänä ja tyhjempänä kuta useamman aivon lävitse ja puhujalavan kautta se on kulkenut. Itse kasvattajillekin ovat tämän »kasvatuksen» seuraukset yhtä turmiollisia. Sensijaan että työläässä ja uurtavassa tai runsaassa ja riemukkaassa työssä kamppailisivat oman henkisen sisältönsä itselleen selkeäksi ja elämänomaksi, rientävät »kansaa valistelevat» nuorukaisemme ja neitosemme opinsiruksen siepattuaan tai aatteen älyttyään heti kuumaltaan saarnailemaan sitä toisten ihmisten, »kansan» kasvatukseksi. Jonkun kauniin lauseparren huikaisemina viskautuvat he, keskenkasvaneet toisia kasvattamaan, sokeat sokeiden taluttajiksi--tyrkyttyvätpä välistä näkevienkin taluttajiksi: pauhaavat aikuisille, työssä harmaantuneille ihmisille elämänopetuksiaan, niin että syrjäinenkin saa vuoroin hymyillä vuoroin häpeästä punastua puhujan viheriälle viattomuudelle.

Tässä touhuamisessaan saarnaavat nämä vireät nuorukaisemme hengen asiat itselleen kuolleiksi kirjaimiksi. Kun he lopulta astuvat todelliseen elämäntyöhönsä, ovat he jääneet henkisesti ja yksilöllisesti kehittymättömiksi. Aatteet ja ihanteet ovat heille kuluneet tyrtymiseen asti tyhjennetyiksi, hengettömiksi lauseparsiksi, joita kyllä vielä välistä käytetään suussa, mutta jotka eivät ole elämäntyön pohjana, henkisenä, siveellisenä kannattajana ja sisältönä.--Kun todellisen henkisen harrastuksen ainoa elävä lähde ja pohja, oma yksilöllisyys on jäänyt heissä viljelyksen ja aineksen puutteesta surkastumaan, saattavat nämä aatteellisesti ja ihanteellisesti »heränneet» nuorukaiset myöhemmässä varsinaisessa elämäntyössään jäykistyä mitä autioimpaan henkiseen puisevuuteen ja turtuneisuuteen.

On unohdettu, että yksilön tehtävä ei ole toisten ihmisten kehityksestä, vaan omasta kehittymisestään huolehtiminen, ja että yhteiskunnankin palveluksessa vain se yksilö voi suorittaa jotakin todellista, pätevää ja rakentavaa, jolla on annettavana työaseeksi tähän yhteiskunnalliseen työhön valmiiksi viljelty yksilöllisyys, tietoisuuden tehoon kehitetty yksilöllinen ja henkinen kypsyys.

EPÄYKSILÖLLISYYS ELÄMÄNTYÖSSÄ.

Tämä valeaatteellinen hengensuunta löyhentää meillä aivan käytännöllistä elämäntartuntaakin. Toiminnallisesti tähdellisilläkin elämäntavoilla saa usein ratkaisu- ja määräämisvallan aatteellinen yleishyvällinen tarkoituserä eikä käytännöllinen toteuttamisarvo ja asiallinen tärkeys.

Jo elämänurien valinnassa saavat ylimalkaiset ja pintapuoliset aatteelliset sivuvaikuttimet yksilöä harhauttavan arvon ja merkityksen. Kun luonnollinen lähtökohta hedelmälliselle ihmistyölle on se, että ihminen tuntee itsessään voiman ja kutsumuksen jonkin tehtävän suorittamiseen ja tämän toteuttamiseksi omistautuu koko luonteensa painolla työlleen, niin on työskentelyn lähtökohta meillä usein toinen, epäpersoonallisempi, »aatteellisempi». Elämäntehtävään ei kutsu vääjäämätön vaisto, luonteen taipumus, vaan ainoastaan yleinen, periaatteellinen, epäyksilöllinen harkinta, löyhä ja ulkopuolinen laskeminen, joko pelkästään itekäs etujen ja nousemisen tavoittelu tai väärinkäsitetty luulovelvollisuus.

Tällaisia henkisiä järkiavioliittoja tehtävän ja tekijän välillä sitä seuraavine ilmiöineen elämäntehtävän suorittamisessa tapahtuu suomalaisella sivistysvainiolla paljon. Niin tieteen kuin taiteen, niin yhteiskunnallisen ja valtiollisen toiminnan kuin käytännöllisen ja liike-elämänkin aloilla tapaa meillä runsaasti puolikykyjä, joilla on taidollisesti saavutettavissa oleva työn rutini, muodollinen menettelytaito, mutta joiden sisäinen suhde valitsemaansa työalaaan on täydellisesti hedelmätön ja kylmä ja joilta siitä syystä puuttuu kaikki yksilöllinen luova voima työssänsä.

*

Tapaa suomalaisia liikemiehiä, jotka ovat liikemiehiä periaatteen vuoksi--»suomalaistenkin on vallattava liikemaailma»--ei siksi että heidän luonteessaan asuisi harrastus ja pakko toteuttamaan itsensä liike-elämän rautaisessa ja taidokkaassa järjestämisessä. Tämän mukaista onkin sitte usein heidän liiketoimintansa. He eivät elämänikänsä kotiudu, pätevisty tehtäviinsä, saa elämäntehtävänsä ikäänkuin omiin kouriinsa. Heidän silmällään ei ole luonnon antamaa terävyyttä, heidän kädellään luontaista taitoa, kätevyyttä ja jäntevyyttä tarkkaamaan ja tahdon mukaan ohjaamaan taloudellisten ilmiöiden oikukasta, vuolahtelevaa virtaa, ei sitä asiallisuuden tarmoa ja intohimon uskallusta, joka tanakasti, paljain käsin tarttuisi elämän oleellisuutta sarviin ja taivuttaisi, pakoittaisi sen tottelemaan palavaa ihmistahtoa. Ja niinpä jäävätkin he vain näköliikemiehiksi, pelkiksi liikemiestä näytteleviksi touhuilijoiksi, joiden hatara käsi ja harhaileva silmä vain päällisin puolin ja umpimähkään haparoi niillä ilmiöillä ja voimilla, joita heidän olisi hallittava.

Suomalaisissa liikemiespiireissä onkin runsaasti sellaista löyhää ainesta, joka häärii hommissaan »onnen kaupalla», jonka liiketoiminta ei perustu kovan, kylmän järjen laskelmiin ja laskelmien johdonmukaiseen, terävään toteuttamiseen, vaan ylimalkaiseen, summittaiseen toivorikkauteen. Tällaiset »summamutikka» liikemiehet livastuvatkin etupäässä varsin näennäiseen ja epäproduktiiviseen liiketoimintaan: valmiilla, luoduilla omaisuuksilla keinottelemiseen. Sensijaan että he mielikuvituksellaan vaistoaisivat ja työllään loisivat mahdollisuudet ja edellytykset

uusille antoisille liikeyrityksille, että he huomioittensa asiallisuuden ja syvällisyyden perustuksella tunkeutuisivat ja pääsisivät uusille liike-elämän urille ja lähteille ja johtaisivat näidenkin elvyttävät vedet yleisen taloudellisen elämän julkivirtaan, että he luovassa, todellisessa liiketoiminnassa noutaisivat ja kohottaisivat päivän ja toiminnan valoon yhteiskuntakokonaisuuden salauumenissa piilleet pääoma-aiheet, sensijaan tyytyvät he leikkimään vain kuollutta, hedelmätöntä, umpimähkäistä noppapeliä jo luoduilla ja muodostuneilla pääoma-arvoilla: ostavat ja myyvät maatiloja ja hevosia, kaupunkikiinteistöjä ja tehdas- ja pankki-osakkeita, henkivakuutuskirjoja ja paperiomaisuuksia.

Sitenpä muuntaa tosiasioiden paino ja oma löyhä ja pinnallinen suhtautuminen omaan elämäntehtävään tällaisen alkuaan ehkä vilpittömänkin aatteenpalvoja-liikemiehen silkaksi keinottelijaksi, liikemiestoiminnan aatteellisesti tarkoituksettomimman ja kyynillisesti itsekkäimmän ihmistyyppin edustajaksi, tuoksi taloudelliseksi rosvoitariksi, joka itse mitään luomatta karkkyylee taloudellisen elämän elävän virran varrella siepatakseen sen paperivaahdosta valmiin satasten sieltä, tuhattisen tuolta, mutta aina itse myöskin altisna tämän samaisen oikullisen virran hahmaiseville pyörteille, yhtä läsnä miljoonien mahtia kuin vararikon kuiluakin, yhtä kypsänä yhteiskunnallisen valtamiehen luottamusasemaan kuin nimenväärentäjän vankikoppiinkin.

Tapaa tiedemiehiä, joihin odottamatta onkin kätkeyty liike- ja käytännön mies, ja joille saavutettu tohtoruus tai professorinistuini merkitsee yht'äkkistä selkeytymistä omasta varsinaisesta elämäntehtävästä. Syrjäisen tutkijakammionsa viileästä, eristetystä hiljaisuudesta pöllähtävätkin nämä luulotellut minervalinnut yht'äkkiä maailman kirjavalle markkinaturulle täysisiipisinä Merkuriuksina. Ylen tuttujahan ovat keskuudessamme liike--ei! vaan tiede--ei! vaan liike-tiedemiehet, jotka juoksevat--ei kirjastoissa ja arkistoissa, vaan pankeissa ja pörssiissä; jotka urkkivat--ei tieteellisiä aikakauskirjoja, vaan kurssilistoja; jotka pohtivat--ei tieteensä ongelmia, vaan tontti- ja kiinteistöarvojen nousua ja laskua; jotka kantavat paksuissa salkuissaan--ei tieteellisiä muistiinpanoja, vaan vekselilomakkeita ja osakekirjoja; jotka harrastelevat--ei kansantalouttaan, vaan yksityistalouttaan--ja alinomaisella liikekannalla ollen siinä lomassa pistäytyvät nostamassa professorin-palkkansa tai dosentuuri-apurahansa.

Tapaa politiikkoja ja sanomalehtimiehiä--heitä on jo laajemmin käsitelty puolue- ja sanomalehti-olojamme kuvattaessa--jotka ovat politiikkoja ja sanomalehtimiehiä vain näytelläkseen julkisen ja yhteiskunnallisen toiminnan mahti- ja hommamiestä ja kohistakseen ylimalkaan kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa asioissa ilman että heillä sydämellään on ainoatakaan asiaa, jonka toteuttaminen pakottaisi tai ajaisi heidät tähän julkiseen toimintaan. Nämä yhteiskuntaharrastelua keikaroivat esiytyisivät itselleen ja luonteelleen paljoa otollisemmassa valaistuksessa, jos kätkisivät älynä kynttiläpätkäsen vakinaisen toimialansa vaatimattomaan vakkaseen ja rajoittaisivat julkisuusmieshaaveensa ja -pyyteensä niihin juhlahetkiin, jolloin nuoruudessaan pääsevät johtamaan franseesikarkeloa, vanhuudessaan pitämään paistipuheita.

Tapaa estetiikkoja ja kirjallisia arvostelijoita, tapaa taiteellisten laitosten johtajia, työtarmoisia ja elokkaitakin joiden hengenominaisuuksissa vain ei parhaalla tahdollakaan voi havaita yksilöllisen taide-elämyksen vaistoa, sisäistä, mieskohtaista, elävää tunnesuhdetta taideilmiöihin. Kysyy hämmästellin, mikä ihme on vetänyt juuri heidät--ilmeiset ja luontaiset yhteiskunnallisen työskentelyn miehet, joiden käytännöllinen ja kylmä, mutta tunnelmallisesta tuiki rajoitettu ja niukka selväpääisyys, älyllinen, jäykkä suoraviivaisuus ja toiminnallinen kunnianhimo vasta yhteiskunnallisessa työssä ja vaikutuksessa tai jollakin käytännöllisen toiminnan alalla, laajan maanviljelyksen, monihaaraisen liiketoiminnan järjestämisessä olisi päässyt luonnollisiin oikeuksiinsa--mikä ihme on juuri heidät, taidevaistottomat, vetänyt arkojen, etupäässä ja pääasiassa herkkää, altista, mieskohtaista henkistä vastaanottokykyä vaativain kaunotieteellisten kysymysten käsittelemiseen. Oman luonteensa rajojen vuoksi on heidän näillä aloilla aina liikuttava vieraalla, odolla ja arveluttavasti epävarmalla pohjalla ja ainaiseksi rajoituttava pelkkään ulkoa älyttävään ja ulkoa opittuun muodolliseen järjestelemiseen ja muodolliseen tajuamiseen, kuolleeseen luokitteluun. He eivät voi oman sisäisen välittömän näkemyksensä turvissa ja valtuuttamina käydä itsenäisesti ja alkuperäisyyden luovalla itse- ja omavallalla käsittelemään taiteellisen elämän arkoja ilmiöitä.

Nämä estetiikkomme samaten kuin heidän varsin läheiset hengenheimolaisensa, meidän »metafyysisesti tuijottelevan» kansamme harvalukuiset »filosofit» ja elämäntutkittelijat, ovat henkisessä epämääräisyydessään ja värittämyydessään, näkemyksensä ylimalkaisuudessa, arkuudessa ja innottomuudessa, ilmaisunsa väljähtäneessä unisessa laimeudessa, tuntopiirinsä harmaassa, kuivassa, matalassa arkisuudessa, koko hengensäväynsä laimeassa, sovinnaisessa, järkeilevässä kalseudessa ja jäykkyydessä eksyneet alalle, jolla vain terävä ja yksilöllinen tunteen ja älyn intensiteetti voi avata työalat avoimiksi työskentelevälle hengelle.

Niin esteettisessä kuin siveellisessä elämänselvittelyssä voi vain se ihminen, jolla on ehtymättömänä sisäisenä havainto-aarteistonaan ja työaineistonaan syvä ja laaja, tuntemisen tulella herkistetty ja kypsytetty, järjen kirkkaudella valaistu, tahdon tarmolla terästetty yksilöllinen elämäntunto puhua jotain sanomisen arvoista ja avata syvemmän elämäntuntemuksen vaot. Vain sikäli mikäli ihmisen elämäntuntemus on noudettu palavasta kokemuksesta ja mikäli hänellä on sanan hallitsevaa ja leimaavaa mahtia, voi hän pakoittaa ulkonaisen ja sisäisen elämän vastahakoiset, ihmisjärjen käsiteltävistä niin liukkaasti livahtavat ilmiöt näkemyksen- ja totuudentäysiin, alkuperäisyytensä voimalla itse itsensä todistaviin ja pysyväisiin määritelmiin.

Pelkkä hyvä tahto, tunnollinen harrastelu ja uskollinen uutteruus eivät yksin avaa ihmisen eteen elämän sulkuja, eivät väläytä hänen hurmioituvan katseensa ja tuntuensa eteen kauneuden ja totuuden eläviä, rikkaita, huikaisevia maailmoja, eivät tee hänestä luovaa henkeä. Todellinen kauneuden vaistooja, kuten todellinen totuuden vaistoojakin tarvitsee elämän lähteille murtautuakseen tulisen sydämen, hienon, leikkaavan, kylmän älyn, uljaan rohkenevan tahdon, alku- ja itsevoimaisen luonteen, kypsän, tietoisän, säikkymättömän yksilöllisyyden.

Kaikilla henkisen työskentelyn ja itsetoteuttamisen aloilla tapaa meillä tätä samaa yksilöllistä kehkenemättömyyttä. Suhde elämäntehtävän ja tehtävän suorittajan välillä on ulkopuolinen, epäyksilöllinen ja satunnainen. Useimmat ovat juolahtaneet aloilleen ja elämäntehtäviinsä vain näön vuoksi, ei oman luonteensa ja taipumustensa painosta, vain ulkopuolisten, harkittujen sivuvaikuttimien aiheuttamina, ei sisäisestä kutsumuksesta, vain arvonimien tai palkan vuoksi, ei suorittaakseen oman elämäntyönsä, ja jäävät senvuoksi koko elämäntyössään ulkopuoliseksi, löyhiksi ja puolinaisiksi vailla sitä yksilöllistä antaumusta, joka yksin tekee ihmistyön eläväksi, luovaksi ja todelliseksi.

ÄYLLINEN JA HENKINEN KULTUURI.

Suomenkielisen sivistyneistön älyllinen ja henkinen harrastus saa kauttaaltaan leimansa toisaalta epäpersoonallisesta ja epäyksilöllisestä elämänsuhtautumisesta, toisaalta elokkaasta ja vireästä aatteellisesta harrastelusta. Hyvää tahtoa ja hyvää harrastusta on paljon, touthutaan ja toimitaan jos millä aatteellisen ja henkisen työskentelyn alalla. Kirjallisuudella, taiteella, teatterilla ovat viljelijänsä, suosijansa ja pakisijansa, soitolla ja laululla touhukkaat hommahenkilönsä, jokaisella aatteellisella yrityksellä kiitolliset harrastajapiirinsä.

Suomalaisissakin sivistyneissä piireissä harrastellaan elämän peruskysymysten käsittelemistä, keskustellaan elämän sisäisistä, siveellisistä arvoista, harkitaan taide-elämän ilmiöitä ja yritetään selvittää yhteiskunnallis-eettillisiä elämänskysymyksiä. Mutta tämä vireys ei tunnu vakuuttavalta. Kaikessa tässä harrastuksen elokkuudessa on jotakin teennäistä, näyteltä, yksilöllisesti onttoa. Kaikki tuntuu tapahtuvan vain ulkonaisista vaikuttimista, ei sisällisestä tarpeesta ja ilmaisunpakosta.

Suomenkielisen sivistyneistön kermapiirienkin seurakeskustelu, missä se sattuu livahtamaan henkisesti vähänkin vaativammille aloille, joilla kysytään yksilöllistä kypsyyttä, elämän käsityksen varmuutta ja omavaraista itsenäisyyttä, on ominaisen epäpersoonallista, haparoivaa ja arkailevaa, ikäänkuin epävarmasti ympärilleen vilkuilevaa. Se liikkuu joko varsin väljissä ja varovaisissa kaarissa itse puhuttavan asian ympärillä iskeytymättä sen ytimeen, suoriutuu livahtavimmilla, soljahtavimmilla sanasuksilla tällaisista yksilöllisen tuntemuksen arveluttavista, viljelemättömistä suopaikoista, kätkeytyy joko ilmavien, jalojen ja aatteellisten lauseparsien ylevään sumuun, vaippautuu ylimalkaiseen ja kohdistumattomaan sanavaahtoon tai antautuu rohkeasti taivaltamaan joukkototuuksien taattua ja tallattua, kivettyä valtatieitä. Sellainen keskustelu on kuin falsetissa laulamista, josta ei virity ainoakaan puhdas, suora, rinnasta kajahtava, tartuttava ja eteenpäin kehitettävä ääni. Ainoakaan vuorosana ei ole siksi asiallinen ja kiinteä, että seuraava vuorosana voisi hampautua siihen viedäkseen keskusteltavaa ainetta eteenpäin syvyyksiin tai korkeuksiin, vaan livahtaa koko sananvaihto tuloksettomana näkömiekkailuna tyhjyyteen selvittämättä mitään ja johtamatta mihinkään. Se saattaa näköään olla erittäin sujuvaakin, julkiliikkeistä ja itsevarmaa, mutta tiukemmasti katsoen on se persoonallisesti epävarmaa ja epätarkkaa, sisäisesti tyhjää--vain näyteltä vakaumuksen kuorta. Sellaista keskustelemista kuunnellessa on aina mielessä häiritty sivuajatus: nuo ihmiset eivät puhu omaa tuntemaansa, omaa näkemäänsä, eivätkä selvittäkseen itse asiata itselleen, vaan laskettelevat »ajatuksiaan» ja »mielipiteitään» vain todistaakseen sivistyneisyyttään ja lukeneisuuttaan ja koska näistäkin asioista juttuaminen kuuluu hyvän seurustelun vaatimuksiin.

Eletään niin tyyten ja naivisti näissä näkö-eleissä ja näkö-mielipiteissä, tässä valhehenkisessä ilmakehässä, tässä henkisen harrastuksen näyttelemisessä, että tällainen keskipintainen suomalainen »sivistynyt» milloin hyvänsä kesken virinnyttä, henkisesti kiintyvää keskustelua saattaa luonnollisimpana kysymyksenä maailmassa sanoa tokaista »mutta mikä on teidän yksityinen mielipiteenne asiassa?»--Seurapiirimme elävät suuressa mitassa julkisen arvostelun murusilla, sieppaavat seurakeskusteluun tarvittavat välttämättömät vaihtorahaset lehtensä viimeisestä teatteri-, taide- tai kirjallisuuskatsauksesta.--Onnistuneen letkauksen tästä laatupiirteestä laski se petiittipilailija, joka pakinoidessaan ensi-ilta vaikutelmiaan johtui pulmaan: »Entä kappale? kysytte. Merkkillinen kysymys! Eihän sitä vielä tiedä muut kuin lehtemme arvostelija!»

Valikoivaa muoto-aistiakin harrastellaan. Pidetään nolona juttuna, jos jossakin kultuuriaikakauskirjassa sattuu epäjohdonmukaisuutta kultuuri-sanan oikeinkirjoituksessa, mutta suvaitaan luonnollisena seikkana samaisessa aikakauskirjassa kenen hyvänsä kehittymättömän sinisukan vapaasti latelemia komprometteeraavia naivuuksia.-- Hypistellään ja nyrpistellään jonkin näyttelijän ääntämistä, mutta ollaan tajuttomia ja tunnottomia saman näyttelijän tunteen hehkulle ja alkuvoimaiselle, väkevälle ihmishahmoittamiselle. Hienostellaan jonkun kirjailijan keikailevissa henkevyyksissä, mutta ei huomata hänen luomansa täydellistä hengetöntä latteutta. Kaikessa taiteellisessa ja henkisessä suhtautumisessa noudatetaan nähtävästi elämän ohjetta: »kuurnitkaa hyttyset, nielkää kameelit».

*

Älylliseen selkeyteen ja itsetietoiseen totuuteen pyrkimys on suomenkielisessä sivistyneistössä vielä niin uinuvalla asteella, yksilöllisyys niin kehittymätön siinä, että herkäät, sisäiset, aineettomat hengen käsitteet ovat sille vielä vain pelkkiä sisällöttömiä, epätajuttuja sanoja. Yksilöllinen viljely ei ole vielä ennättänyt vaivata mielissä hereille yksilöllistä vakaumusta: Sivistyksen tiivein, sisällökkäin ja jaloin hedelmä, tietoisaan elämännäkemykseen virinnyt yksilöllisyys ei ole vielä ennättänyt kypsä suomenkielisellä sivistysvainiolla. Erikoistyöaloilla saattaa kyllä tavata ammatillisesti ja opillisesti tyydyttävästi valmistuneita henkilöitä, mutta puhtaasti inhimillisesti on näiden kehitys vielä keskeneräinen. Elämänkatsomus joko uinuu epämääräisissä itsetiedottomuuden harsoissa tai on se päällisin puolin omistettua lainatavaraa, sovinnaisia sanoja.

Näköään henkisesti heränneetkin huomaa usein vain ulkonaisesti omistettujen elämänkatsomuskaavojen ja -puitteiden mukaan sokeasti vannoviksi jyrkiksi »periaatteen» miehiksi, joilla ei henkisessä elämänsuhtautumisessaan ole itse-eletyn elämänkatsomuksen joustavaa ja hedelmällistä mukautumis-, sopeutumisen-, omistamisen- ja kehittymiskykyä. He ovat vain kuin viivoittimella koneellisesti kerta kaikkiaan jakaneet itselleen elämänilmiöt periaatteen mukaisiksi ja periaatteen vastaisiksi. Elämänkatsomus on heille samaa kuin siviiliavioliitto, Prometheus-yhdistyksen jäsenyys, radikaalis-materialistinen puhdasoppisuus j.n.e. Heidän naivi, silmälappuinen ja suorakulmainen kriittisyytensä, kaavailonsa ja kaavauskoisuutensa sulkee viitoitettuihin puitteisiin mahtumattomat ilmiöt yli-ikäisinä ja auttamattomasti vanhentuneina syrjään, jakaa ja karsinoi käden käänteessä asiat, ihmiset ja aatteet vuohiksi ja lampaiiksi.

Nämä tällaiset hanakat vapaa-aatteilijat, joiden koko henkinen eläminen on taistoonhaastajan uhka-asennetta kaikkea kaavautunutta ja vanhentunutta vastaan, ovat itse koko henkisessä sisällössään pelkkää kaavaa ja kuorta, mitä ilmetyimpiä ja jäykimpiä puhdas- ja oikeaoppisuusmiehiä, tuomitsevia ja ahtaita, ovat dogmaattisia dogmien vastustajia. He taistelevat muissa sitä henkeä vastaan, jonka täydellisiä ilmestyksiä he itse ovat. He huomaavat raiskan toisten silmissä, mutta eivät malkaa omassaan.

*

Yhtä koneellinen ja kaavanomainen on eräiden toisten suomalaiselle sivistyneistölle erittäin luonteenomaisten ja luonnetta antavien kermapiirien elämäkatsomus, sillä erotuksella vain, että sen suunnan- ja sisällönantajana ei ole ollut periaate, vaan muodin- ja ajanhengen mukaisuus. Nuo tuollaiset joko jollakin henkisen työskentelyn alalla eturintamaan joutuneet tai muuten seurapiirien pintakerroksena uiskentelevat ihmiset tuntevat edustavan asemansa velvoittavan heitä paitsi säädynmukaista esiytymis-, käyttäytymis-, pukeumis- ja asumiskuosikkuutta myöskin omistamaan ajan- ja asemanmukaisen elämäkatsomuksen. Samaten kuin he varustavat itselleen riittävän seurustelupuvuston, samaten hankkivat he itselleen käyvän ja siloisen lauseparsivaraston mistä henkisen elämän ilmiöistä hyvänsä. Saattavatpa he jonakin kauniina päivänä putkahtaa erikoisalansa tai salonkileijonuuksensa kotelosta täysin varustettuina taiteen, musiikin, kirjallisuuden, eettillisten ja yhteiskunnallisten elämäkysymysten yleistuntijoina ja arvostelijoina, valmiina muotikirjailijoina, teatterin johtajina, minä vaan--omistaen kaikesta maailmassa omat erikoiset arvostelunsa, mielipiteensä, käsityksensä yhtä yksilölliset, alkuperäiset, syvälliset ja itsenäiset kuin siloisin tietosanakirjan artikkeli.

Eivätkä tällaisia ole vain jotkut tyhjänpäiväiset, näköä ja joutavuutta tavoittelevat seurapiirien huiput, vaan kuuluu näihin vakaviakin, omilla erikoisaloillaan kunnioitettavia miehiä, tieteellisen ja yhteiskunnallisen työskentelyn eturintaman miehiä, jotka itseoikeutettuina luottamusmiehinä istuvat missä taiteellisessa, kirjallisessa tai yhteiskunnallisessa lautakunnassa hyvänsä. Tiede- ja julkisuusmies-arvonsa ohella puuttuu heiltä vain yksilöllinen, mieskohtainen hengenviljely, jonka varassa heillä saattaisi olla itsenäistä näkemystä ja omavaraista hengen ja arvostelun vapautta ja sisällökkyyttä liikkua kseen hallitsevalla pätevyydellä ja asiallisella tarkka- ja laajanäköisyydellä myöskin muilla inhimillisen tuntemuksen aloilla kuin ahtaimmasti omilla ammattialoillaan. Kun heidän ulkonainen oppiarvonsa tai yhteiskunnallinen asemansa kuitenkin työntää heidät tehtäviin ja aseisiin, joissa edellytetään tällaista laajempaa ja hallittua inhimillistä kypsyyttä, ovat he inhimillisestä heikkoudesta pakoitetut edes näön pelastamiseksi täydellisesti heittäytymään lauseparsien armoille ja purjehtimaan niiden liukuvalla, häilyvällä kaarnalla siellä, missä kokemuksen maaperä jo kauan sitte on kadonnut jalkojen alta.

*

Entä meidän viisikymmenvuotiaat »nuoremme«?

Tämä kahdeksankymmen- ja yhdeksänkymmenluvun kiihko- ja heräämiskauden kanta- ja jälkijoukko, sen aikuisen kirjallisen ja taiteellisen naturalismin ja yhteiskunnallisen radikalismien elähyttämät piirit käsittävät yhä edelleen itsensä maan suolaksi: kaiken verkkään nuoruuden, hengen vireyden ja vapaamielisen, uhmailevan ennakkoluulottomuuden edustajiksi tässä maassa. Ikäpolvensa oikeudella istuvat nämä, toistensa 50-vuotispäiviä juhlivat ikuiset nuorukaiset nyt vuorostaan yhteiskuntamme määräävillä istuimilla, johtavat johtokunnissaan, suuntailevat komiteoissaan, puuhailevat laitoksissaan, jaarittelevat lehdistään ajatellessaan siinä ohessa yllättyneellä mielihyvällä: kas, somasti tämä sujahtikin; voittipa *nuoruus* kuitenkin lopulta! nyt ei piintynyt, väljähtänyt *vanhoillisuus* enää istu ohjaksissa; nyt määräämme *me* asiat, nyt saamme me vapaasti järjestellä nuorten unelmiemme tuhatvuotista valtakuntaa!--Tosin on elämän laki sellainen, että mikä kolmekymmentä vuotta sitten vielä sykähteli nuoruuden uhoa, ei enää kolmeakymmentä vuotta myöhemmin kukoistakaan aivan ehdottoman nuoruuden tenhossa ja raikkaudessa. Saattaapa joku julkimus olla näkevinään aivan ilmeisiä vanhuuden kurttujakin siinä, joka sentään kaikkien asiantuntijain tunnustuksen mukaan varmasti oli nuorta kolmekymmentä vuotta sitten!

Niinpä hommastelevat ja järjestelivät nämä viisikymmenvuotiset nuoret asioitaan, omia ja yhteisiä. Jo aikoja sitten suorittaneina omat todelliset, kasvovoimaiset aloitteensa, tyhjentyneinä luovan toteuttamistarpeensa ja -pontensa, ovat he nyt vuorostaan saavutettuaan ja vallattuaan julkisuuden ja johtajain asemat yhtäläisesti vaimenneet ja tasatuneet kuin sekin ikäpolvi, jonka tyrehtyneisyyttä vastaan heidän nuori, käyvä voimansa aikoinaan kuohuili ja pauhaili. Nämä nuoruuden patentin ottaneet entisen ikäpolven »nuoret« muodostavat nyt vuorostaan sen vaisun sivistyskerroksen, joka nykyhetkellä tyrehtyttää elämän palavaa tykintää ja jota vastaan herännyt, luova elämäikänti hyökyy. Heidän luuloteltuun nuoruuteen kääriytyneen itsehyväisyytensä, heidän pysähtynyt, itseään ihaileva vapaamielisyytensä, heidän koko umpeutunut, arkeutunut, itsekylläisyyteen lihonnut elämäntajunsa muodostavat nyt vuorostaan työläimmän ja sitkeimmän esteen nykyhetken nuorten ja veresten voimien tiellä. Mutta yhtä yllättävä ja kohtuuton kuin heidän nuoruutensa aikojen keski- ja yli-ikäisille oli heidän nuorekas kritiikkinsä ja tyytymättömyytensä, yhtä ällistytävä ja paradoksaali on heille itselleen tällä hetkellä se, että heidänkin--»nuorten«--takana ja varjossa jo aikoja sitte on varttunut ja muodostunut uusi ikäpolvi, jolle heidän malttuneet ja talttuneet elämänihanteensa saattavat tuntua melko väljähtäneiltä ja sovinnaisilta, jonka toimintahalulta he vuorostaan salpaavat tien ja toteutumisen ja joka melkoisella kärsimättömyydelläkin jo odottaa omaa ratkaisevaa sana- ja työvuoroaan yhteiskunnallisessa, johtavassa rakennustyössä.

Kuten aikaisemmille johtoon päässeille ikäpolville, ovat näillekin niminuorille epämukavia ja epämieluisia heitä nuoremman ikäpolven itsenäisemmät, kulmikkaammat, hedelmällisyyttä ja tarmoa uhoavimmat luonteet, ja vaalivat hekin otollisena ja suvaittuna jälkivesanaan etupäässä vain tasaisia ja tyhjiä, siloisia ja sovinnaisia vanhemman polven jälkitaivaltajoita, noita lupaavia nuorukaisia, jotka kiltisti taipuvat »setien« ohjattaviksi setien tallatuille laduille. Omistamatta sitä itsetuntemuksen kehittyneisyyttä ja miehistä kypsyyttä, että tunnustaisivat ja mukautuisivat vanhenemiseensa, että tuntisivat ja näkisivät viileytymisensä ja vaimenemisensa ja alistuisivat siihen, omistamatta tätä resignatsioonin ja itsekieltäymisen suuruutta luulottelevat nämä väistyvän ikäpolven nuoret itsensä yhä edelleen kaiken hurmehtivan nuoruuden edustajiksi tässä maassa ja näkevät senvuoksi heidän sijalleen ja ohitseen pyrkivässä todellisessa nuoruudessa vain epäkypsää, nuorekkaasti liioittelevaa rabulismia, jota ei edes kannata ottaa täysin vakavalta kannaltakaan.

Tämä itsetyytyväisen ja itseriittävän viisikymmenvuotiaan nuoruuden home tukahuttaakin meillä kuoleuttavana ja tahmaisena niin yhteiskunnallisia harrastuksiamme kuin henkistä vireyttämme, niin taidetta ja kirjallisuutta kuin politiikkaa ja sanomalehdistöäkin, niin julkisten laitosten toimintaa kuin johtavien seurapiirien yksilöllistä elämänsävyäkin. Aikoinaan elokas, europalaisuudella ja nuorella vapaamielisyydellä kyllästetty elämäkatsomus on

vaisuuntunut ja seisautunut läpäisemättömäksi henkiseksi ilmakerrostumaksi, jonka puhki eivät uudemmat, terävät europolaiset hengenvirtaukset ja raittiit puhdistavat hengähdykset enää ole vapaasti päässeet puhaltamaan ja tuulettamaan henkistä ilmakehäämme. Ja omassa kansallisessa elämässämme on tämä liian kauan nuoreksi itsensä kuvittelut ja nuoruuden sekä nimen että aseman ja etuoikeudet anastanut polvi yhtä tukahduttavasti ja tyrehdyttävästi painanut todellista, uutta voimaa versovaa ja hedelmöivää nuoruutta.

*

Kaikkiallakin on henkisesti laimeita, älyllisesti vaatimattomia ja eettillisesti kehittymättömiä ihmisyksilöitä, joilla ei ole hengen rohkeutta, arvostelun tarkkanäköisyyttä ja älyn vilpittömyyttä katsoa elämää silmästä silmään, vaan jotka elämän todellisuudesta pakenevat hemmoteltujen, tuudittavain toivojensa kangastelevisiin unelmamaailmoihin ja jotka kieltävät suuren, ankaran, pakoittavan elämän, kätkevät ja hämmentävät itseltään totisen, velvoittavan, taisteluun ja puhdistumiseen ajavan tai sortumiseen suistavan totuuden hauraiden haaveittensa, löyhien, uneksittujen toivojensa, niin sanotun ihanteellisuutensa aineettomalla ja aiheettomalla verholla. Mutta muualla asettaa viljelty ja valveutunut älyllinen ja eettinen tietoisuus luonnolliset rajat tälle hengen suunnalle, se ei siellä pääse leviämään henkisesti puolimittaisten piirejä laajemmalle eikä vakavammasti eksyttämään ja tartuttamaan yleistä mielipidettä.

Meillä sensijaan on tällä, ei elämänkatsomuksella, vaan elämänvaiheella ollut ylen otollinen ilmapiiri. Henkisessä maaperässä, jossa ei ole arvostelun kirpeätä, leikkaavaa ja karaisevaa suolaa riittävästi tuhotakseen kaikki ajatuksettomuuden hyötyvät loiskasvit, siellä rehoittaa nopeasti kaikellaisen perusteettoman valeaatteellisuuden, valeihanteellisuuden, sumuisen haaveellisuuden, kaihoilevan hentomielisyyden, ylimalkaisen, tehottoman hyvänsuopuuden löyhä rikkaruohosto; siellä ei hengen kuri ole kitkonut kaikkia levitteleikseviä näkökasveja pois peittämästä ja tukahuttamasta jaloa, todellista hedelmää kantavaa kasvullisuutta.

Niinpä kukoistaa ja heloittaaakin meillä suomenkielisissä sivistyspiireissä lavan täydeltä kaikenmoinen hengenvalhe. Niinkuin se väkevästi värittää eettillistä ja yhteiskunnallista elämänkatsomusta samaten se vallitsee taiteellista ja kirjallista tajuakin. Määräävät yleisryhmät, yleinen hallitseva makusuunta, jopa yleensä katsoen taiteellinen ja kirjallinen arvostelukin--sekä julkinen että vielä enemmän yksityiskeskustelussa tapahtuva, mieskohtainen--ovat selittämättömästi ja uskomattomasti vaistottomia taideilmiöiden edessä. Sivistyneistömme parhaimmistokin on vielä suurelta osalta hengen vaistoiltaan niin vakaantumaton ja kehittymätön, ettei sillä useassa tapauksessa ole hengen ilmiöihin nähden välitöntä tajuja, henkistä herkkä- ja puhdaskuuloisuutta eroittamaan väärää ääntä oikeasta.

Meillä on jopa taiteellisesti määrääviäkin ja vaikutusvaltaisia yleisöpiirejä, joilla--yhdensävyyisinä ja -syvyisinä siveellisten henki- ja kasvisiskostensa kanssa, noiden, jotka ovat ottaneet erikoisalakseen uskonnollisen tai siveellisen hyväntekeväisyyden--ei ole silmää ja rohkeutta katsoa elämää ja taidetta suoraan silmiin.

Omistamatta sitä tuntemisen alkuperäisyyttä ja välittömyyttä, sitä elämän tunnustamisen syvyyttä ja laajuutta, että elämä sinään riittäisi heille, että elämän oma syvyys, sen ankara ja jalo, jos synnillinenkin suuruus, sen sekä alhaisuuden että ylhäisyyden paisuva rikkaus puhuisi heille palavaa kieltänsä, rientävät he naisekkaassa säikkymisessä ja kaihtimisessa kaunistelun valhekaapulla kätkemään tämän alkuperäisen kauneuden säälimätöntä, polttavaa suuruutta. Heille--näille kaihoileville ja kainoileville kaunosieluille--on elämän alastomuus liika aurinkoinen, häikäisevä ja paratiisillisen paljas ja siksi verhoovat ja peittelevät he sitä viikunalehvillään, ripustelevat kauneudelle sirostelun hepenöitä, somistavat siveyden sopivaisuudeksi, viattomuuden sievistelyksi, hyvyyden makeudeksi, peittävät alkuperäisyydeltä silmät ja sitovat rohkeudelta siivet, kesyttävät taiteen ylväät, ankarat, ilmoja viiltävät, vapaat kotkalinnut siroisiksi, sirkutteleviksi, kotoisiksi kanarialinnuiksi.

Meillä ei vaadita taiteelta tunnetta, vaan tunteilemista, ei vaadita, että elämän eletty suuruus, rikkaus ja hartaus on virittänyt taiteilijan totuudellaan ja että hän taistelevassa--ehkä tapailevassa ja sammaltelevassakin--etsinnässä haakee uusia muotoja uudelle näkemykselleen, ammentaa täyttä, totta ja rikasta elämää vaikkapa vielä vajanaisiinkin muotoihin, vaan vaaditaan, että hän vaikkapa valehteleeikin elämäntuntemuksensa sisällön, kunhan hän vaan tarjoo sen sovinnaisissa, pintasiloisissa, näkövalmeissa muodoissa: hän saa tarjota vanhoissa maljoissa vaikkapa vain jo nautittujen hedelmien kuoriakin, näyteltyjä tuntemuksia elettyjen ja alkuperäisten asemasta.

Taiteellisten ankkalampiemme siipirikoille liitäjille ja liihottajattarille on taiteellisena ja eettillisenä elämänihanteena makeus, makeus liuotettuna teeveteen tai romaaniin, hilloon tai tauluun, ompeleeseen tai arvosteluun, taiteelliseen luomaan tai siveelliseen tekoon. Mitä häikäilemättömämmin teeskennelty ja teennäinen taideluoma on, mitä hivelevämmästi siloisa ja sovinnainen on taulun värisointu tai korskailevammasti pingoitettu sen muotosommittelu, mitä epäkainommin hempeä ja makea on sävelen väräjäinti, mitä höllemmästi tunteileva runon tunnepohja, mitä sirostellumpi näytelmän elämäнкуva, mitä ohuemmasti hentoileva ja aatteileva kertomus on, sitä kiitollisemmin ottaa sen vastaan samassa väärässä vireessä oleva yleisö.

Tällaiselle yleisölle saa yleensä touhuta taiteessa ja taidetta miten laimein, tyhjin ja tumpein hengin ja sydämin hyvänsä: saa suurennella ja paisutella mitättömyyttä, pöyhistelä hengen, ajatuksen ja tunteen turhanpäiväisyydellä--kunhan vain osaa silata hommailunsa nimellisellä ja ulkopuolisella taiteilemisen näkökorulla ja rihkamalla ja tekaistun taituruuden ilmeellä. Vasta tällaiselle taiteelle alkavat humista ylistelyn virret ja vasta sitä rientää palvomaan ihailijattarien ja ihailijoiden hurmattu virta.--Taivaan kaukaisella, kylmällä laella kimalteleva omavaloinen aurinkotähti ei tenhoa ja kiinnitä tottumattoman ja mielikuvituksettoman silmää yhtä välittömästi kuin sateenkaaren heijasteleva, silmää hivelevä värivalhe haihtuvan pilven leijailevassa udussa.

*

Ilmeellistä kyllä kulkevat meillä tällaisen sinisukka-elämänkäsityksen lumoissa, eivät vain hienosteleva, taideharrastelua muoteileva naismaailma ja kaunosielujen sirosteleva, kaihoileva parvi, vaan astelevat siinä mukana vakaisina »miehet partasuu-urohotkin». Miehet, joiden jäyhien aivojen ja koleiden rintojen odottaisi vasta jossain Edda- tai Nibelunglaulujen jylhissä ja teräksenkalskavissa jäämaailmoissa löytävän jotain, joka voisi antaa heille aavistuksen runottarien siipien suhinasta--näinä osoittautuvatkin kauneuden maailmoissa liikkuaan peräti kesyiksi

ja vaatimattomiksi. Liikkuen itselleen tuiki oudoissa ja arveluttavissa ympäristöissä, joissa heillä ei ole mitään omavaraisen tunnekokemuksen varmaa, vakavaa maaperää jalkojensa alla, täytyy näiden mauntuomarien johtokunnissa ja lautakunnissa istuessaan tuiki varovaisesti ja diplomaattisesti punnituin ja kätkevin sanoin käsitellä ja hypistellä kohtalon ja luottamuksen oikusta heidän arvioitavikseen joutuneita, heille niin epäilyttävästi yllättäviä ja heidän karhunkämmissään niin hauraasti särkyviä, arkoja kauneusarvoja.

Komiikka on toisinaan suurenmoinen, kun näkee tällaisista arvonmiehistä kokoonpannun lautakunnan vakavimmalla hartaudella ja perusteellisella seikkaperäisyydellä käsittelevän mitä elotonta ja keinoitekoista taiteellista tekokukkaa hyvänsä, sanelevan pöytäkirjaan vakaisia arvelujaan sen teknillisen rakenteen erinomaisuuksista-»tekniikka» onkin näiden konsistoriaalien mielityimpiä iskusanoin ja, kun mieskohtainen taidevaisto on mykkä eikä muutakaan sanottavaa keksi, niin sanoo, että teokselta puuttuu tai että sillä on »tekniikkaa» ja verhoutuu sen jälkeen auguurin vaippaan--pakisevan teoksen »vakavasta aatteellisesta pohjasta» ja sen »henkevydestä» tai »hienosta mausta».-- Teknillisellä erinomaisuudella tarkoittavat he tekeleen sovinnasta ja huoliteltua siloutta; vakavalla aatteellisella pohjalla joko tekeleen puisevaa yhteiskunnallista parannustendenssiä tai sen veretöntä, arkista järkeilyä: »se herättää ajatuksia»; henkevyydellä ja hienolla maulla tarkoittavat he taas sen löyhää ja pintapuolista sievistelyä tai sen taivastelevaa ihantelua.--Tällaiset arvioimiset osoittavat yhtä pätevää asiantuntemusta kuin jos puusepän työtä arvioitaessa tuntijan ilmeellä tirkisteltäisiin ja siliteltäisiin huonekalun höylätyä, lakeerattua pintaa ja sen perusteella kehuskeltaisiin tekijän »tekniikkaa», »tarkoituksenmukaisuutta» ja »kaunista, hienoa työnjälkeä», mutta jätettäisiin liitteet ja rakenteen kiinteys tarkastamatta, muotojen puhdaspiirteisyys aistimatta, huomaamatta edes voiko koko tekele seista omilla vankkuvilla jaloillaankaan.

*

Näiden sievistelijöiden täydennyksenä ja vastineena on meillä muuan toinenkin taiteellisten harrastelijöiden ryhmä, jonka henkinen epäkypsyys ja omavaraisen itsenäisyyden puute on ihantelevan kaunosieluisuuden sijasta viskautunut vastaavasti liioittelevaan ja vaistottomaan kielteisyyteen ja varhaisvanhaan kriittisyyteen. Kuten edelliset suhtautumisensa epävarmuudessa turvautuvat valikoimattomaan palvomiseen samaten nämä jälkimäiset koettavat peitellä mieskohtaisen tunnesuhteensa epämääräisyyttä yhtä valikoimattoman, ylimalkaisen ja epäasiallisen kriittisyyden näkökuorella.

Ylen tutusti kotoisia ovat meillä savolaisemme, joiden itsevarmaa kaikkitietoisuutta ei mikään maailmassa saa yllättää ja joiden arvostelun terävyyttä ei mikään maailmassa saa vetää nenästä, jotka, jos näkisivät lehmän lentävän, tyvenesti ja ällistymättä kohta sanoa tokaisisivat: »noita tuommoisia näkee siellä Savon puolessa joka päivä»-ja jotka sattumalta teräspalloa kopeloidessaan eivät malta olla hiukan kehaisematta arvostelunsa alituista valppautta huomauttamalla: »tokkopahan tuo niin kova on kuin se on olevinaan, kehtaisipa sitä hiukan puserrella näin miehen kourilla, niin eiköpähän pehmenisi».

Näitä samoja hyviä savolaisiamme--savolaisia niin kuvaannollisessa kuin kirjaimellisessakin merkityksessä--lievällä ranskalaisvernissalla siveltyinä tapaa meidän taiteellisesti ja henkisesti harrastelevissa piireissämme runsaasti. Sekä seura- että julkisina maun- ja taiteentuumareinamme esiyytyn paljon näitä naivisti kriittisiä sieluja, joilla ei tunnu olevan mitään sisäistä näkemyksen suhdetta käsittelemisensä asioihin: he puhuvat vain itsensä tehostamiseksi, puolittain tajutun heikkoutensa peittelemiseksi. Taiteellisesti tartuntavapaina on hetken kuosi tai turhamaisuuden oikku heittänyt heidät arvostelemiseen; ja säilyttääkseen edes ylemmyyden näön--jos ei sisältöä--turvautuvat he silloin lähimpään ja helpoimpaan keinoon: he kieltävät arvon kaikelta, jota eivät tajua tai jota ei kuosin hetkellinen kaikkivalta pyhitä heille. Nämä, joille mikään ei ole hirmuisempaa kuin ajatus, että hekin saattaisivat jossain asiassa näyttää nenästä vedetyiltä, haarniskoivat neuvottomuutensa epäilyn itsevarmaan sotisopaan ja aseistavat heikon kätensä yleisen, periaatteen omistetun kieltämisen jäykällä miekalla. Heille ei puhua, eikä heidän arvostelemistaan häiritse taide- tai hengenilmiöiden oma sisäinen välitön arvo ja suuruus enempää kuin niiden tajutut vajanaisuudet ja heikkoudetkaan. Surmikseen eivät nämä tällaiset sallisi minkään vallata ja tenhota itseään: he pitäisivät miehen kunniansa menneenä, jos auringon täpliltä huomaisivat auringon, Homeron nukahduksilta Iliadin jumalaisuudet. Heidän korkean kriittillisen puujalkaylemmyytensä voi korkeintaan luhistaa vain uuden uutukaisin, kontinentaalisen kuosinmukaisuus ja läikkävin, moitteettomin ranskalaisvernissa.

Tunneemmehan niin ylen hyvin nuo niin kotoiset kulttuuri-ilmestykset, nuo hieman taiteita harrastelevat, hieman elämää ja liköörejä tutkistelevat, hieman elämäntehtäviinsä valmistautuvat, hieman vekseleitään järjestellevät suomalaiset »kultaiset» nuorukaisemme, jotka räätäli on ranskalaistanut ja ravintola opettanut tavoille, viimeinen, siepattu henkisen kuosi-ismin tunnuslause varustanut elämänsäilytyksellä.

Kapuamiltaan maailmanmiehisyyden yleviltä huipuilta tähyävät he turvallisina maailman menoa ja elämän vellovaa merta. Mikä maailmassa saattaisikaan enää olla niin suurta, ihanaa ja alkuperäistä, että se näkyisi suurena, ihanana ja alkuperäisenä tällaisiin korkeuksiin! Mikä innostuksen aalto voisi olla niin paisuva, ettei se näyttäisi hymyilyttävän pieneltä ja litteältä tällaisissa huimaavissa ilmapiireissä väilyvälle ja viihtyvälle hengelle!

TAITEELLISIA JA KIRJALLISIA SUUNTAVIIVOJA.

YLEISTÄ.

Varsinaisesti luovilla hengenaloilla pääsee tämä yksilöllinen kehittymättömyys tuntuvammin esiintymään kirjallisuudessa ja näyttämötaiteessa kuin säveltaiteessa ja kuvaavissa taiteissa. Nämä, sävel- ja kuvaamataide ovat kielellisten rajojen ylä- ja ulkopuolella ja senvuoksi välittömämmässä kosketuksessa ja vuorovaikutuksessa niin yleiseuropalaisten hengenvirtausten kuin koko kotimaisen henkisen viljelyksenkin kanssa.

Korkeampi säveltaide ja ylimykselliset kuvaamataiteet edellyttävät kaikkialla erikoistunutta ja vaurastunutta henkistä ja aineellista viljelyä. Niinpä viihtyvät meilläkin nämä valitummat muototaiteet etupäässä ruotsinkielisen

yläluokkamme sekä hienostuneen ja kouliutuneen taidevaiston että aineellisen kannatuksen varassa. Tämän yleisöpiirin valikoimisen aisti ja ymmärtävä, myötätuntoinen harrastus on siksi sekä valpas, herkkä ja varma että armoton, että taiteenharjoittajat itsekin tulevat tämän sekä kiihoittavan että ankaran ja karaisevan henkisen ilmakehän vaikutuksesta pakoitetuiksi ja kannustetuiksi tiiviimpään itsekritiikkiin, keskitetympään voimien kokoomiseen, kohdistamiseen ja ponnistamiseen ja kantavat nämä taide-alat senvuoksi meillä suhteellisesti puhtaampaa ja valitumpaa muotokurin leimaa.

Hataran mitättömyyden, suurentelevan keskinkertaisuuden ja kaikellaisen teeskennellyn taideluomisen on senvuoksi vaikeampi näillä aloilla saavuttaa ainakaan pysyvää jalan- ja arvosijaa, jatkuvaa näkömenestystä, kun taas todellinen luova voima tulee vaistoisammin huomatuksi ja nostetuksi oikeuksiinsa, saaden virittävässä ja hedelmöittävässä yleisessä myötätunnossa kiihottimen yhä syvempään, suurempaan ja ankarampaan luomiseen.-- Aineellisesti osoittautuu tämä ruotsinkielisten yleisöpiirimme kannatus näitä taideoja kohtaan taas siinä, että nämä yleisöpiirit yhä edelleenkin muodostavat meillä jalompien musiikkitalaisuuksien taajan, uskollisen ja hallitsevan kantajoukon ja että yleiseuroalainen musiikkilämä meillä aineellisesti on mahdollinen vain näiden piirien varassa. Näiden samojen yleisöpiirien varavampaan ja auliimpaan ostokykyyn on lukuisten kuvaamataiteilijaimmekin niinikään etupäässä perustettava niukka aineellinen toimeentulonsa.

Tämä asiantila ei kuitenkaan oikeuta mihinkään päätelmiin erikielisten yleisöpiirimme suuremmista tai vähemmistä taiteellisista edellytyksistä. Jos nimittäin alkaa vertailla suhdetta suomen- ja ruotsinkielisen yleisön taideharrastuksen ja luovan taiteellisen tuottavuuden välillä, huomaa nopeasti, että--miten vireä ja herkistynyt ruotsinkielisten yleisöpiirimme taidetaju ja -harrastus onkin--tuottavat taitelijat siitä huolimatta kuitenkin hallitsevalta enemmistöltään kuuluvat suomenkieliseen yleisöryhmään. Tämä onkin luonnollista ja aivan kuten tulee ollakin terveessä yhteiskunnassa. Luovat voimat kohoavat pohjan vereksistä voimista, ylemmät, aineellisen ja henkisen kulttuurin saavuttaneet yleisöpiirit taas muodostavat sen suojaavan ilmakehän, jonka turvissa, hoivissa ja kurissa herkäät sisäiset hengenilmiöt voivat aukoa ja kehittää arat terälehtensä.--Tämäkin kohdaltaan viittaa sekin vain siihen, mikä olisi oikea ja terve, kansallisesti ja sivistyksellisesti satoisin elämänsuhde erikielisten kansalaisryhmiemme välillä: kumpikin ryhmä toisensa hoivana ja voimana, toisensa elävöittäjänä ja väkevyytenä.

KIRJALLISUUS.

Kirjallisuus kuten näyttämötaidekin sensijaan joutuu yksinomaisemmin kehittymään ja varttumaan kielellisten rajojen määräämän henkisen ilmapiirin varassa. Niinpä puuttuukin suomenkieliseltä kirjallisuudelta sekä vakiintuneen, yleisen älyllisen viljelyksen virittämä vitsova, yhä tiukempaan itseponnistukseen kannustava hengen kuri että tämän saman viljeltyneisyyden herättämä älyvän ja aistivan myötätunnon ja ymmärtämisen kiihoittava, hedelmöittävä ja rohkaiseva ilmakehä. Nuoren kirjailijan itsekasvatukselta puuttuu sekä ymmärtävän kritiikin vitsa, että alttiin tunnustuksen kiihotin. Niinpä jää nuori kirjallisuutemme muutamissa suhteissa verrattain epätasaiseksi ja tyrehtyvät useat sen antamat lupaukset kesken.

Miten pätevää työtä kirjallisuudessamme erinäisissä tapauksissa on suoritettukin, saattaa meillä kuitenkin yleisen suosion valta-aseilla ja turvissa kukoistaa myöskin varsin löyhää ja teennäistä taidekasvullisuutta. Jo itse kelpoisaakin kirjallisuutta luomistamme painaa useasti--ulkonaisesti komean ja vuolahtelevan sanonnan ohellakin--sielullinen mehuttomuus, mielikuvituksen arkinen kuivakiskoisuus, sisäisen tunteen harmuus ja niuva puisevuus. Sanonnan mekkyyskohtainen ilmekkyys ja elo, sanarunouden yksilöllinen terä ja tarmo kantaa--harvoja poikkeuksia lukuunottamatta--laimeata leimaa. Tässä suhteessa juuri ilmenee kirjallisuudessamme koko suomenkielisen sivistyksemme yleinen vajanaisuus: yksilöllisen, persoonallisen tuntemisen epämääräisyys.

Kielessämme ja kirjallisuudessamme ei vielä kuin poikkeukselta soi impressionistinen, sisältä hehmutettu sanarunous. Sanat eivät ole virinneet itsenäiseen yksilölliseen eloon, paloon, eivät hehku tuntemuksen liekkeinä; ne ovat vain sointuja tai elottomia, abstraktisia lauseen osia. Kaunis kielellemme saattaa parhailla käyttäjillään kyllä soida ja laulaa, mutta se ei leimua tuntemusta. Parhaatkin kirjailijamme saattavat ainoastaan juoksutella lauselmiaan, hyvällä lauseaaltojen nousulla ja laskulla, sanojen äänteellisillä kuulosoinnuilla: heillä runoilee enemmän kieli kuin tunto, he tuntevat enemmän kielen aaltoja kuin elämän. Heillä ei runollinen luominen ole tuntojen elävää riemun ja kipeyden aaltoamista, ei sielun näkemysten sisäisyttään särkyvää ihanuutta ja rikkautta, vaan sanojen äänteellistä soittelemista.

Kirjalta ei meillä vaadita sanojen eloa, ei elämän esitystä, joka lainehtii ajatusten ja elämäntuntemusten elävänä merenä, jossa sairastaa tai riemuitsee läsnäoleva, läsnäletty elämänhurma tai -haikeus, jossa sanat, lauseet, ajatukset ovat elämyksiä, vaan hurmaa ja häikäisee meillä halpahintaisempikin aate- ja tunnekoreilu: pelkkä ulkopuolinen näköaateilu, taustattomien sanojen ihanteellisuuden ja ylevähenkisyyskuvastelu ja peiliheijastelu tai sanojen foneettinen, kalevainen kaikutenho. Milloin kirjailijamme tavoittelevatkin tunne-ilmaisuus, jää se heillä joko komeileväksi, paisutetuksi sanamahtiponneksi, jonka kumisevan, suuri-eleisen korskuuden ja kajahtelun alta kaikki persoonallinen tunteminen tuntuu jääntyneen, tai takeltu se arkaileväksi, epäyksilölliseksi, matalaksi sentimentaalisuudeksi voimatta ainoassakaan sanassa tai tuntemuksessa leimahtaa todellisen elämäntunnon kirkkaaseen, paljaaseen, polttavaan loimoon.

Että kielellemme kuitenkin tällaiseen välittömään, sisältä hehmutettuun tunne-ilmaisuunkin voi puhjeta ja tulistua, kun vaan kielenkäyttäjällä on rinnassaan ja mielessään ahjo tämän tulen irtipäästämiseen ja esillelietsomiseen, sen todistaa Aleksis Kiven runous, jonka ihanuuden hurma ja näkemyksellinen mahti juuri on tässä sanarunouden tunnetäydessä, väkevässä välittömyydessä.

Erittäin elävästi tulee tämä kirjallisuutemme persoonattomuus esiin siinä löysässä, helpossa ja hedelmättömässä suurtuotannossa, jota kirjallisuudessamme niin paljon harjotetaan. Meillä tekaistaan ylen paljon sellaista kirjallisuutta, joka ei kirjoittajaltansa kysy juuri muuta kuin alkeellisen kirjoittamisen taidon ja istumisen uutteruuden.

Meillä julkaistaan taiteellisina luomina tositapauskuvauksia, jotka sinään tunnontarkalla seikkaperäisyydellä ovat

juurutut kirjoittajan kuulumisiin sattuneista yksinäisistä elämäntapauksista tai ovat sellaisinaan julkaistuja päiväkirjoitteita tekijän pienelle minälle sattuneista, satunnaisista elämäntapauksista tai tilapäisistä vastoinkäymisistä. Ulkopuolisesti ja hengettömästi irroitetaan tällainen ulkonainen, tilapäinen tapaus todellisuudesta ja kohotetaan taidenäkömökseksi. Ainoastaan tällaisella »luomis»-tavalla voidaankin joka vuosi, syksyin kevään jouduttaa julkisuuteen kirja toisensa jälkeen, jokainen henkiselältä näköalaltaan yhtä ahdas ja ilmaton, sisällöltään yhtä tilapäinen ja ohut, ihmiselämän ymmärtämiseltään yhtä litteä ja levitely. Tällaista tunteen tai ajatuksen raakiloa ei mielikuvituksen syvä, kokoova, tihentävä ja kehittävä työ vielä ole kypsentyntä ja muodostanut tekijän elämäntunnon ja elämäntapauksen täyteläiseksi ja täysipainoiseksi hedelmäksi, taiteelliseksi, edustavaksi elämäntapauksiksi.

Erikoisalakseen on tällainen eloton kirjailu ottanut meillä kansankuvauksen. Kansanelämän kuvaukseen riittää meillä miten ulkopuolinen jutustamis- ja sepitsemistaito hyvänsä. Meillä ei kansankuvaukselta vaadita sitä mielikuvituksen syvää työtä, joka eläytyisi ja sukeltaisi kuvauksenalaisten ihmisten omaan elämäntuntemukseen ja välittäisi tämän elämäntuntemuksen lukijalle sen eleyssä alkuperäisyydessä, vakavassa ainokaisuudessa ja järkyttävässä pakottavuudessa; ei vaadita ihmiskuvauksen sisältäpäisyyttä vuota, sitä hartautta eletyn ihmiselämän edessä, joka on kaiken kirjallisen ja taiteellisen luomisen ainoana työnarvoisena aiheena ja aineena, vaan tyydytään meillä kansanelämäntapauksessa ulkomaaiseen, naturalistiseen miliöö- ja tapainkuvaukseen tai aivan pinnalliseen, litteään, tiivistämättömään tarinoimiseen.

Läheistä sukua kansanelämäntapauksellemme on erittäin runsas viimeaikainen historiallinen kaunokirjallisuutemme. Meillä sepitetään historiallisia kertomuksia, jotka ovat vain historiallisten sattumain ulkonaista, mielikuvituksetonta juttelemista, historiallisten yksityistapausten kaunokirjailevaa väritystä ja elävöittämistä; ne eivät paisu, keräydy ja syvenny miksiäkään eheäksi, sielullisesti eleytyksi ja myötäelämiseen järkyttäväksi ihmiselämän ja -kohtalon kuvaukseksi. Niissä on pääasiana tunnantarkka, arkeologinen esine-, ajan- ja ympäristönkuvaus, mutta ihmiset liikkuvat niiden museo-ilmakehässä vain hieveräisinä, mielenkiinnottomina varjoina, etuala-nukkeina. Tai käy historiallisesta kuvauksesta mikä Vienantakainen, löyhä ja tunteeton mielikuvitelma tahansa, jossa historiallisen taustan hahmottelu, tapahtuman kuvittelu ja johtelu, värityksen paisuva, eleyty tenho, ihmiskohtaloiden myötäeläminen kilpailevat keskenään laimeudessa, latteudessa, ilmattomuudessa ja arkisuudessa.

Historiallinen kaunokirjallisuutemme ja kansanelämäntapauksemme käyvät henkisesti siis aivan käsikädessä ja valaisevat keskenään rinnastettuina erittäin elävästi toistensa laatua. Kuten vakavampi historiallinen kertomataiteemme, tavoittelee vakavampi kansanelämän kuvauksemme seikallista, tässä tapauksessa arkeologisen tunnantarkkuuden sijasta kansatieteellistä tarkkuutta ja todenperäisyyttä, mutta laiminlyö kaiken tämän ulkokirjavuuden elävän ja eläväksi loihtivan keskipisteen: ihmisen. Ja kuten kevyempi historiallinen kirjallisuutemme tarinoi löyhästi ja laimeasti haamuiltuja juttuja menneisyydestä, samaten sepittelee kevyempi nykyaikainen kansankuvaus juoksevasti jutustettuja, mutta laimeasti tunnettuja ja haparoiden tartuttuja todellisuuskuvia, joiden matalassa kuvastuksessa paljastuu vain pintaeleissään havaittu, tajuttu ja esitetty mieltäkiinnittämätön ihmisvarjojen ja tekaistujen elämäntapausten ohut kudelman.

Meillä sepitetään »ajankuvauksia», journalistisen kepeästi kyhättyjä jutteluita, jotka venyttelevät ja juoksuuttelevat yksityistapauksia ja yksityisseikkoja, laskettelevat henkevääkin tilapäapakinää, antavat elokkaita, vilkkaitakin tilapäätilanteita ja silmänräpäysvaikutelmia. Ne eivät kuitenkaan anna mitään edustavaa, painoisaa elämäntapauksia, ne eivät tiivisty vakuuttavaksi, elämäntapauksella tehoavaksi, kokonaiseksi tapahtumiseksi. Ihmiset ovat tällaisen kirjailijan kourissa kuin venyekummisia. Oikunsa ja tilapäisen tarpeensa mukaan saa tekijä repostella ja venytellä niitä jos mihinkä tilanteisiin, vaiheisiin ja asenteihin: ne saa pistää rakastelemaan, harrastelemaan, yrittämään mitä vain, matkustelemaan missä vain, antautumaan mille elämäntapaukselle ja mihin luonnesävyyn hyvänsä, tunteilemaan, ajattelemaan mitä vain, josta kirjoittajalla hetkellisesti sattuu olemaan jotain pakinanaihetta- jos ei juuri sydämellään, niin ainakin kielenpäässään ja kynänkärjessään. Ja jokaisesta tällaisesta saman henkilövenykkeen uudesta muunnosvaiheesta muodostuu uusi kirja: »ajan- ja paikankuvaus».

Meillä kirjoitetaan pingoitettuja, leikkilisiä kertomuksia, joiden ainoa elokuva on kiljuvassa »grimaasissa», ilvehtivässä ele- ja ilmeväännöksessä, luonnottomuuden paisuttelussa. Tai on kirjan komiikka aivan mekaanisessa ja ulkopuolisessa ihmisen tyypistämässä ruumiillisesti ja automaattisesti sätkytteleväksi ihmiseläimeksi, jonka »hengen» liikkeitä tekijän »psykologia» hallitsee ja johtelee yhtä ehdottomalla henkiselällä ylemmyydellä kuin kokeellinen fyysiologi, hermojen tutkija rampaamansa sammakon liikkeitä.

Meillä kirjoitetaan tunnelmallisia kuvauksia, joiden elämäntapauksena on kuin ilta-aurinkossa koreilevan, välkkyvän mutalammen pinta: kosketa mistä hyvänsä sen heijaittavaa, syväilevää, taivastelevaa kalvoa, ja koko kuulakas, peilaileva avaruus pirstoutuu mutaiseksi savipälveksi. Miten hennostellen sellaisen kirjan elämäntapauksia tarkasteleekin, riisuutuu sen ihanteleva kuulto ensi katseella arkisen sielun arkiseksi kuvitelmaiseksi, taiteilevan kaunosielun ohueksi, siroksi, keikailevaksi hienosteluksi, artistiseksi, sentimentaaliksi tunnelmoimiseksi.

Johtavatkin henkemme kirjoittavat aatteellisia kirjoja, joissa lukijan ihailtaviksi levitellään yhä ihanteellisempia ajatuksen väikkeitä, yhä seesteisempiä, ylevämpiä hengen kauko- ja kaunonäkyjä. Mutta koko tämä ylevähenkisyys ja jaloaateisuus on kuitenkin vain koreilua, ei koettua elämää: jokaisen sanan ja lauseen taustana helähtää tyhjyys, jokaisessa ajatuksessa teennäisyys ja tilapäisyys, koko elämäntapauksena on vain sanojen virvaa, ei elämäntapauksia. Meillä ei vaadita ajattelijalta elämäntapauksien kamppailtua, eheäksi valettua kokonaisuutta, ei vaadita sitä persoonallisuuden keskeytymättä, josta ajatukset murtautuisivat esiin välittöminä ja välttämättöminä, vaan tajutaan ja ihailaan enemmän joutilasten hetkien arkiviisautta, yhteydettömiä mieleenjohtumia ja päähänpistoja, ilmasta siepattuja ja ilmaan iskeviä aprikoimisia, aattelehtimisiä, joiden oikukas, aluton ällistyttyvyys käy syvämielisyydestä, aiheeton hiuksenhalkoilu älyn hienoudesta, tavoittelu alkuperäisyydestä, tyhjäsäilytyksensä aatteellisesta taivashipoisuudesta, tyhjä tuijotus metafysisestä ongelmoitsemisesta, onttouden kumina vakuutuksen rinta-äänestä.

*

Tämän taiteellisen harmauden, arkisuuden ja mataluuden aiheena on pohjimmiltaan elämäntuntemuksen

persoonattomuus. Elämäntuntemisen sisältö ja sen ilmaiseminen pakko on ollut niin heikko ja epämääräinen, että kirjallinen luominen näissä tapauksissa on jäänyt keinotekoiseksi, pakoitetuksi ja näennäiseksi, vaille elämän virtailevien verien hurmehtivaa väriä ja sisällön paisumusta. Ellei oma mieskohtainen hengen sisältö, paisuva luomisen ja julistamisen tarve kutsu taiteelliseen työhön, jää utterinkin työ tyhjäksi ja tyrehtyneeksi.

Kirjallisuutemme on jättäytynyt henkisesti liiaksi itsensä varaan, kehäilee liika umpinaisesta omassa ahtaassa piirissään. Se ahertaa niin likinäköisesti jokapäiväisyyden harmaassa kivikossa, se on niin sitkeästi tallautunut ja takertunut arkisuuden liejuun, että siltä on jäänyt kokematta elämän suuri juhla: tuskan täyteläät, paisuvat malmiänet, elon kipeyden hieno, heljä poltto ja kirvely, riemuisan veren elontäyteläs, hykähtynyt huuma, ilmavan ilon aineeton vapaus ja keveys, ilman ja olemisen pieliin leijaava onnen auer ovat kaikki sille yhtä outoja ja vieraita tuntemuksia. Komeimmillaankin voi se sinertyä vain revontulten kelmeään, kylmään loistoon, mutta ei läikkyä auringon siunattuna ja siunaavana lämpönä. Sen henkiset, virittävät herätteet ovat liika niukat ja karut, ja sillä on liika vähän hengen ainesta kohotakseen elämän korkeimpaan käyntiin, tullakseen luomisessaan ihmismielen syvien, jokapäiväisyyden jääpeitteistä järkähtäneitten elämysten virtaniskalle. Ja sen näköalat ovat liika suppeat, jotta se voisi havaita oikeat luomisen mittasuhteet, jotta se voisi nähdä pyrkimyksensä ja saavutuksensa niiden todellisessa arvosuhteessa ja jotta se tietäisi vaatia itseltään täyden ja hartaan voimien kokoamisen ja ponnistamisen. Siltä puuttuu sisäinen pakotus terästämään itseänsä kaikkeen sille mahdolliseen elämännäkemyksen syvyyteen, korkeuteen ja totuuteen, kiristämään itseänsä täyteen, ankaraan hengen ponteeseen ja keskittymään kaikkeen sille mahdolliseen luomisen mahtiin ja hartauteen, väkeen ja kirkkauteen.

NÄYTTÄMÖTAIDE.

Samaten kuin kirjallisuus, saa suomenkielinen näyttämötaidekin kehittyä ja vaurastua rajoitetummasti suomenkielisen yleisön vaalinnassa, sen kritiikin karsimana, sen tunnustuksen elähyttämänä. Enkä tässä yhteydessä tarkoita kritiikillä ja tunnustuksella yksinomaan julkisuudessa tapahtuvaa taideluomisen arviointia, vaan sitä paljoa vaikuttavampaa ja luovalle taiteelle läheisempää ja merkityksellisempää suhtautumista, jolla yleisö välittömästi tenhoo esiintyvän taitelijan: vastaanotollaan joko kannustaa tai laimentaa häntä, kylmäkiskoisuudellaan tai innostumisellaan joko herpasee voimattomuuteen, tuodittaa tyrehtyneeseen itsetytymykseen, ohjaa harhapyrkimykseen tai karaisee ja kurittaa yhä tiiviimpään työhön.

Suomenkielisten yleisöpiirien haparoiva taidevaisto esiytyykin varsin elävästi näiden piirien suhtautumisessa useihin näyttämötaiteellisiin ilmiöihimme. Meillä on eräitä voimakkaitakin taiteilija-yksilöitä, jotka eivät yleisessä myötätunnossa ja tajussa ikinä ole saaneet sitä ilmaa siipiensä alle, johon heillä olisi ollut oikeus ja joka olisi nostanut heidät niille taideluomisen huipuille, joihin heillä olisivat olleet edellytykset; samalla kun yleinen suosio ja sitä seuraava työtilaisuus toisaalla taas on ollut kohdistuneena ja sysännyt etualalle aivan näennäisiä ja pintapuolisia ilmiöitä, joissa ei ole ollut ainesta eikä edellytyksiä sisäiseen kehittymiseen ja kasvamiseen.

Meillä ei vaadita näyttelijältä elämää, vaan eleitä, ei esityksen totuutta, vaan esityksen ulkotehoa. Häneltä ei vaadita keskeistä, syvää osansa omistamista ja tämän osan sisäistä, korutonta tulkitsemista, vilpitöntä, harrasta ja välittömästi tehoavaa antaumusta, vaan ihailaan hänessä pinnallista, ulkopuolista loistelemista, itse taideluomalle vierasta ja vaarallistakin, itsehyväistä, itsemielistelevää yksityiskohtien taiturillista korostamista, kokonaisuuden kustannuksella tapahtuvaa väärää itsensätehostamista--jopa osan aivan vääräkin tulkitsemista. Vaikutelmiansa analysoimaankin kypsyvät yleisöpiirit, kuten niiden kanssa samalla tasolla oleva julkinen arvostelutkin ovat vasta niin pitkällä, että ne tajuavat vain taituruutta, mutta eivät vielä taidetta: aistivat yksityiskohtien häikäisyn, taiteellisen luomisen ulkokuoren, mutta eivät vaistoa kokonaisuuden joko totuutta tai ontoutta, esityksen sisäistä pätevyyttä.

Niinpä viekin meillä yleisessä arvostelussa voiton sisäisesti eletyn ehytviivaisen ja kiinteän näyttämöllisen sielutaiteen rinnalla mikä ulkonaisesti suurenteleva tekotaide hyvänsä. Äänen keikaileva soinnutteleminen ja paisutteleminen, liikehtimisen ja eleiden muhkeus ja korskaileva mahtipontisuus--miten onntto ja teennäinen hyvänsä--käy meillä sielun ja sydämen valtaisuudesta--»mikä nerous, mikä loisto, mikä voima!» huudahdetaan. Näyttelemisen hengetön arkisuus ja sisäisesti eloton, ruumiillinen reuhtominen, kasvoli hasten vääntely: koko ulkokohtainen tilkku- ja yksityiskohtarealismi käy tarkasta sielullisesta erittelemisestä ja näyttelemisen pätevyydestä--»sepä näyttölee hyvin!» ihastellaan. Tekotavan ulkonainen, laskettu ja teeskennelty konstikkuus, etsitty henkevyys ja tavoteltu sielukkuus: koko esityksen pingoitettu, hengetön teennäisyys ja tilapäinen häikäisynräiske käy näyttelemistaidon ihmeestä--»mikä tekniikka!» innostellaan.--Tällaista näyttämötaidetta ihailevalle yleisöllemme ja johtajillemme saattaa tapahtua, että heidän ilmetyt suosikkinsa repivät rikki jalon taideluoman, että väkevä, sisäisesti jännitetty ja suuri, tunnelman kiinteässä eheydessä valtaava näyttämöluoma tammöisten taiturien hyppysissä pirstoutuu pikku loistohyrskysiksi ja että yllätetty yleisö yht'äkkiä keksäsee »kas, onpa Othellokin jo vanhentunut, se ei tehoa enää, vaikka se 'näytellään' näin hyvin!»

*

Samassa epäkehittyneessä, haparoivassa hengessä suhtautuu yleisömmekä ja arvostelumme teatterin johtotaiteeseenkin. Siinäkin tyydytään vain näkösuoritukseen. Siltäkään ei vaadita taideteoksen omassa hengessä palavaa tulkintaa: taideluoman henkisen sisällön välitöntä, herkkää ja suurta antamista, sen yksityiskohtaisesti vaatimatonta, mutta näkemyksen syvyyden ja sisäisen totuuden voimalla tenhoavaa ja valtaavaa näyttämöllistä hahmoittamista.

Ei havaita ja vaistota, miten johtaja takertuu vale- ja valoloistoiseen kulissiprimeuden tavoitteluun, häikäisee teatterikoneiston teknillisillä yllätyksillä, mahtaa joukkokohtausten melulla ja ulkokohinalla, tanssiesitysten silmäravinnolla, mutta hengettömästi ja tajuttomasti haparoiva ja tarttuu harhaan kulloisenkin esitettävän kappaleen yksilölliseen, taiteelliseen elinhermoon nähden: sävyttää intiimin tunnelman komeileväksi mahtiponneksi, särkee pikkusyisellä, puisevalla realismilla tyyliteltyä suurpiirteisen ja ylväskaarisen kokonaisuuden, raskauttaa hiljaa kuplehtivan hilpeyden joko kuivakiskoiseksi tai räikeän meluavaksi, puhistuttaa herkeänä, korkeana, polttavana loimuavan romanttisen tunteen joko ulkonaisesti pauhaileväksi komeudeksi ja upeiluksi tai tyhjästi ja matalasti

mielisteleväksi tunteiluksi.--Tai jos johdolla on taiteellisia ambitioneja ja pyrkimyksiä, niin näyttää se auliin ylistyksen ja tunnustuksen, jos se sirostellen ja hienostellen namustaa joissakin epäolennaisissa yksityis- ja sivuseikka herkuttelemissa, jos se realistisen, mehevän laatuvaivauksen keskelle sovittaa herkän tunnepaussin, jos se ripustaa repäisevän, ketterä- tai kömpelöjalkaisen ilveilyn laahustavan tunnelmallisuuden vaipoilla, jos se yleensä kaikessa kaunosieluisessa puoli- ja tekotaiteellisuudessaan hepenöittää ja korustaa arkisuutta, mutta kuulottomana ja näöttömänä kulkee todellisten kauneuden aarnioitten ja ihanuuden raikkaitten lähdesuonien sivutse.

Johto, jossa on edustettuna vain voimaton, itsestään epävarma ja hapuileva diletanttinen harrastelu, ei luomisvoimainen, hallitseva ja vakuutuksensa voimasta auktoratiivinen taiteellinen näkemys, ja jossa lisäksi sekin hitunen yksilöllistä, itsevaraista taiteellista vaistoa ja alotekykyä, joka siinä sittenkin mahdollisesti piilisi, on tehty tehottomaksi ja herpaistu pirstoamalla alote, suoritus ja edesvastuu useammalle henkilölle ja lykkäämällä melkein kaikki ratkaisuvallalta monipäiselle ja monitahtoiselle johtokunnalle--taiteellisissa, palavaa yksilöllistä suhtaamista ja kannanottoa kysyvissä ratkaisuissa mahdollisimman epäpätevälle ja epävarmalle auktoriteetille--sellainen johto suorittaa sekä ohjelmiston määräämisen että kappaleiden miehittämisen mahdollisimman haparoivasti, vaistottomasti ja avuttomasti.

Ohjelmistot rakennetaan kutakuinkin sattuman kaupoin, sekaan tulee hyvää ja huonoa kuinka onnistaa: ulkomailta tuotetaan vuotuisten kassakappalten ohella arkisia, sirostelevia turhuuksia, joutavia kuivakiskoisuuksia, ohuita, kaunosieluisia tunnelepperyksiä, sievisteleviä, hurskaita huvinäytelmiä, jotka eivät edes huvita yleisöä tai kostuta kassaa, mutta syrjään jäävät useimmasti väkevät, uusia tunne- ja näköpiirejä avaavat, rohkeat, ajan hengellä ladatut ja kyllästetyt näyttämöluomat.--Samaten on valinta kotimaisiin kappaleihin nähden haparoivaa, epätasaista ja useasti perusteellisesti erehtyvää. Useat eloisimmatkin uudet luomat ovat jääneet koettamatta näyttämöltä, jolle toisaalta taas peräti teennäisillekin, keinotekoisille tekeleille on ollut aulis pääsö.

Yhtä hapuileva on ollut näyttelijävoimien käyttö. Ulkopuoliselle, ainoastaan pinnallista vaikutusta huomaavalle ja tavoittelevalle johdolle ovat näyttelijöiden yksilötehoon ja sisäiseen työkiinteyteen kätkeyneet vaikutusedellytykset salattuja. Niinpä miehitetäänkin kappaleet pelkästään ulkopuolisten laskelmien perustuksella, jonkinmoisella silmäruutiinilla: perustellaan valinta näyttelijän lahjovaan ulkonäköön tai luuloteltuun yleisösuosioon. Ulkopuolisille sivuseikoille annetaan ratkaiseva arvo: Faustin on oltava nuori--sama sitten miten henkisesti riittävä esittäjä on Faustiksi.--Sitenpä saattaakin tapahtua, että jonkun teatterin vuotuisen ohjelmiston edesvastuullisin paino voi joutua lepäämään aivan ulkopuolisen näyttelijän varaan, jonka sisäinen antaumuksen mahti on peräti rajoitettu ja jonka ulkonaiset temppuilemiset senvuoksi nopeasti on kyllästymiseen asti oppinut ulkoa. Tällaiset »keksimänsä voimat» ratsastaakin mielikuvituksen ja tajuton johto tavallisesti lyhyessä ajassa aivan hoki, laahaa niitä toisesta ylivoimaisesta tehtävästä toiseen ja alleviivaa täten suosikkiensa--paremmin uhriensa--luontaisen riittämättömyyden niin, etteivät nämä sitte muutamaa aikaan kelpaa edes heidän omiin luonnollisiin tehtäviinsäkään, vaan puhistuvat niissäkin luonnottomiksi.--Ohjelmisto jää siis tällaisten tekaistujen suuruuksien varaan, kun taas samaisella näyttämöllä toinen aivan alkuvoimainen näyttelijävoima korvaamattomat, ohitseliitävät, viimeiset taiteellisen mahdin vuodet saa lahota toimekkomana--korkeintaan käytettynä, hän, näyttämön ilmetty kuningas jonakin farssimajurina tai lantakuskina--asianomaisen teatterijohdon ainoat nerollisuudella yllättävät päähänpistot!

Ja kuitenkin ei kappaleen perimmäinen teho ole kulisseeissa, vaan niissä ihmisissä, jotka sen elävät, ja johtaja, joka valitsee esittävän taiteilijankin vain sillä silmällä, miten koristeellinen lisä hän on muuhun kulissisommitelmaan, saattaa tappaa yleisöltä sen taideluoman, joka hänen olisi tulkittava. Moni, taiteellisesti pätevä kappale onkin tullut näyttämöllisesti surmatuksi yksin väärän, vaistottoman henkilösovittelun ja harhaan osatun yleissävyttelyn vuoksi. »Ne eivät mene yleisöön!» yrittelee kyllä johto kannaltaan selitellä asiaa.

*

Kunpa voisivat tällaiset kutsumattomat johtajat edes silmänräpäykseksi nousta taiteellisen vaistottomuutensa ja kehittämättömyytensä yläpuolelle, voisivat edes yhden ainoan silmänräpäyksen nähdä työtään silmästä silmään aavistaakseen, mitä tuhotöitä he tietämättömyytensä viattomuudessa saattavat taiteellemme aiheuttaa, selkeytyäkseen miten he tylttyvät heikkooa ja tuhoavat hyvää, miten he tajuttomina, näöttöminä tallaavat taimia, joissa versoo elämä, vaalivat toisia, joilla ei ole juuria eikä ydintä, miten he pettävät isoavalla yleisöltä taiteen, luovilta taiteilijoilta elämäntehtävän, miten heidän haparoista käsistään ja laimeista vaistoistaan riippuu, mikä hengen terä kansallemme näyttämöltä puhuu ja mitkä näyttämötaiteilijat saavat toteuttaa itsensä ja piirtää elämäntyönsä nykyisyyden ja tulevaisuuden tietoisuuteen!

Muilla luovilla taideoilla riippuu taiteilijan lopullinen työtulos kuitenkin perimmiltään siitä tarmosta, jolla hän itsensä työssään toteuttaa. Näyttämötaiteilija sensijaan on työssään riippuvainen toisen, vieraan henkilön arvioinnin syvällisyydestä ja tarkkavaistoisuudesta. Johdosta riippuu, pääseekö hän yleensä ollenkaan käyttämäänään hänessä mahdollisesti piilevää luovaa taiteellista mahtia ja pääseekö hän käyttämään sitä hänen voimaedellytyksilleen otollisissa tehtävissä. Johtajan taiteellisesta ja inhimillisestä herkkävaistoisuudesta riippuu, tulevatko hänen johdossaan olevat taiteilijat oikein käytetyiksi. Hänen tehtävänsä on yhtäpaljon siveellinen kuin taiteellinenkin, hän on inhimillisesti edesvastuussa siitä, että jokainen hänestä riippuva taiteilija pääsee sisäisten edellytystensä mukaiseen voimiensa kehittämiseen ja toteuttamiseen, hänen omallatunnollaan on toisten ihmisten taiteilijaelämä.

Milloin siis johdon ilmeinen inhimillinen ja taiteellinen riittämättömyys uhkaa sulkea totisilta taiteilijoilta mahdollisuudet taiteilijatehtävänsä tehoisimpaan ja täyteen toteuttamiseen, siellä on tämä riittämättömyys sekä luovan taiteen että yleisön oikeuksien vuoksi armotta lausuttava julki! Vielä enemmän kuin tavallisesti olisi tässä tapauksessa peittelevä sääli julminta säälimättömyyttä: se olisi heikkouden tukemista siinä, missä tämä heikkous on jalompien voimien tiellä, se olisi mitättömyyden säälimistä ja varjelemista, jotta se mielinmäärin saisi tietämättömyydessään ja sokeudessaan polkea, sortaa ja tukahuttaa jalompaansa.

Hymyilkööt johdot ja johtokunnat tunnettua »ylemmyyden hymyään» tällaisille »subjektiivisille» mielenpurkauksille! tuudittakoot mieltänsä ja omattuntonsa rauhaan arvoasemiensa luoksepääsemättömissä korkeuksissa!--yleisön, luovien taiteilijain ja luovan näyttämökirjallisuuden elämänoikeuksien vuoksi--jotka sittenkin painavat va'assa enemmän kuin

joidenkin vääriin työskentelyaloille erehtyneitten henkilöitten mielenrauha--on poltettava yleiseen tietoisuuteen, että he eivät asemilleen riitä, että siinä edesvastuullisessa asemassa, mihin he ovat joutuneet, heidän taide- ja ihmisenäkemyksensä heikkous ja hatarus pidättää ja tukahuttaa verrattomasti enemmän kuin se rakentaa!

*

Yksilöllisen suhtautumisen terävyyttä ja tiukkuutta on näyttämötaiteen alalla sitäpaitsi hämmentämässä suomenkielisen sivistystyöskentelyn alituinen vilkuileminen kansaan: sivistystyön iänikuinen kasvattamistendenssi. Oltaisiin mukamas itse puolesta kylläkin »taiteellisia», mutta »yleisön», »kansan» vuoksi tingitään. Näyttämöluomaa ei valita esitettäväksi sen oman, puhtaan taidetehon vuoksi, vaan ollaan ovelasti laskevinaan, miten yleisö siihen suhtautuu tai miten kasvatuksellisesti otollinen se tälle yleisölle on. Ja tapahtuu tässä kuten kaikkialla, missä taideasioissa luovutaan puhtaasti taiteellisista vaikuttimista. Kun oma mieskohtainen suhde taide-elämykseen vielä on niin hieveräinen ja etäinen, että alistaa taide-elämyksissä ainoan ratkaisevan kriteerin, arviointiperusteen, oman innoittumisensa toisarvoiselle sijalle sivullisten luulo-ovelaiden laskelmien rinnalla, niin silloin ollaan vielä hyvin kaukana vakiintuneesta, varmistuneesta taidevaistosta ja silloin on varminta hyvin varovaisesti sovitella näitä laskelmia todellisuuteen. Ellei tällöin ole varovainen, saattaa tapahtua, kuten usein on tapahtunutkin meidän laskeskeleville, pedagogisoiville johtajillemme ja johtokunnillemme, että he nimittäin arvioidessaan yleisönsä taiteellista ja siveellistä vastaanottokykyä ja mielikuvituksessaan rajoitellen sille otollista ja mahdollista hengen ja sielun ravintoa, karsivat tältä yleisöltä sekä alkuvoimaisesti väkevät, taiteellisesti uudet näkemykset sille--oikeammin herroille itselleen--muka epätajuttavina eriskummaisuuksina että myöskin riehakkaasti, välittömästi ilakoivat vallattomuudet ja sytyttävät pilat muka taiteellisesti mauttomina ja ala-arvoisina. Täten jää heille kuten tavallisesti kaikillekin »kansanvalistajille» yleisönsä hengen ravinnoksi esitettäväksi lopullisesti vain kaikesta alkuperäisyydestä vapaaksi siivilöity keskinkertaisuus ja kaikesta huvittavuudesta ja mielenkiinnosta puhdas »taiteellinen» kuivakiskoisuus ja ikävyyt.

ERISTYNEISYYS EUROPALAISISTA HENGENVIRTAUKSISTA.

Sekä kirjallisuudessa että näyttämötaiteessa esiytyvä suhteellinen heikkous ja ummehtuneisuus kuvaama- ja säveltaiteittemme rinnalla johtuneen osaltaan siitä eristäytyvästä asemasta, johon koko suomenkielinen yleisömme ja siis myöskin tämän yleisön henkisistä näköaloista välittömästi riippuvat taide-alatkin ovat vähitellen joutuneet yleiseuropalaisiin hengenvirtauksiin nähden. Sivistyksemme valmistumattomuus on vaikuttanut sen, ettei meillä täydellä herkkyydellä ja valppaudella ole voitu pysyä välittömässä, hedelmällisessä vuorovaikutuksessa yleiseuropalaisen keskeisen hengenkäynnin kanssa. Meillä on ollut liika paljon tehtävää alkeellisessa muokkaustyössä, maaperän raivaamisessa mahdolliseksi sivistyksen taimille, jotta riittävästi olisi voitu kohdistaa huomiota itse näiden sivistystaimien, syvemmän henkilökohtaisen hengenviljelyksen vaalimiselle.

Niinpä ovatkin näköalat Euroopan alkaneet huomaamatta päästä sumenemaan suomenkieliseltä sivistykseltä. Sen henkinen näköpiiri alkaa kattautua liika suppeaksi ja matalaksi, typistyy ja sulkeutuu kotoiseen umpinaisuuteen ja ilmatuuteen. Tieteiden ja käytännöllisen toiminnan aloilla kyllä jopa aivan hengettömästi ja orjallisestikin noudatetaan ja jäljitellään yleiseuropalaisia ilmiöitä ja saavutuksia, mutta mieskohtaisessa yksilöllisesti hedelmöityvässä hengenviljelyksessä ei suhde ole yhtä välitön ja vuorovaikutus elävä.

Yksinäisiä poikkeuksia lukuunottamatta ei sivistyneistömme kokonaisuus ole euroalaisesti tietoisia, euroalaisesti syttynyt. Se ei välittömästi, omana hengenelämänään elä yleiseuropalaisia hengenliikuntoja. Se ei elä ja avarru, inhimillisesti syvenny taistelevassa euroalaisessa hengenkäynnissä, ei koe omanaan sen reutovaa aallokkoa, ei paisu sen patoutuvaa, pyrkivää ja etsivää tarmoa, ei sinkoa sen syöksyvää hyökyvoimaa, ei suistu sen murtumisiin, ei elä, herkisty ja karaistu, vartu ja kasva sen haltioittavassa hurmassa, sen silmänräpäyksellisissä, vihloivissa syvyyksinäyissä, sen hetkittäin heijastelevissa, seesteisissä kaukonäköaloissa.

Ihmiskunta elää yhteistä henkistä elämää. Mitä välittömämmin joku kansa tykkii yhtä lyöntiä ihmiskunnan yhteisen henkisen valtimon kanssa, sitä väkevämpänä hyökyy elämä sen suonissa. Mitä heikompana ja etäisempänä taas tämä tykintä tuntuu kansan henkisessä elämässä, sitä laimeampi ja surkastuvampi on kansa.

Kansalle kuten yksilöllekin on henkinen eristäytyminen sivistysvaara. Kansan, kuten yksilönkin voimat piilevät kyllä siinä itsessään, mutta nämä voimat viriävät eloon vasta, kun ne tulevat kosketukseen vierasten voimien kanssa. Vasta kun elimistö saa vierasta sulatettavaa, pääsevät elinvoimat siinä valloille. Vieraan aineksen omistamisessa loimuu elimistön elinmahti ilmoille, ja mitä väkevämmin se nämä vieraat ainekset omistaa, sitä väkevämmäksi se paisuu ja kasvaa. Niin henkinen kuin ruumiillinen elimistö vain väkevoityy omassa laadussaan, mitä runsaammalla vieraalla aineksella se vain jaksaa itseään ravita.

Kansallinenkin sivistys on tällainen elävä elimistö, joka palaa eloisimmin ja toimivammin silloin, milloin sillä on omistettavana runsaimmat vieraat ainekset. Kansallinen sivistys vain paisuu itsenäisyydessä ja omavaraisuudessa, mitä vapaammin ja runsaammin siihen virtaa vierasta ainesta ja mitä enemmän se saa ponnistaa ja toteuttaa voimansa ja elinpontensa tämän vieraan aineksen omistamisessa. Jos kansa joko olosuhteitten pakosta tai vapaaehtoisesta vaalista sulkeutuu vierailta vaikutuksilta, ehtyy siltä sivistyksellinen paloaines, ja sen oma olemus surkastuu kuten ravinnosta kieltäytyvä elimistö. Jos se päälle päätteeksi kuvittelee tätä tietä suojelevansa ja säilyttävänsä henkistä omalaatuisuuttaan, menettelee se yhtä takaperoisesti kuin jos elävä elimistö kavahtaisi vierasta ravinto-ainetta pelosta, että tämä vieras aines kehittäisi sen elimistö-kudoksen toiseksi ja vieraaksi. Elimistö pysyy elimistönä, kansa kansana, mutta kumpikin tarvitsee ravintonsa elääkseen.

Suomalainenkin kansallinen sivistys, jos se epäedullisten olosuhteitten painosta tai harhailevasta, tietoisasta pyynnöstä tyytyy hakemaan voima-aineksensa vain itsestään ja sulkeutuu oman henkensä kuoreen, on pian havaitseva, että se sivistyksellisen alkuperäisyyden sijasta on tätä tietä tavoittava hiljaisen hivutuskuoleman. Vain talvihorrokseensa valmistautuva karhukin tyytyy imemään ainoastaan omia kypäliään. Suomalaisen kansallisenkin sivistyksen voimalähde ei ole sulkeutumisessa euroalaisilta hengenvaikutuksilta, vaan päinvastoin avautumisessa

niille, antautumisessa niiden hedelmöitettäväksi.

Mikäli tahdomme sivistyksellisesti elää, on meidän kaikella hengen välittömyydellä ja ponnella pysyttäydyttävä elävässä elämänyhteydessä euroalaisen hengenelämän kanssa. Mikäli tiehykkeet kansallisen suomalaisen sivistyksen ja euroalaisten hengenvirtausten väliltä heikkenevät ja ehtyvät, sikäli heikkenevät ja tyrehtyvät välittömästi myöskin kansallisen sivistyksemme ilmiöt. Jos kasvukykyiset, kehitysvoimaiset henkemme jäävät yleiseuroalaisia, ajanhengessä kamppailevia herätteitä vaille, jäävät heidän hengenlahjansa puolinaisesti ravituiksi, heidän hengenmahtinsa jää aineksen puutteessa uinumaan puolinaiseen itsetiedottomuuteen, he eivät pääse virkoamaan ja kasvamaan siksi, mihin heillä olisi kasvuedellytykset. Jos sivistyneistöltämme puuttuvat kosketukset ja välittömästi vaikuttava henkinen yhteiselämä yleiseuroalaisen hengenkäynnin kanssa, elää sekin elämänsä puolinaisessa henkisessä horroksessa: se ei pääse elämään ajanhengessä, ei pääse kiristämään ja jännittämään itsessään mahdollisesti piileviä voimia hedelmällisiksi teoiksi. Sekä yksilöt että sivistyneistö kokonaisuudessaan joutuvat elämään ajan ja hetken voimavirran ulkopuolella, eivät ikäänkuin pääse kohoamaan oman elämänsä, elämäntajunsa ja elämänvoimansa poltto- ja huippupisteeseen, siihen voiman ja teon tehoon, johon ihmiskunnan yhteinen hengen ponsi voisi heidät virittää.

SIVISTYKSEN PERUSTAJIA.

Miltä puolelta siis tarkastaakin uutta nousevaa suomalaista sivistystä, huomaa vielä kaikkialla viljelyksen puolinaisuuden. Tietysti tässä perusteluyhteydessä, jossa etupäässä otetaan huomioon ja tehostetaan niitä kielteisiä tuloksia, joihin kansallinen sivistyksemme kahtioituminen on johtanut, yleiskuva tulee puolinaiseksi, jopa aivan vaaraksikin, jos sen käsittää laadun kuvaukseksi, eikä vain tilapäisen ohimenevän sivistystilanteen esitykseksi.

Tältä näkökulmalta jää tehostamatta kaikki se mieskohtaiseen työhön kätkeytyvä kuntoisuus, se yksityisolon varjoon jäävä kelpoisuus, se luonnollinen vilpittömyys ja koristelemattomuus, se itsestään pauhaamaton työnuurastus, jota Suomen suomalainen kansa kätkee itsessään yhtä runsaasti kuin mikä muu elinkelpoinen kansa hyvänsä. Huomioon ottamatta jää se elämänsisällön ja elämänvoimien runsas, kuluttamaton varasto--se hartauden rikkaus, se innostumisen välittömyys, se aherruksen sisu ja kunto, se itsetiedottomuuden hedelmällisyys ja alkuperäinen mehevyys, se luonnollisen elämänkäsityksen vankka juurevuus--joka takaa, että suomalaisella sivistystyömaalla ei tehdä pelkkää turhaa näkötyötä, vaan että, jos näköään erehdytäänkin ja hapuillaankin, pohjempana on työskentelemässä ja ahertamassa hartioita, jotka näkymättömässä, vaatimattomassa työssä vakaasti, jos hitaastikin puskevat suomalaisen viljelyksen työauraa suoraa vakoa eteenpäin. Mutta tämä työ ei ole näkyvää, siinä ei lainehdi ja heilimöi nykyisen viljavuoden rikas laiho, vaan se varustaa ja perustaa vasta tulevien, onnellisempien vuosien sadon. Ja nämä työntekijät eivät ole näkösällä, ne uurastavat yksinäisten eräpeltojensa harmaalla, matalalla kamaralla, eivät puhujalavojen kohokkeilla ja luottamuslautakuntien julkilavitsoilla.

Jokaisella elämänalalla--niin varsinaisen sivistyksen työmailla kuin karussa aineellisessa uurastuksessakin-- työskentelee Suomessakin hartaita, vakavia työntekijöitä, jotka vilpittömässä, koruttomassa työssä toteuttavat itsensä. Mutta meidän kehittymättömässä, asialliseen arviointiin kypsymättömässä henkisessä ilmapiirissämme nämä uskolliset työntekijät saavat suorittaa työnsä vielä huomaamattomammin kuin muualla. Meidän nousukkaanomaisesti epävalmiissa ja järjestymättömässä henkisessä taloudessamme ei oteta varteen ja käytäntöön kaikkia käytettävissä oleviakaan todellisia voimia.

Suomalainen yhteiskunta ei vielä ole niin miehisen kypsä, eivätkä sen valinnan vaistot niin kehittyneet ja seestyneet, että se voisi keskuudestaan vaistota ja tavoittaa ne todelliset, työhönsä hartaudella keskittyvät, henkisen tasapainon miehet, ne persoonallisen työnteon miehet, joille työnteko on oman itsensä toteuttamista ja jotka luonteensa painolla ja eheydellä iskeytyvät valitsemaansa työhön ja suorittavat sen loppuun. Näitä todellisia, senkin keskuudessa piileviä voimia ei suomalainen yhteishenki vielä ole kypsinyt vaistoamaan ja kohottamaan esiin, vaan harhauttaa sen vielä helposti aivan halpahintainen näköharrastelu ja pinnallinen lahjakkaisuuden ilme. Sen nuoruuttaan ja kokemattomuuttaan haparoiva ja epävarma ihmisarvioinnin vaisto näkee ja arvostaa julkisissa toimihenkilöissäänkin ainoastaan niiden ulkopuolista kohisemista ja touhuamista. Sen luottamus hairahtuu vielä helposti aivan näennäisiin henkilöihin, sellaisiin, jotka vain näyttävät tietoa, taitoa, harrastelemista, jotka tohisevat periaatteita ja touhuavat pilviin, mutta joilta työ useasti livahtaa suorittamatta kourista.

Niinpä työntäytyy ja työnnetään meillä julkisen toiminnan etualalle paljon puolikuntoista ja löyhää ainesta, samalla kuin siellä täällä löytyvät todelliset, hedelmälliset voimat jäävät suhteellisesti varjoon ja tulevat sysätyiksi näkymättömämpään, tois-arvoiseen työhön--jopa tehottomuuteenkin. Täten tulee koko suomalaisen sivistyksen edustava, luonnehtiva ääriviiva kohtuuttomasti näiden pätemättömien, vain pinnallisesti hyrskähtelevien ainesten määräämäksi ja värittäväksi.

Tätä yksityistä, piilevää, runsastakin elämänkuntoa, joka takaa että suomenkielinenkin sivistys vielä on kohoava ja saavuttava niin sisällön voiman ja rikkauden kuin muodon kirkkaan tehonkin, sitä ei tässä perusteluyhteydessä ole tilaisuus yksityiskohtaisemmin tehostaa, vaan on tässä yhteydessä huomio kiinnitetty siihen näköpintaan, jonka suomalainen sivistystyömaa nykyisenä julkisivunaan tarjoaa.

Ja tällä työmaalla on vielä kaikki kokeilun, tapailun ja tavoittelun asteella. Muodot ovat vakiintumattomat, henget puolikypsät, julkisuuden valoon työnnetty edustajat puolikuntoisia. Ja ken vasta tähänastisen työn perustuksella täyspitoisempia saavutuksia odottaisikin syyttäköön mahdollisesta pettymisestään ainoastaan omaa lyhytnäköistä herkkätoivoisuuttaan. Korpeen raivattu peltokin kantaa vielä kauan uutisviljelyksen epätasaista leimaa, kuinka saattaisi sitte niin monimutkainen, monisärmäinen viljelyksen luoma kuin kansallinen sivistys täysvalmiina kirvota maasta yhden ainoan ihmispolven taikapolkemalta.

Kun kerta entinen sukupolvien yhteistyö on rikottu, kun Suomen tähänastisen viljelystyön sekä tulos että kannattaja ja elin, Suomen ruotsinkieltä puhuva sivistyneistö on irtautunut kansallisesta maaperästään ja kielellisen vierautensa harhauttamana myöskin kansallisesti ja sivistyksellisesti eksynyt omasta kansastaan, niin tällaisen järkyttävän

kansallisen onnettomuuden tapahduttua ei saa odottaa, että tällaisen riiston ja vaurion jäljet peittyisivät umpeen jo parin ihmispolven työn jälkeen. Sivistyksen maaperä on muokattava uudestaan kuten pelto, josta tuhotulva on huuhtonut sulatetun, viljellyn mullan pois. Kärsivällisyydellä on vain odotettava, että tämäkin pelto vielä tulevaisuudessa, kun ihmispolvien työ ja vaivannäkö taas on ennättänyt sulatella ja vaivata sen kovaa pinnankamaraa ja kehittää siihen uuden hienoksi viljellyn multakerroksen, että sekin silloin taas on kantava ne tasaiset, runsaammat laihot joita köyhä nykyhetki ei vielä voi suoda.

IV

TULEVAISUUDEN SUUNTAVIIVOJA

KANSALLISEN RISTIRIITAMME SELVENEMIS- JA KEHITTYMISMAHDOLLISUUDET.

Yksi ainoa pelastuksen tie olisi tästä toistamiseen suoritettavasta, vuosisataisesta työuhrista, yksi ainoa silta, joka oikaisisi ohitse ihmispolvien uudistetun vaivannäön, ja se olisi se, että suomukset vielä voisivat pudota harhautuneiden silmiltä, että veljet tuntisivat veljeytensä, Suomen kansan toisistaan lohkoutuneet osat yhteisen alkuperänsä, yhteisen tulevaisuutensa, yhteisen kansaelämänsä: sekä voimiensa että heikkouksiensa yhteisyyden!

Tämän lohkoutumisen vammat ja vauriot ovat kummallekin niin suuret, että kannattaisi todellakin sen itsekieltäytymisen uhrin, jota harhakäsityksistä valveutumisen ja luopumisen aina kysyy niin yksityiseltä ihmiseltä kuin vielä enemmän kokonaisilta, toinen toisensa harhakäsityksiä tukevilta ihmisryhmiltä. Kunpa voisi vielä ruotsinkielinen sivistyneistömme virvota suomalaiskansalliseen tajuntaan ja tuntee itsensä elimeksi Suomen kansan sivistyselimestössä! ja kunpa Suomen suomalainen kansa vielä saisi tuntee sivistyneistönsä välittömästi omakseen, oman elimistönsä elimeksi! Jos katkaistut suonet vielä voisivat liittyä toisiinsa ja alkeellinen muodostumisen voima ja viljelyksen herkkyyksivät yhteisinä virrata ja sykkiä yhteisessä elimistössä, niin silloin olisi Suomen kansalle pelastettu sen yhteinen historiallinen menneisyys ja kevennetty sen tulevaisuus: ruotsia puhuva sivistyneistömme olisi pelastettu henkisestä hivutuskuolemastaan ja Suomen suomalainen kansa vapautettu toistamiseen suoritettavasta, vuosisataisesta raskaasta vaivannäöstä!

Niin välittömästi ja kiinteästi kuin muoto ja sisältö kuuluvat Suomen kansan toisistaan erilleen taistelevat osat toisiinsa. Vasta toistensa kanssa yhdessä muodostavat ne luonnollisen kokonaisuuden. Yhtä kipeästi kaipaa ruotsinkielinen sivistyneistömme elinedellytyksenään suomalaisen kansapohjan verestävää, elävöittävää maaperää allaan pysyäkseen terveessä elämäntajussa ja todellisuuden verekkäällä, rikkaalla, hedelmällisellä pohjalla kuin suomalainen kansapohjakin kaipaa ruotsinkielisen viljelyksemme elokasta aistia, valpasta arvostelua ja täsmällistä muodon kuria pysyäkseen sivistyksen ryhdissä ja hengen joustavassa, karaistussa, eteenpäinleikkaavassa terässä.

Suomalaisen kansapohjan aines on ruotsinkieliselle sivistyneistöllemme yhtä välttämätön kuin suomalaiselle kansapohjalle tämän sivistyneistön älyllinen terävyys ja valmius: minkä toinen puuttuu vehmaassa, antoisassa, muodostumisaltiissa sisällössä, sen puuttuu toinen tämän elämänsisällön seuloavassa, valikoivassa, kuonasta ja muodottomuudesta puhdistavassa käsittelemisessä; missä toinen on rikkaudessaan avuton, siellä on toinen niukkuudessaan neuvorikas. Ruotsinkielisen sivistyneistömme älyn ja arvostelun suola kitkisi ja juurittaisi alkavalta suomalaiselta sivistykseltä monta mauttomuuden ja muodottomuuden hemepeätä, levittelevää rikkaruohoa ja monta älynvelttouden suvaitsemaa rumaa kasvettumaa, ja suomalaisen kansapohjan versova elinaines taas täyttäisi ruotsalaisen sivistyneistömme ohenneen elämäntajun vaakavalla ja painoisalla elämän sisällöllä.

--Mutta harhakäsitykset istuvat ihmisten mielissä yhtä kiinteästi kuin oikeatkin ja sekä kansojen että yksityisten historia polkee itseharhojen mutkittavia polkuja pyrkien kiertoteitse sinne, minne suoraankin olisi ollut saavuttavissa.

Liiaksi syvälle on puolella ja toisella ehkä jo leikkautunut mieliin se usko, että suomalaisen kansan ja ruotsinkielisen sivistyneistömme välillä olisi kansallisuuden eroittava juopa, jotta tätä näköhairahdukseen perustuvaa mielialavirtausta enää voisi pysäyttää mikään mielipiteitten selkeytyminen ja totuuteen palaaminen? Liiaksi perinjuurin on ehkä jo ehditty repiä rikki Suomen tähänastinen kansallinen historia, tehdä tyhjäksi vuosisataisen työn kallis tulos, jotta enää mikään paluutie olisi mahdollinen?

Sokaistuneessa itsepetoksessa on ruotsinkielinen sivistyneistömme ehkä lopullisesti hyljännyt oman kansansa, sen kansan, jolta se on perinyt kaiken, mitä sillä on, kääntynyt vieroksuen ja hyljeksien pois siitä kansasta, jonka työn ja vaivannäön, henkisen ja aineellisen saavutuksen kaikkea koottua aarteistoa se alkuperänsä ja kehityksensä vuoksi oli asetettu valvomaan ja vaalimaan ja edelleen kehittämään, jonka elimenä ja elimeksi se oli muodostunut ja jonka palveleminen oli sille sekä elämänvelvollisuus että elämänsisällön antava elinoikeus. Oman veren silmittömällä, julkealla itsehävöisillä ilkkuvat matalimmat näistä lyhytnäköisistä riemullisella vahingonilolla, missä luulevat vainuavansa kansallisten heikkouksiemme ja vajanaisuuksiemme jälkiä, ilkkuvat ilokseen ja itsehyväisyytensä tyydytykseksi, eivät kurittaakseen heikkouksia pois rakkauden vihastuksessa. Ja ruotsalaistomme parhaat, arvokkaat aineksetkin etäytyvät välinpitämättömyydellä ja kylmyydellä Suomen suomalaisen kansan polttavista elin Harrastuksista, riistävät tältä kansalta itsensä, tämän kansan väellä ja vaivalla kehitetyt työnsuorittajat ja riistävät itseltään elämäntyön, sen painokkaan elämänsisällön ja pätevän elämänkypsyyden, joka kehittyy ihmisessä vain edesvastuullisessa, itsensä unohtavassa työssä yhteisen kokonaisuuden hyväksi.

Ruotsalaistemme omalta kannalta on tämä heidän vierautumispyrkimyksensä henkistä itsemurhaa: elämänpohjan murentamista omien jalkojen alta, elämänlähteiden tukkimista itseltään, vapaaehtoista elämäntehtävästä ja sen ohella elämän arvosta ja elämänsisällöstä luopumista; yhteiseltä suomalaiskansalliselta kannalta se taas on yhteisen lipun

pettämistä, kevytmielistä tehtävän hylkäämistä, korvaamatonta kansallisen perintösaavutuksen menetystä ja tyhjiin heittämistä.

Samallaisessa sokaistussa itseraasimiskiihkossa kamppailee suomalainenkin kansanainees itseään irti kaikesta elämänyhteydestä ruotsia puhuvan sivistyneistömme kanssa. Jos toisaalta matalat ja henkisesti tajuttomat, siveellisesti edesvastuuttomat sanomalehtimiesaiivot vaahtosuun iskeytyvät jokaiseen »ruotsalaisen maan» »kavallukseen» tai hirnuvalla vahingonilolla rekisteröivät jokaisen »edeltäkävijäkansan» kompastuksen, esittävät yleisölleen jokaisen puukotusjutun viimeisimpänä suomalais-suomalaisena kultuurinäytteenä, niin täydentävät heidän suomenkieliset vastineensa tätä järjetöntä silpomistyötä aivan yhtä hengettömästi pikkumaisilla ja matalasti katkeroilla partioiretkillä, »Luukin jupakoilla» ruotsalaistemme heikkouksien alueille. Jos toisaalta järjestelmällisesti vetäydytään kaikesta yhteistyöstä suomalaisen aineiston kanssa, jos toimialat jaetaan, rahastot hajoitetaan kielen karsinoiden mukaan, jos vedetään--mikäli mahdollista--miehet ja varat pois yhteisistä yrityksistä, jos kaivetaan vierauden vaot niin syviksi kuin mahdollista eri kieliryhmiemme yhteiskunnallisen työskentelyn väliltä, niin pyrkii yltiöiden yhä lisääntyvä parvi toisellakin puolella tekemään yhtä perusteellista pesäeroa kielellisten ryhmiemme ja sivistystemme välillä. Jos toisaalla ollaan kansallisessa eristäytymisessä niin pitkällä, että kansalliseksi otsikoksi omistetaan nimitys »öst-svensk», niin hakevat toisaalla yhtäläiset hurma- ja yltiöpäät kaiken kansallisen, rodullisen ja runollisen innoittumisensa lähteitä jostain Vienantakaisista maailmoista. Jos toisaalla vietetään mahtipontisia »ruotsalaisuuden» päiviä, jotka omistetaan tympäisevällä, samealle ja sakealle rodulliselle itsesuitsutukselle, niin hommaillaan toisaallakin yhtä keinotekoisesti eristäytyviä ja ärsyttäviä erikoiskansallisia »Kalevala-päiviä». Katsomatta mitä kansallisen elämämme perustavia, rakentavia arvoja he heittävät menetyksiin, ovat nämä suomalaiskansalliset intoilijamme valmiit kielellisen puhdasuskoisuuden alttarilla uhraamaan Runebergin ja hänen aikakautensa korkean ja väkeväentoisen isänmaallis-kansallisen heräämisen, ollenkaan huomaamatta, että heidän silloin myöskin--jos heidän kiihkoilussaan nimittäin yleensä jotain järkeä ja johdonmukaisuutta on--olisi uhrattava Snellmaninkin ruotsinkielellä (huomaa *ruotsinkielellä!*) tapahtunut valtaisa herätystyö. »Kansallismielisessä» haltioitumisessaan ovat he valmiit leikkaamaan Suomen kansan historiasta viimeiset kuusi-seitsemän kohtalokasta vuosisataa, joiden työ kuitenkin on sivistyksellisesti ja yhteiskunnallisesti rakentanut sen Suomen, jossa me nyt elämme liittääkseen senjälkeen keinotekoisien löyhien haaveittensa silloilla nykyisyyden johonkin epämääräiseen, kuviteltuun Kalevala-alku-aikaan, ovat valmiit rotulahkolaisuuden puhdasoppisuuden vuoksi hylkäämään kansallisesti hyödyttömänä sen tiedon, kokemuksen ja henkisen viljelyksen pääoman, jota ruotsinkielinen sivistyneistömme eittämättömästi edustaa ja joka on yhtä kiinteästi, välittömästi ja läheisesti Suomen kansan omaa, henkeä sen hengestä, verta sen verestä kuin nämä kiihkoilijat konsanaan itsekin.

Molemmiin puoliseen sokaistuna, itsetuhoavana uurastuksena on siis yhteenkuuluvan eroittaminen, toistaan tukevan riistäminen toiseltaan, vasta yhteistyössä täydellisen kansallisen sivistyskokonaisuuden muodostavan elimistön lohkouttaminen kahdeksi epätäydelliseksi ryhmäksi, joista toisella ei enää ole edessään elävää tulevaisuutta, toisella taas pitkä, uudestaan suoritettava vaivan- ja ponnistuksen alainen työrupeama, uudistetussa työssä ja toistetussa vaivannäössä astuttava kiertotaival sitä päämäärää kohden, joka jo näytti saavutetulta.

Mutta jos tämä lohkoutuminen on lopullinen, jos nämä toisiinsa kuuluvat ja toisiaan tarvitsevat osat lopullisesti ovat eksyneet toisistaan, eivätkä enää voi liittyä välittömään yhteiselämiseen, niin on Suomen kansallisen tulevaisuuden vuoksi ainoastaan toivottava, että Suomen kansan kehitysmahdollisen osan, Suomen suomalaisen kansapohjan suoritettava kiertotaival on osoittautuva oikeaksi, todelliseksi kiertotieksi, eikä vain harhapoluksi, että se onkin välttämätön, kehityksen nousun vaatima, ylemmäksi johtava kiertoporras, joka kehänsä kierrettyään ja näennäisesti entiselle kohdalleen palattuaan, onkin johtanut hyvän saavutuksen entistä tähytystasoa ylemmäksi? Ehkä se ruotsinkielisen sivistyneistömme kansallinen irrottautuminen ja oman kansansa hylkääminen, joka meistä nykypolven suomalaisista tuntuu niin katkeralta ja korvaamattomalta sivistykselliseltä ja kansalliselta tappiolta, ehkä se onkin historiallinen kova välttämättömyys? Ehkä Suomen kansan tulevaisuus vaatii tämän suuren uhrin päästäkseen laajemmalle, syvemmin muokatulle ja vakavammin perustetulle pohjalle kuin nykyään, poimiakseen tulevaisuudessa rikkaammatkin ja täyteläämmät hedelmät kuin ne, jotka jo heloittivat sen saavutettavissa? Ehkä koko nykyinen kansallinen kysymyksemme onkin Suomen kansan historian tiedotonta itsekorjausta! Ehkä historiallisten olosuhteitten vuoksi ruotsinkieliseksi vieraautuneen sivistyneistömme irtautuminen suomalaisesta kansallisesta elimistöstä on tämän kansallisuuden terveelle kehitykselle välttämätön puhdistusprosessi, joka särkee pois tästä elimistöstä sen, minkä olosuhteet ovat tehneet vieraaksi tälle elimistölle, ja joka särky on kestettävä ja kestettävä loppuun, jotta elimistö taas voisi toimia häiriöttä ja terveenä?

Mutta miten käyneeikin, minkä uran kehitys itselleen murtaneekin, nykyinen murroskausi on varmasti oleva ohitsehaihtuvaa ylimenoaika. Joko on ruotsinkielinen sivistyneistömme vielä kallistava korvansa niille veren, velvollisuuden ja elämäntehtävän äänille, joiden sen omassa rinnassa täytyy tehdä hiljaista työtä ja sisäisen syventymisen ja itseensä kerääntymisen hetkinä kutsua sitä yhteiseen suomalaiseen kansalliseen työhön. Silloin ovat katkenneet juuret versoavat uudelleen, ehtyneet suonet elpyvät uuteen eloon ja Suomen kansalla on taas oleva oma, kansallisesti läheinen ja lämmin, sivistyksellisesti herkkä ja kypsä, elämänuskoinen ja uhrautuvaan työhön altis sivistyneistönsä, jolla on juuret ja elämän lähde kansassansa ja joka heloittaa kansansa jaloimpain pyrkimysten, sisimpäin harrastusten kukkana, kansansa kypsien tekojen julkisena suorittajana.--Tai on nykyinen alkanut kehitys johtava loppuunsa: ruotsinkielinen sivistyneistömme on elimistöstään irtautuneena kuihtuva, korkeintaan rajoittuva vaatimattomaksi provinsielliseksi sivuryhmäksi, joka on vetäytynyt kansallisen sivistys-elämän valtavuolta pienen paikallisen elämän piiriin harrastajaksi, ja Suomen kansan sisäinen muodostamisvoima on kehittävä itsestään menetetyin sijalle uuden, lähemmän, välittömämmän sivistyksen elimen.

Ja sen työn se voi suorittaa, niinkuin se jo kerta ennen on saman työn suorittanut. Tarvitaan vain itsensä unohtamisen malttia ja uhrautuvaisuutta meiltä nykypolven eläjiltä sitä odottaessa. Jos nykyinen suomenkielinen sivistysvainio vielä näyttääkin epätasaiselta, jos se monessa suhteessa vielä kantaakin nuoren viljelyksensä epävalmista leimaa, niin se on vain luonnollista, eivätkä olomme ole tuomitut jäämään sellaisiksi! Suomalainenkin sivistyspohja on vielä vakiintuva, monet nykyiset, hätäisesti joutuneet, varhaiskypsyyden liioittelevaa, näköhyötyisiä leimaa kantavat taimet ovat lakastuvat ja sijaan kasvava hitaammin kehittyvä, vaatimattomammalta näyttävä, mutta todellinen, vankka, jyväraskas ja satoisa laiho!

Missä nyt vielä rehoittaa tavoittelu, missä toimekkisuuden kermana hääri hommaileva, hyöriävä puolikuntoisuus, missä näkösilällä kannettu aatteileminen, lauseparseileminen ja löyhä suuntaileminen vielä voi pimittää yleisen arvostelun ja anastaa sen sijan, jolla pitäisi istua hengen kypsyyden, teon ja toimen karusanaisen mutta tartuntaväkevän mahdin, missä sanojen runsaudella vielä voi peittää teon puuttuvaisuuden, missä löyhä ja perusteeton sivuuttaa pätevän ja painokkaan, missä näytelty, levitteleiksevä, näkökoruissa kimaltava valhekauneus vielä voi häikäistä silmän havaitsemasta todellisesta kauneudesta yksivakaisempaa, mutta kiintoista, kestävästä loistoa; siellä on tämän nykyisen sivistyksemme julkisivun alla ja varjossa valmistumassa toinen, todellinen, pätevä, perustettu sivistysrakennus, joka ei ole kyhätty vain näön vuoksi, tilapäiseksi, hätäisesti valmiin näköiseksi joudutetuksi sivistyksen näyttelyhuoneustoksi, vaan pysyväksi sivistyksen työpajaksi, asunnoksi ja temppeleiksi; siellä on kohoamassa uusi ja todellinen, itse kansan omaan vähittäiseen viljelykseen perustuva sivistys, joka ei vain näyttele sivistyneisyyttä, vaan on sivistystä, itsesivistymisen työtä; siellä on muodostumassa todellinen kansallinen sivistys, joka kansallisuutta näyttelystä ja kansallisuudella kiivailematta, mutta silti koko olemukseltaan kansallisena on kansan omana henkisenä kypsymisenä kantava itsessään kaikkea kansansa pätevyyden voimaa, näkemyksen laajuutta, tuntemuksen todellisuutta ja syvyyttä; oleva välittömästi kansansa sivistyksen elävä elin ja toimekas työase.

SUOMALAIS-KANSALLISEN SIVISTYKSEN HUOMENKOITTO.

Ja todellakin näkee jo koittavan kansallisen sivistyskevään ensi enteitä: Suomessakin ovat mielet sulamassa, itsetiedottomuuden jähmettynyt talvi on väistymässä. Jo loiskahtaa tuolla täällä jään kahleista vapaana aalto, jo vilkahtelee mielen roudan keskeltäkin yksilöllisen elämännäkemyksen kirkas, herännyt, itsenäisesti tähyävä ja tutkiva katse. Kuin kiurun lupaavana liveryksenä kohoo tuolta täältä paljastuvien nurmipälvien yltä yksilöllisen elämänkatsomuksen sula, kirkas äänensoitto. Ja yhä kuoroisammaksi käy tämä soitto, yhä uusilta ilman pieliltä tavoittaa tarkkaava korva tämän heräävän, hopeanheleän laulun. Jopa viilletään tuolla täällä ilmojen sinistyvää, kesäistyvää kantta armas pääskykin, jo pilkistää kukkasen kirkas silmä viheriöityvien nurmien kaiteilta.

Suomen nykyisessä nousevassa nuorisossa on taaskin virkoamassa Suomen sivistyksen uusi kevät. Suomen Suomenkielinenkin sivistys on kypsymässä siihen tilaan, että senkin piirissä jo alkaa kirvota yksilöllinen viljeltyneisyys: Senkin kehässä tapaa jo tuolloin tällöin ihmisen, joka oman tuntemuksensa valaisemana arvostelee, oman näkemyksensä kirkastamana innostuu, oman elämäyksensä johtamana ajattelee, ihmisen, jolla ovat hengen näköalat omien silmien edessä, hengen aseet omissa käsissä. Jo tapaa niitäkin, joiden kanssa ei tarvitse tyytyä vaihtamaan vain sanoja, vaan ajatuksiakin: joiden kanssa voi, ei vain jutella, vaan keskustellakin, yhteisessä, toinen toista tukevassa ja kannustavassa ajatuksen ponnistuksessa syventyä elämän sisäisten suhteiden yksilölliseen, oman havainnon varaiseen selvittelyyn--tarvitsematta pelätä, että heti ensimmäisessä tai toisessa vuorosanassa saa törmätä kuin kiveen johonkin yhteiskunnallisen parannusintoilijan ja periaatteilijan tai keikailevan kaunosielun sulattamattomaan iskusanaan.

Enää ei ole kaikkien hengen tulkkiemme julistus vain vakaisaa, opettavaa »kansan valistelemista», joutavaa jaarittelua, joutilasta väljien sanojen hyörittämistä, vaan on jo niitäkin, joiden puhe on itseensä syventymisen ja itsetutkimisen kamppailevaa, mieskohtaiseen selkeyteen pyrkimistä, kuumeista taistelemista julistettavan vaikeuden kanssa, itsenäisen elämänkatsomuksen poltetta, niitä, joiden julistus on elämännäkemyksen elävän, kerkeän ja vaarallisen tulen ripeätä ja jännittynyttä käsittelemistä, tietämiseen sytyttämistä eikä vain tietojen levittelemistä. Jo kuuluu äänten humusta tuolta täältä itsenäisyyden vilpittömän rintaäänien, tapaa harhailevien, haparoivien katseiden keskellä nuoren ja rohkean silmäparin, joka on jaksanut kohdistaa katseensa tiukasti ja teräksisesti asioiden kärkeen. Näkee tuolla täällä aseiden heiluvan tietoisassa kädessä ja iskun tähdätyksi siihen paikkaan, mihin on iskettäväkin.-- Kunpa vain ei herpautuisi tämä heräävä nuoriso, kunpa ei lohkeaisi kesken arvostelun tutkain! Kunpa ei väsähtäisi katse etsivästä, tutkivasta ankaruudesta, kunpa ei uupuisi itsenäisyyden tarmo kesken leikkaavan lentonsa! Kunpa ei kuivuisi itsensä löytäneiden mielen herkistynyt hedelmällisyys ja asettuisi hengen herännyt, käyvä levottomuus malttavan keskinkertaisuuden tyrehtyneeksi tyytymykseksi!

Virvonnet yksilöt ovat kansan herännyttä henkeä: niissä kuohuvat kansan uinuneet voimat näkyväisiksi, puhkeavat itsetiedottomuuden yöstä ajatusten, luomien kirkkaudeksi. Yksilö on käymisen liike yhteiskunnassa, yksilössä potee kansa itsensä hengeksi! Yksilö on kansan voimien hedelmä, kansan mullasta hengen päivään ja kirkkauteen taiminut, kasvanut, jyviin täytelöitynyt tähkäpää.

Mikäli heräävä nuori suomenkielinen sivistys voi säilyttää itsensä henkisesti käyvänä, mikäli sillä on hengen tarmoa yhä elävämpään ja eletympään yksilölliseen viljelykseen, mikäli herkästi ja rikkaasti on se voiva tuoda muodon julkisuuteen ja ajatuksen tietoisuuteen Suomen kansan sisäiset, salatut elämykset. Meillä on jäljellä kansan säästetty hengen aines, meillä on jäljellä koko kansan murtamaton työtarmo, koko kansan harras, uuras työtahto, meillä on jäljellä oman elinpolvemme palava, yrittelevä työinto ja tulevien sukupolvien koskematon työvoima! Meidän on vain herättävä, virvottava tajuamaan nämä uinuvat voimamme, kirvoitettava ne tiedottomuudestaan ja laskettava toimimaan! Ja vielä me muokkaamme vainiomme sulaksi, viljelemme vielä murtamattomankin maaperän möyheäksi ja hedelmän kantavaksi! Suomalainenkin sivistys on vielä kantava sekä rikkaat että jalot hedelmät, hedelmät, joiden kupuun on sidottu sekä muodon ja viljelyksen herkkä, kuulakas hienous että aineksen ja sisällön täyteläs ja runsas paino ja pätevyys.

Kun elämäntunto on purrut niin syvälle kansaan, että siinä virkoo yksilöllinen hengentietoisuus, niin silloin on koittamassa hetki, jolloin tämä kansa on saavuttamassa henkisen täysikäisyytensä. Heränneissä, virittyneissä yksilöissään on Suomenkin kansan henki ottava sivistyksen soihdun omiin käsiinsä valaistakseen sillä omat hämäränsä, luonteensa ja lahjojensa, toivojensa ja pettymystensä salat, oman elämänpolttensa tuimuuden ja oman paisuvan elämänriemunsa, oman voimansa tarmon ja oman heikkoutensa häpeän.

Tällaisessa yksilöllisyyttä käyvässä ja kuohuvassa sivistyksessä ja sivistyneistössä, joka samalla pohjautuu elävään ja omana elettyyn kansaan, on Suomen kansa vihdoinkin taas löytävä itsensä kansallisesti ja sivistyksellisesti eheänä ja väkevänä. Siinä sivistyneistössä on se tapaava omanaan ja elävänä elimen, jonka välityksellä yksin se voi elää

sivistyskansan elämää, luoda ulkonaiset vaikutuksensa ja sisäisten elämystensä rikkaudet omaksi tajutuksi ja tietoisaksi hengen kokonaisuudekseen.

ALAVIITTEET.

- [1] Nykyään on kuitenkin vaara tarjolla, että vanha suomalainen raamattumme, tämä länsisuomalais-hämäläisen sivistyskautemme ainoa suuri kirjallinen perintö, jonka ytimekäs iskevä kieli ja harras sanakuvauksen mahti ovat kirjallisuutemme miehisimpiä kaunistuksia, että se hyvää tarkoittavassa uusimisinnossa tässä merkityksessä on tuleva turmelluksi ja laimennetuksi.
- [2] Voihan tällainen romanttisesti hurmioitunut kotitänhua-ihannoiti toisinaan tosin johtaa hupaisiinkin ajatuksen kuperkeikkoihin kuten esimerkiksi on käynyt sille intoilijalle, joka puhuessaan eteläpohjalaisesta puukko- ja aidanseiväskulttuurista, varsin selitettävässä ja inhimillisessä perintämuistojen kultausharrastuksessa haltioituu ruotsinkielisellä alueella näkemään siinä sotaisen urheiluhengen ja seikkailuhurmioisen viikinkimielen karskeja ilmauksia, kun hän taas melkoista ynseämmin määrittelee saman ilmiön, kun se esiyyt suomenkielisellä alueella, kansanluonteen sameaksi viehtymykseksi joukkomurhiin. Mutta asiallisesti eivät tämmöiset rakkauden ylenpalttisuudesta aiheutuneet ajatushoiperrukset merkitse mitään vaaraa yhteiselämälle, jos vaan niiden pohjana on terve yhteiskunnallisen elämän taju ja tarve.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KANSALLISTA ITSETUTKISTELUA: SUOMALAISIA KULTTUURI-ÄÄRIVIIVOJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of

promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on

different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive

Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.